Ազգ Azg

6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2007 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 (3673)

«Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչող բանաձեւը այս անգամ կընդունվի Կոնգրեսում»

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, 5 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Կալիֆոռնիայում լույս տեսնող «Լոս Անջելես թայմս» թերթում հրապարակված «Նոր հույս ցեղասպանության օրինագծի համար» խորագիրը կրող հոդվածում նշվում է, որ Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչող բանաձեւն այս անգամ կընդունվի Կոնգրեսի կողմից: «Բանաձեւի ընդունման հավանականությունը շատ մեծ է, որի հիմնական պատճառները երկուսն են՝ դեմոկրատների ներկայությունը Կոնգրեսում եւ Հրանտ Դինքի սպանությունը», գրել է թերթը: Ինչպես հաղորդում է թուրքական «Միլիեթ» օրաթերթը, ամերիկյան պարբերականը ուշադրություն է դարձրել այն հանգամանքին, որ, իբր, Ջորջ Բուշը 2000 թ. իր ընտրարշավի ժամանակ խոստացել է օգտագործել «ցեղասպանություն» բառը. «Անկարան մեծ ազդեցություն ունի եւ Թուրքիան այն արժեքավոր դաշնակիցն է, որից չեն հրաժարվի Կոնգրեսի կայացրած որոշումների պատճառով: Սակայն ԱՄՆ-ի համար եկել է այն ժամանակը, երբ նախապատվությունը պետք է տալ իրականությանը», գրել է թերթը:

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ձեւաչափի փոփոխություն չպետք է լինի

Գորան Լենմարկերը Հայաստանում

ԵԱՀԿ խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահ Գորան Լենմարկերն արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի հետ հանդիպմանը երեկ անդրադարձել է մայիսին սպասվող խորհրդարանական ընտրություններին, վստահություն հայտնելով, որ ընտրությունները կհամապատասխանեն ամենաբարձր չափանիշներին, տեղեկացնում է ԱԳՆ հաղորդագրությունը: ԵԱՀԿ ԽՎ նախագահին Օսկանյանի հետ քննարկել է նաեւ ղարաբաղյան հակամարտությանն առնչվող հարցեր: Լենմարկերն այս համատեքստում կարեւորել է վստահության մթնոլորտի ձեւավորման անհրաժեշտությունը:

Եվրոպացի դիվանագետը կարծիք է հայտնել, թե Հայաստանի խորհրդարանական ընտրություններից հետո ԼՂ հակամարտության կարգավորման առումով «պետք է լինի եւ կա եզրակացության գալու հնարավորություն»: Միեւնույն ժամանակ Լենմարկերը համամիտ չէ այն տեսակետներին, թե ղարաբաղյան հակամարտությունը սառեցված է, քանի որ «սփման գոտում երկու կողմից էլ զոհեր են լինում, երկու կողմերն էլ ունեն փախստականների խնդիր»: ԵԱՀԿ ԽՎ նախագահը նշել է, որ հենց այդ համատեքստում համաձայնության գալն անհրաժեշտություն է: Տարածաշրջանային կտրվածքով Լենմարկերն ընդգծել է Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի միասին աշխատելու եւ համագործակցության պայմանների ստեղծման կարեւորությունը:

Ինչ վերաբերում է Մինսկի խմբի ձեւաչափին, ապա Գորան Լենմարկերի հայտարարությամբ, ձեւաչափի փոփոխություն չպետք է լինի, այլապես կարող է դանդաղել ղարաբաղյան խնդրի լուծման գործընթացը:

ԵԱՀԿ խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահ Գորան Լենմարկերի տարածաշրջանային այցելությանն, արտգործնախարարության մամուլի քարտուղարի պաշտոնակատար Վլադիմիր Կարապետյանի տեղեկացմամբ, կարող է հետեւել ԵԱՀԿ գործող նախագահ, Իսպանիայի արտգործնախարար Միգել Անխել Մորատինոսի այցելությունը Հայաստան: Ներկա դրությամբ ճշտվում են Միգել Անխել Մորատինոսի այցելության ժամկետները:

Ըստ ձեւավորված սովորության, ԵԱՀԿ նոր գործող նախագահն առաջին հերթին այցելում է այն տարածաշրջանները, որոնք հետաքրքրություն են ներկայացնում խնդիրներին ծանոթանալու առումով, ուստի եւ այցը կկրի ճանաչողական բնույթ:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Դեռ Կոսովոյի հարցը չլուծած, նախկին ԽՍՀՄ-ի կողմը «մաս են քաշ տալիս»

Եվրոհանձնաժողովի արտաքին հարաբերությունների հարցերով հանձնակատար Բենիտա Ֆեռերո-Վալդների կարծիքով, Կոսովո երկրամասի անկախության դեպքում այն չպետք է նախադեպ ծառայի հետխորհրդային տարածքի չճանաչված հանրապետությունների համար: «Ռոսիյսկայա գազետայի» երեկվա համարում տպագրած հարցազրույցում Բենիտա Ֆեռերո-Վալդները նշել է, որ յուրաքանչյուր դեպք անհատական է, դրանք բոլորն ունեն պատմական, տնտեսական եւ քաղաքական համատեքստեր: Հետաքրքրական է, որ Կոսովոյի անկախության հարցը դեռեւս չլուծած, եվրոպացի դիվանագետները պատնեշներ են դնում հետխորհրդային տարածքի չճանաչված հանրապետությունների համար:

Անհեթեթությունն էլ պետք է սահման ունենա

Փետրվարի 20-ին Բաքվում Ադրբեջանի, Վրաստանի, Իրանի, Թուրքիայի եւ Իսրայելի այսպես կոչված մասնագետների մասնակցությամբ տեղի կունենա «Մարդկության դեմ հայերի գործած հանցագործությունների վերաբերյալ» քննարկում: Որքան էլ արտառոց է, բայց ադրբեջանական քաղաքամշակույթի համար ոչ տարօրինակ, պարզվում է, «Նովոստի Ադրբեջան» կայքէջի տեղեկացմամբ, գոյություն ունեն «Մարդկության դեմ հայերի գործած հանցագործությունների» հետազոտությամբ զբաղվող մասնագետներ ոչ միայն Ադրբեջանում եւ Թուրքիայում, այլեւ Իսրայելում, Իրանում եւ Վրաստանում: Վստահաբար հետաքրքրական կլիներ լսել վրացի, իրանցի եւ հրեա այն գիտնականների խումբը, որոնք հիշատակված «հանցագործությունների» հետազոտությամբ են զբաղված եւ դեռ պատրաստվում են դրանք ընդգրկել հատուկ հավաքածուի մեջ:

Հակերական պատերազմի ադրբեջանական եւս երկու զոհ

Հայ հակերները ջարդել են ադրբեջանական երկու սայթ: Ինչպես տեղեկացնում է «Դեյ.ազ» կայքէջը, սայթերից մեկում հայ հակերները նշում են, որ արվածը պատասխան է հայկական սայթերը ջարդելուն, այն հավելմամբ, որ Լեռնային Ղարաբաղն Ադրբեջանի մարզ չի եղել եւ չի լինի:

Ցխինվալը համաձայն է Թբիլիսիի հետ բանակցել Երեւանում

Հարավային Օսիայի իշխանություններն ընդունել են Վրաստանում ԵԱՀԿ առաքելության առաջարկությունը՝ վրաց-օսական հակամարտության կարգավորման խառը վերահսկիչ հանձնաժողովի հերթական նիստն անցկացնել Երեւանում: Հիշեցնենք, որ նմանօրինակ առաջարկ եւս եղել է, սակայն այն ժամանակ վրացական կողմը հրաժարվեց մասնակցել այդ հանձնաժողովի հերթական նիստին:

Ինչը կխաղթի սպվերային տնտեսությանը եւ կնպաստի արժեթղթերի շուկայի ձեւավորմանը

Տիգրան Սարգսյանը խոսեց ոչ միայն դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի մասին

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

2007 թ.-ի դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը երեկ ներկայացրեց Կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանը: Նա համառոտ անդրադարձավ այդ փաստաթղթի առանձնահատկություններին, առաջինը ներկայացնելով գնաճի ցուցանիշը, որն անցյալ տարի կազմել էր 5,2 տոկոս: Նշվեց, որ այսուհետեւ գնաճը ծրագրվելու է ոչ թե մեկ, այլ երեք տարվա կտրվածքով: 2007 թ.-ի համար նախատեսվում է 4 տոկոս, իսկ 2008 թ.-ին 3 տոկոս: Նախատեսվում է նաեւ ծրագրվածից 1,5 տոկոսի միջանցք՝ բարձր կամ ցածր լինելու հնարավորությամբ:

ԿԲ նախագահն ընդգծեց, որ գնաճը շատ չի մեղմվի, նկատի ունենալով բարձր տնտեսական աճը շինարարության եւ սպասարկման ոլորտներում, քանի որ դա բերում է դրամի առավել արագ արժեւորման, որը բացասական ազդեցություն է թողնում արտահանության վրա: Միաժամանակ ավելի բարձր գնաճի ցուցանիշներ էլ չեն սահմանվում, որովհետեւ հասարակությունը գտնում է, որ այն բարձր է:

Տես էջ 3

Պաշտպանության փոխնախարարը մտնում է քաղաքականություն

Հայաստանի պաշտպանության նախարարի տեղակալ, գեներալ-լեյտենանտ Արթուր Աղաբեկյանը շուտով հրաժարական կտա եւ կզբաղվի քաղաքականությամբ: «Ռեգնում» գործակալության վկայությամբ, նման հայտարարություն է արել հենց Արթուր Աղաբեկյանը՝ Ջ. Մարշալի անվան անվտանգության ոլորտում հետազոտությունների եվրոպական կենտրոնի կազմակերպած «Անվտանգության ոլորտի նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության ամրապնդումը» թեմայով սեմինարին:

Միեւնույն ժամանակ փոխնախարարը կոնկրետ ժամկետներ չի նշել, հավելելով, թե հրաժարականը հաստատ չի լինի խորհրդարանական ընտրություններից հետո: «Երբ գա ժամանակը, ես համապատասխան հայտարարություն կանեմ, բայց առայժմ ես ունեմ խնդիրներ, կամ եմ պարտականություններ եւ բոլոր հարցերը լուծելուց հետո գրավոր դիմում կներկայացնեմ պաշտպանության նախարարին», ասել է նա:

Բագրատաշենում ձերբակալվել է կուսակցապետուհի Իրինա Սարիշվիլին

Վրացական «Հույս» կուսակցության առաջնորդ Իրինա Սարիշվիլին երեկ ձերբակալվել է Բագրատաշենի սահմանային անցակետում՝ Հայաստանից Վրաստան մուտք պահին: Վրացական հեռուստաընկերությունների հաղորդմամբ, Իրինա Սարիշվիլու մոտ հայտնաբերվել է մոտ 300 գրամ ոսկի, մոտ 58 հազար դոլար եւ մի քանի հազար ռուսական ռուբլի: Հիշեցնենք, որ Իրինա Սարիշվիլին Վրաստանի անվտանգության ծառայության նախկին ղեկավար Իգոր Գեորգաձեի բարեգործական հիմնադրամի ղեկավարն է: Գեորգաձեն գտնվում է միջազգային հետախուզման մեջ՝ ահաբեկչության մեղադրանքով:

Թուրքիայի արտգործնախարարը Վաշինգտոնում

Նրա հանդիպումները ԱՄՆ-ի ղեկավարության հետ լարված բնույթ են կրում

Փետրվարի 4-ին ԱՄՆ պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսի հրավերով Վաշինգտոն էր ուղեւորվել Թուրքիայի արտգործնախարար Աբդուլլահ Գյուլը: Հասկանալի է, որ երբ Գյուլն Անկարայից շարժվել է Վաշինգտոն, AMC հեռուստատեսությունը ամերիկացիներին ցուցադրել է «Կեսգիշերային ճեպընթաց» ֆիլմը: Թուրքական «Միլիեթ» թերթը երեկվա համարում, ուշադրություն հրավիրելով այս հանգամանքի վրա, նշում է, որ Գյուլին ԱՄՆ-ում դիմավորել են 29 տարի առաջ նկարահանված այս աղմկահարույց ֆիլմով եւ միաժամանակ ավելացնում. «Ֆիլմը ցուցադրող AMC (Ամերիկյան դասական ֆիլմերի) հեռուստակայանի հաղորդումները ԱՄՆ-ում հասանելի են 88 միլիոն հանդիսատեսի»:

Համեմայն դեպս, երեկ Սպիտակ տանը Գյուլը հանդիպելու էր փոխնախագահ Դիկ Չեյնիի եւ ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգության հարցերով խորհրդական Սթիվեն Հեդլիի հետ: Պետքարտուղարի հետ նրա հանդիպումը նախատեսված է այսօր: Ենթադրվում է, որ հինգշաբթի օրը Թուրքիայի արտգործնախարարը, ավարտելով բանակցությունները Վաշինգտոնում, այնտեղից կշարժվի Նյու Յորք եւ կհանդիպի ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բան Կի Մունի հետ:

Հոդվածը պատրաստելու պահին Աբդուլլահ Գյուլի հանդիպումները շարունակվում էին: Սակայն Վաշինգտոն ուղեւորվելուց առաջ, դեռեւս Անկարայի օդանավակայանում, նրա թուրք լրագրողներին արած հայտարարությունները որեւէ կասկած չեն թողնում, որ նա ԱՄՆ-ի ղեկավարության հետ հանդիպումներում բարձրացնում է Իրաքի քաղաքական զարգացումներին, այսինքն երկրի հյուսիսում դե ֆակտո գործող քրդական ինքնիշխանության եւ Քիրքուկը քրդերին հանձնելու, ահաբեկչության դեմ պայքարի, այսինքն Հյուսիսային Իրաքում տեղակայված PKK-ի հենակետերի չեզոքացմանն ու ԱՄՆ Կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատ ներկայացված Հայոց ցեղասպանության բանաձեւին առնչվող հարցեր: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հետ նա քննարկելու է Կիպրոսի հարցը եւ փետրվարի 8-ին, նույն օրը, վերադառնալու է Անկարա:

Այլ կերպ, Աբդուլլահ Գյուլի այցը հանդիպումների եւ դրանց օրակարգում դրված հարցերի առումով խիստ հագեցած է: Հաշվի առնելով այն, որ այցը կատարվում է թուրք-ամերիկյան հարաբերությունների սառեցման, իսկ Եվրամիության հետ՝ Թուրքիայի բանակցությունների մասնակի սառեցման պայմաններում, դժվար չի լինի կռահել նրա վաշինգտոնյան հանդիպումների լարված բնույթի մասին:

Հ. ՉԱԽՐՅԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Խորհրդարանի աշխատանքները մեկնարկեցին

Ժամ ու կես օրակարգին

Երեկ մեկնարկեց հայրենի խորհրդարանի հերթական նստաշրջանը: Ինչպես հարկն է՝ հնչեց ՀՀ օրհներգը, գրանցվեց 108 պատգամավոր եւ օրակարգի շուրջը խոսք ու զրույցը զբաղեցրեց մինչեւ առաջին ընդմիջում ընկած գրեթե ողջ ժամույթը: Ամեն դեպքում օրակարգը հաստատվեց ու արդեն ավանդույթի համաձայն, պատգամավորներից մի քանիսը բարեխղճորեն քվեարկեցին բացակայողների փոխարեն էլ՝ ստիպելով Արտակ Սադոյանին ձայնը բարձրացնել: Չնայած մինչեւ քվեարկությունն արդեն իսկ Սադոյանը հասցրել էր հիշեցնել, որ յուրաքանչյուրը քվեարկությամբ միմիայն սեփական կամքն է պարտավոր արտահայտել եւ ոչ մի դեպքում չպետք է աչք դնի ու հատկապես ձեռք չպետք է մեկնի հարեւան գործընկերոջ քվեարկման ստեղնաշարին: Չազդեց, եւ մի քանի օրինագծերի հատուկ քննարկման կարգը եռակի քվեարկություն անցավ ու ի վերջո չանցավ: Ի սկզբանե ԱԺ նախագահը հույս հայտնեց, որ այս քառօրյան լինի հնարավորինս արդյունավետ: Հաջորդը զուգահեռվելու է նախընտրական արշավին եւ կարելի է վստահություն հայտնել, որ պատգամավորները կնախընտրեն ներկայանալ հայտարարությունների եւ հարց ու պատասխանի ժամերն օգտագործելու:

Չվերթն ուշացվեց՝ [illegible] փոխհատուցվի

Ամեն դեպքում օրակարգը հաստատվեց, ու կրկին, ավանդույթի համաձայն, գրեթե դատարկ դահլիճում քննարկվեց «Ավիացիայի մասին» օրինագիծը: Համաձայն օրինագծի, օդաչուական անձնակազմը պետք է ձեւավորվի ՀՀ քաղաքացիներից, հստակեցվել է ավիացիայի ոլորտում անհրաժեշտ լիցենզավորման եւ թույլտվությունների իրականացման տարանջատումը: Օդային փոխադրումներին առնչվող ընթացակարգերի պարզեցման նպատակով կառավարությունը կարող է ստեղծել օդային փոխադրումներին առնչվող ընթացակարգերի ազգային կոմիտե: Ուղեւորի տոմսը համարվելու է ուղեւորի փոխադրման եւ փոխադրման պայմանների մասին պայմանագրի վկայություն, եւ չվերթի ուշացման դեպքում հետեւելու է փոխհատուցում՝ սննդի (2 ժամից), հաղորդակցության (4 ժամից), կացարանի (8 ժամից):

Վարկով հարկեր չեն վճարում

Իրան-Հայաստան բնական գազի գազատարի Մեղրի-Քաջարան 40 կմ-ի կառուցման նպատակով 2004-ի օգոստոսին երկու կողմերի միջեւ կնքված ֆինանսական համաձայնագրով ԻԻՀ զարգացման բանկը հայկական կողմին տրամադրել է 28, 2 մլն դոլար վարկ՝ գազատարի կառուցումից 5 տարի անց մարման ժամկետով: Գազատարի կառուցումը ամբողջությամբ իրականացնում է իրանական կողմը՝ պատվիրատուն էներգետիկայի նախարարության «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ն է:

ՀՀ էներգետիկայի նախարար Արմեն Մովսիսյանի փաստմամբ, գազատարի կառուցման համար ներգրավվող գումարները վարկային են եւ աշխատանքները «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ-ն իրականացնելու է իր շահույթների հաշվին: Հետեւաբար կա Մեղրի-Քաջարան գազատարի շինարարության աշխատակիցների նկատմամբ հարկային արտոնությունների սահմանման անհրաժեշտություն: Ինչն էլ նկատի առնելով կառավարությունը ներկայացրել է համանուն օրինագիծ, որը նույնպես արժանացավ խորհրդարանի դատարկ դահլիճի համակ ուշադրությանը եւ ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովի դրական եզրակացությանը:

ՆԱՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀԱԿԻՐՃ

Դարձյալ Շառլ Ազնավուրը

Ֆրանսիայում գործող «Երիտասարդ դեսպաններ՝ Հայաստանի համար» ծրագիրը նախատեսում է ապահովել ֆրանսերեն սովորող հայ երիտասարդների կեցությունն այս երկրում: Այն վայելում է համակրությունն ու աջակցությունը Ֆրանսիայի կրթական, բարձրագույն ուսումնական եւ հետազոտության նախարարության, Ազգային ժողովի եւ Շառլ Ազնավուրի: Մեծանուն երգիչը Փարիզի Ազգային օպերայի համագործակցությամբ Գառնիե պալատի բեմում փետրվարի 17-ին հռչակավոր արվեստագետների ելույթ է կազմակերպելու, որը Հայաստանի տարին Ֆրանսիայում ծրագրի շրջանակներում կզուգորդվի 2006 թ. սեպտեմբերի 30-ին Երեւանում կայացած «Շառլը եւ իր ընկերները» համերգին, գրում է Փարիզի «Յառաջը»: Այն կազմակերպված է ի նպաստ «Երիտասարդ դեսպաններ՝ Հայաստանի համար» ծրագրին:

Մ. Բ.

Թուրքիան պահանջելու է Համբիկ Սասունյանի հանձնումը

1982 թ. ԱՄՆ-ում Թուրքիայի հյուպատոսի սպանության համար ցմահ բանտարկության դատապարտված Համբիկ Սասունյանի ներման դիմումը մերժելու մասին է տեղեկացնում Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթը՝ վկայակոչելով հունվարի 15-ի «Հուրիեթը»: Ըստ որի 1993 թ.-ից Թուրքիայի ներկայացուցիչ փաստաբան Տ. Սալցման ներկայացրել է ներման հանձնախմբում Հ. Սասունյանի խոսքերը: Նշված է նաեւ, որ դատապարտյալի պաշտպանությունը ստանձնել է ԱՄՆ-ում հայտնի փաստաբան Մարկ Կիրակոսը:

Ըստ սույն տեղեկության, ներման դիմումը ընդունվելու եւ Հ. Սասունյանի ազատ արձակվելու պարագայում, փոխադարձ համաձայնությամբ Թուրքիան պահանջելու է նրան հանձնել իր երկրին՝ չնայած Սասունյանի՝ Լիբանանի քաղաքացի լինելուն:

Մ. Բ.

ԵՄ-Հայաստան միջխորհրդարանական հանձնաժողովի իններորդ նիստը

ԼՂ-ն՝ բանակցությունների անմիջական մասնակից

Հունվարի 29-30-ը Բրյուսելում կայացել է ԵՄ-Հայաստան միջխորհրդարանական հանձնաժողովի նիստը: Այն իններորդն ու վերջինն է այս գումարման խորհրդարանի համար: Առաջինը կայացել է 2004 թվականին: Այդ ժամանակահատվածում արված աշխատանքը կարելի է բավարար գնահատել: Այդպես է կարծում հանձնաժողովի հայաստանյան համանախագահ Արմեն Ռուստամյանը: Նա երեկ հրավիրած ասուլիսում տեղեկացրեց, որ վերջին նիստում ընդունած հայտարարության 42 կետերը ամփոփում են արված աշխատանքը, որը առանցքային 4 ուղղվածություն ունի՝ ԵՄ-ՀՀ համագործակցություն, ՀՀ ներքին, Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի լուծման եւ հայ-թուրքական հարաբերությունների մշակման խնդիրներ: Ողջունելի է համարվում Հայաստանի եվրոպական ուղղվածությունը, խիստ կարեւորվել է Հայաստանում կոռուպցիայի դեմ պայքարը, անկեղծ եւ ուժեղ ընդդիմության կառավարությանը հաշվետու դարձնելու կարողությունը, մասնակից բոլոր կուսակցությունների ջանքերի միավորմամբ ազատ եւ արդար ընտրություններ անցկացնելը եւ մամուլի անկախ ու հավասարակշիռ աշխատանքով ընդդիմության եւ իշխանության հավասարաչափ ներկայացնելը:

Հայտարարությունը արձանագրել է նաեւ Ղարաբաղի հիմնախնդրի կարգավորման բանակցային գործընթացին ԼՂ ժողովրդի անմիջական մասնակցության անհրաժեշտությունն ու միջազգային իրավունքի շրջանակներում հիմնախնդրի լուծմանը ԵՄ նպաստը բերելու պատրաստակամությունը: Վերջին մոտեցումը առկա է նաեւ հայ-թուրքական հարաբերությունների համատեքստում: Նիստը սկսվել է Հրանտ Դինքի հիշատակի հարգման լռության րոպեով, ապա հայտարարությունում խստորեն դատապարտվել է Թուրքիայում ազատ խոսքի պաշտպան, հայ-թուրքական հարաբերությունների ձեւավորման, Հայոց ցեղասպանության ճանաչման ջատագովի սպանությունը եւ կոչ արվել բացահայտել ու պատժել մեղավորներին:

Ն. Պ.

Ինչպե՞ս պղծել տոնի հրաշագեղությունը

Սբ. Սարգիսն էլ տոնեցինք: Կիսահեթանոսական, կիսաքրիստոնեական մեր կեցվածքը հուսաթափ արեց բոլոր լավատեսներին, թե՝ հասկանում ենք մեր կրոնական տոների խորհուրդը, հաղորդ ենք լինում ծեսին ոչ թե աչքով ու ցուցադրաբար, այլ հոգեպես, ողջ սրտով ու մտքով:

Կիրակի առավոտից արդեն եկեղեցի մտնելը մեծ ճարտարություն էր պահանջում: Հատկապես Սբ. Սարգիս զորավարի անունը կրող եկեղեցիներում ասեղ գցելու տեղ չկար, անգամ պսակադրության գնացող զույգերը դժվարությամբ էին մտնում եկեղեցի: Հատկապես երիտասարդ սիրահար զույգերի, ընկերական խմբերի, ընտանիքների ելումուտի հոսքին գումարվել էին եկեղեցու հարակից տարածքների սառցակերտերը ու դրանց վրա աշխուժորեն առեւտուր անողների շարքերը: Նրանք ոչ միայն աղաբլիթներ էին վաճառում, այլեւ կոնֆետներ ու տարբեր տեսակի ծաղիկներ, աչքի հուլունքներ ու թալիսմաններ, կոնֆետեղեն ու հուշանվերներ, այլ իրեր: Ոստիկաններին քանակով եւ համառությամբ հաղթած վաճառողներն անշարժ ու անհողդողդ կանգնած էին սիրո հովանավոր սրբի եկեղեցու պատերի տակ: Նրանք մարդկանց հոգեւոր զգացումների հետ խաղալով, շահույթի աղբյուր էին դարձրել եկեղեցի այցելողների կրոնական անգրագիտությունը: Ճիշտն ասած, վաճառականներն ու նրանց հաճախորդներն ինչ-որ տեղ իրար արժեին, քանի որ եկեղեցի եկողները չէին բավարարվում եկեղեցի խցկվելով եւ այնտեղ մոմ վառելով: Թեպետ նրանց համար մոմավառության սեղանները դրսում էլ կային, սակայն «մոմով աղոթողներից» շատերը մինչեւ առաջնորդարանի դուռն էին հասցրել իրենց գետնատարած մոմավառության բուրգերը եւ մոմ էին վառում անգամ ծաղիկների համար նախատեսված թաղարների մեջ:

Աղոթելու մարմաջը մարեց: Մոլորված նայում էի համատարած այդ իրարանցումին, որ ամբողջությամբ եղծում էր քրիստոնեական տոնի խորհուրդը: Օրվա հերոսը՝ սիրահարների հովանավոր սուրբն ինչ կերպ կդիտեր ձեւապաշտական այս հանդեսը, երբ մարդիկ ուղղակի ինքնաբերաբար էին գալիս եկեղեցու դուռը, կարծես դա էր միակ նպատակը՝ հասնել եկեղեցի, ինչ-որ կերպ խցկվել ներս, մի քանի րոպե կանգնել ներսում առանց ժամերգության ու շարականի ախորժալուր ելեւէջն ունկնդրելու: Ապա նպատակին հասած մարդու ձանձրույթը դեմքին, բրթբրթելով ու հրմշտվելով դուրս հորդել եկեղեցուց անդադար հոսանքի հետ միասին: Հետո վաճառվող բազմաթիվ տեսակներից ամենաէժանն ու տոնի հետ ոչ մի հավանական կապ չունեցող ապրանքը գնելով շարժվել դեպի ուր որ՝ առանց դույզն ինչ անդրադառնալու՝ ախր, ինչ արեցի եւ ինչո՞ւ:

Մեր նկարագրությունը տեղին չէր լինի, եթե չհիշատակեինք նրանց, ովքեր եկել էին իրոք աղոթելու եւ իրենց երազանքի կատարման հավատն ամրապնդելու: Սակայն, որքան էլ ցանկանայինք գտնել հավատով ու արցունքով ցողված աչքեր, ոստիկանի լարված զգուշական խոսքն առավել ուշագրավ էր դառնում: Խեղճ երիտասարդը դժվար էր կառավարում նրանց, ովքեր եկել էին սիրո տոնը նշելու անփառունակ, վերը նկարագրվող եղանակով: Ու տիրապետող, անգամ կոչուն է դառնում միայն մի միտք՝ ե՞րբ, վերջապես ե՞րբ ու ինչ հրաշքով պիտի այս հասարակությունը քաղաքակրթվի, որ կարողանա ճշտորեն գնահատել ավանդաբար պապերից եկած տոնի խորհուրդը: Եվ անի դա այնպես երկյուղածորեն եւ պարկեշտ կեցվածքով, ինչպես դա անում էին իր ոչ հեռավոր նախնիները:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Ցավակցություն

«Ազգ» օրաթերթի խմբագրակազմը վշտակցում է թերթի աշխատակից Մարիետա Խաչատրյանին՝ սիրելի հորաքրոջ՝

Վարդիթեր Խաչատրյանի

մահվան կապակցությամբ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԷ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն /հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

«Բիզնեսը պետք է ունենա մարդկային դեմք»

Հարցազրույց ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Միքայել Վարդանյանի հետ

- Պրն Վարդանյան, ճի՞շտ են արդյոք տեղեկությունները, որ Դուք նորից պատրաստվում եք առաջադրվել որպես պատգամավորության թեկնածու, այս անգամ մեծամասնական ընտրակարգով:

- Այո, ճիշտ են: Պատրաստվում եմ առաջադրվել մեծամասնական ընտրակարգով թիվ 40 ընտրատարածքից, որն ընդգրկում է Տավուշի մարզի սահմանամերձ գյուղերը եւ Լոռու մարզից մի քանի սահմանամերձ գյուղ:

- Ինչո՞ւ որոշեցիք այս անգամ առաջադրվել մեծամասնական ընտրակարգով: Նախորդ անգամ Դուք ընտրվել էիք համամասնական ընտրակարգով, ՀՅԴ ցուցակով:

- Այո, ես ընտրվել էի ՀՅԴ համամասնական ցուցակով, որովհետեւ ՀՅԴ գաղափարները ինձ հոգեհարազատ են: Այսօր էլ ես ՀՅԴ համակիրն եմ եւ կիսում եմ նրանց գաղափարների մեծ մասը, սակայն այս ընտրություններում ես ունեմ այլ խնդիրներ, որոնք կապված են կոնկրետ տարածաշրջանի հետ: Սա է պատճառը, որ ես այս անգամ որոշեցի առաջադրվել մեծամասնական ընտրակարգով: Բանն այն է, որ Տավուշի բնակչության հետ «Գրանդ հոլդինգի» աշխատանքային համագործակցությունն ունի տարիների ավանդույթ: Տավուշի մարզն ունի շատ բարենպաստ պայմաններ ծխախոտի մշակության համար: Մենք ունենք բավականին ծավալուն ծրագրեր մարզում ոչ միայն ծխախոտագործության զարգացումը նոր մակարդակի բարձրացնելու, այլեւ գյուղատնտեսության այլ ճյուղերի զարգացման համար: Սակայն միայն «Գրանդ հոլդինգի» հնարավորությունները այս հարցում չեն բավականացնի: Անհրաժեշտ է թե՛ Ազգային ժողովի եւ թե՛ կառավարության աջակցությունը մարզի տնտեսական զարգացմանը նոր թափ հաղորդելու համար: Սրանով է պայմանավորված մեծամասնական ընտրակարգով իմ առաջադրվելը:

-Դուք որեւէ կուսակցության անդա՞մ եք

- Ոչ, ես որեւէ կուսակցության անդամ չեմ եղել, չեմ եւ չեմ էլ պատրաստվում երբեւէ դառնալ:

- Եթե կարելի է, ավելի մանրամասն՝ ծրագրերի մասին:

- Սկսեմ Նոյեմբերյանի տարածաշրջանից: «Վիրջինիա» տեսակի ծխախոտի կանաչ զանգվածի չորացման խցիկների կառուցում:

Հաղթանակ գյուղում սկսվել է 20 չորացման խցիկների կառուցումը, որը նախատեսված է 70 հեկտար ծխախոտի մշակության համար: Բաղանիս-Ոսկեւան խաչմերուկում նախատեսված է կառուցել չորացման 6 խցիկ, որը նախատեսված է 20 հեկտար ծխախոտի մշակության համար: Նկատի ունենալով, որ տարածքում զարգացած է պտղաբուծությունը, իսկ բնակչությունը դժվարություններ ունի իրացման հարցում, նախատեսվում է Հաղթանակ գյուղի տարածքում ստեղծել սառնարանային տնտեսություն: Տարածքը գտնվում է Երեւան քաղաքից 200-300 կիլոմետր հեռավորության վրա: Ուսումնասիրվում է դեպի Վրաստան պտուղ-բանջարեղենի արտահանման հնարավորությունը, քանի որ Վրաստանն ավելի մոտ է:

Հաջորդը Իջեւանի տարածաշրջանն է: Իջեւանի տարածաշրջանում գործում է 6 չորացման խցիկ, որը նախատեսված է 40 հեկտար ծխախոտի վերամշակման համար: Իջեւանում կկառուցվի եւս 6 չորացման խցիկ, այսինքն կընդգրկվի եւս 40 հեկտար: Եվ վերջապես Բերդի տարածաշրջանը: Վարագավանում կկառուցվի 6 չորացման խցիկ, որը նախատեսված է 20 հեկտար ծխախոտի մշակության համար: Տարածքում կհիմնադրվի չրի արտադրություն, քանի որ տարածքը հարուստ է հատապտուղներով: Կհիմնադրվի կաթի եւ մսի ընդունման կետ: Աջակցելու ենք խաղողի մթերման հետ կապված բոլոր տեսակի խնդիրների լուծմանը:

«Վիրջինիա» եւ «Սամսուն» տեսակները միասին, Տավուշի մարզից տարեկան կմթերվի մոտ 300 միլիոն դրամի ծխախոտ: Կստեղծվի մոտ 4-6 հազար աշխատատեղ: Նպաստելու համար ծխախոտ մշակող գյուղացիական տնտեսությունների կայացմանը, նրանց տարբեր տեսքով կտրամադրվեն կանխավճարներ: Ահա շատ համառոտ այն ծրագիրը, որն ուզում ենք իրականացնել: Այս ծրագիրը մեծապես կնպաստի մարզի գյուղատնտեսության զարգացմանը: Այս ծրագիրը մշակվել է հաշվի առնելով վերջին 10 տարիների փորձը, քանի որ ահա արդեն 10 տարի մենք աշխատում ենք մարզի գյուղացիական տնտեսությունների հետ: Տասը տարի առաջ մենք կանխավճարների օգնությամբ աշխատելու շնորհիվ կարողացանք վերականգնել մարզում ավանդական համարվող ծխախոտագործությունը: Հիշում եմ, որ գյուղացիները կանխավճարների գծով կուտակել էին մոտ 80 միլիոն դրամի պարտք եւ մենք որոշեցինք ներել այդ պարտքերը, քանի որ գլխավորը գյուղացիական տնտեսությունները կայացնելն էր այդ ծանր ու դժվար տարիներին: Ավելացնեմ նաեւ, որ այս ծրագիրը ոչ մի կապ չունի նախընտրական թոհ ու բոհի հետ: Այն սկսել է մշակվել տարիներ առաջ: Մեր հավատամքն է, որ բիզնեսը պետք է ունենա սոցիալական ուղղվածություն, այսինքն պետք է ունենա մարդկային դեմք: Վայրի կապիտալիզմի ժամանակները մեզանում պետք է հաղթահարվեն: Թե՛ Երեւանում, թե՛ Տավուշի մարզում, թե՛ Արարատի մարզում, ուր մենք աշխատում ենք, իրականացրել եւ իրականացնում ենք բազմաթիվ սոցիալական ծրագրեր, որոնց մասին այսօր չեմ խոսի, որպեսզի չդիտվի նախընտրական քարոզչություն: Աշխատատեղերի ստեղծման, գյուղատնտեսության խթանման շնորհիվ մարզի սահմանամերձ գյուղերում կրճատվել է արտագաղթը, բարելավվել է մարդկանց սոցիալական վիճակը, իսկ սա մեր երկրի համար ունի ռազմավարական նշանակություն: Ես կարծում եմ, որ մեր ծրագրերի իրականացման շնորհիվ մարզում արդեն կգրանցվի ներգաղթի միտում:

Իշխանությունները ցանկանում են խանգարել ՍԻՄ-ի մասնակցությունը ընտրություններին

Համոզված է Հայկ Բաբուխանյանը

Վերաքննիչ դատարանի հունվարի 31-ի որոշումը իշխանությունների կողմից նախընտրական տեռոր է եւ նպատակ ունի ընդդիմության ամենաառողջ եւ ամենաունակ ուժերից մեկին զրկել խորհրդարանական ընտրություններին մասնակցելու հնարավորությունից, երեկ «Ազդակ» ակումբում հայտարարեց Սահմանադրական իրավունք միության (ՍԻՄ) նախագահ Հայկ Բաբուխանյանը: Հիշեցնենք, որ վերոնշյալ վճռով դատարանն անվավեր է ճանաչել ՍԻՄ 17-րդ համագումարի արդյունքները՝ մասնավորապես կուսակցության նախագահի եւ վերստուգիչ հանձնաժողովի ընտրությունը: «Հունվարի 31-ին մենք տեղեկացանք, որ վերաքննիչ դատարանը խայտառակ որոշում է կայացրել՝ միջամտելով մեր կուսակցության ներքին գործերին, կուսակցության ազատ գործունեություն կազմակերպելու իրավունքին եւ փորձել է ընտրություններից 20 օր առաջ, երբ 20 օր հետո պիտի նախագահության կողմից հաստատված ցուցակը ներկայացնեինք, կուսակցությունը թողնել առանց նախագահության», ասաց նա՝ միաժամանակ հավելելով, որ իրենք բացարձակ համաձայն չեն «կամակատարների» կայացրած այդ վճռին, որը պատրաստվում են բողոքարկել վճռաբեկ ատյանում եւ եվրոպական դատարանում:

Հայկ Բաբուխանյանը տեղեկացրեց, որ փետրվարի 3-ին դեռեւս 17-րդ համաժողովի ժամանակ ընդունված որոշմամբ եւ ՍԻՄ մարզային 4 կառույցների պահանջով տեղի է ունեցել կուսակցության արտահերթ 18-րդ համագումարը, որի ժամանակ անցկացվել են ՍԻՄ-ի նախագահության եւ վարչության անդամների նոր ընտրություններ: Նա նշեց, որ քվեարկությանը մասնակցել են պատվիրակների 84, մասնակիցների 91 տոկոսից ավելին: «Ընտրվել է նախագահություն՝ նույն կազմով, ինչ-որ ընտրվել էր ժամանակին 17-րդ համաժողովում՝ ընդ որում նախագահության անդամները ստացել են 95 տոկոսից ավելի ձայն», ասաց ՍԻՄ նախագահը:

Հայկ Բաբուխանյանը հայտնեց, որ իրենք Խաչատրյանի կողմնակիցների հետ այլեւս խոսելու բան չունեն եւ նրանց հետ կխոսեն իրենց փաստաբանները: «Լեւ գրուպ» իրավաբանական ընկերությունը պետք է դատարանում պաշտպանի ՍԻՄ-ի շահերը, որի փաստաբաններից Լեւոն Բաղդասարյանը ուշագրավ հայտարարություն արեց. «Վերաքննիչի որոշումը ենթակա է կասեցման եւ պետք է կասեցվի, հնարավոր է բողոքարկել, բայց անկախ դրանից, դատական ուժի մեջ մտած ակտը օրինապաշտ քաղաքացին կամ կուսակցությունը պետք է կատարի»:

Երեկ Հրանտ Խաչատրյանի կողմնակիցները եւս հայտարարություն էին տարածել, որում 18-րդ համագումարը համարել էին ապօրինի, քանի որ այն չէր հրավիրվել նախագահության կողմից, իսկ Հայկ Բաբուխանյանի ամբողջ գործունեությունը նրանք համարում են ինքնավարչություն:

ԳՈՀԱՐ ԳՆՈՒՄՅԱՆ

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐ

Ինչը կհաղթի ստվերային տնտեսությանը եւ կնպաստի արժեթղթերի շուկայի ձեւավորմանը

1-ին էջից

2007 թ.-ի հիմնական առանձնահատկությունը լինելու է գնաճի նպատակադրման ռազմավարությունը: Ինչպես նշեց Տիգրան Սարգսյանը, դա նշանակում է, որ ԿԲ-ն գնաճը կարգավորելու է ոչ թե դրամական զանգվածի եւ դրամական բազայի միջոցով, այլ ռեպո տոկոսադրույքների:

Բանկային համակարգի մասին խոսելով, ԿԲ նախագահը մասնավորեց այստեղ սպառողների վստահության բարձրացման անհրաժեշտությունը: Այսինքն, այն տոկոսադրույքները, որ բանկերը ներկայացնում են հասարակությանը, պետք է լինեն իրական: Առաջարկվել է օրենսդրական փոփոխություն, համաձայն որի բանկերի բոլոր ծառայությունների տեսակները եւ սակագները պետք է հրապարակվեն մեկ փաթեթով եւ հասանելի լինեն ամբողջ Հայաստանի տարածքում: Պետք է հրապարակվեն նաեւ այն պատժամիջոցները, որոնք կիրառվելու են բանկերի նկատմամբ: Դա միաժամանակ կբարձրացնի հասարակության վերահսկողությունը ԿԲ նկատմամբ եւ կնպաստի բանկերի գործունեությունը ավելի թափանցիկ դարձնելուն:

Ապահովագրական դաշտում ներդրվելու են եվրոպական ստանդարտներն ու չափանիշները: Այդ նպատակով կառավարությունն արդեն հաստատել եւ Ազգային ժողով է ուղարկել «Ապահովագրության մասին» նոր օրենքի նախագիծը:

Այս տարի ներկայացվելու է նոր օրենսդրական փաթեթ արժեթղթերի շուկայի կարգավորման վերաբերյալ: Համաձայն դրա, ինքնակարգավորվող բորսայի եւ դեպոզիտարիայի փոխարեն ունենալու՛ ենք եվրոպական մոդելի՝ մասնավոր բորսա: Այդ նպատակով բանակցություններ են վարվում «Օէմէքս» ընկերության հետ, որին պատկանում է Ստոկհոլմի բորսան: Այն անցումային երկրներում աշխատելու փորձ ունի: Առաջին փուլում նախատեսվում է հայաստանյան 35 ընկերությունների, որոնք ցանկություն են հայտնել գործելու թափանցիկ, բաժնետոմսերը տեղաբաշխել բորսայում եւ ձեռք բերել էժան ֆինանսական միջոցներ:

«Բորսայում բաժնետոմսերի ազատ տեղաբաշխման վերաբերյալ ձեռնարկությունների սեփականատերերը մտավախություն էին հայտնում, որ դրանք ձեռք կբերեն եւ իրենց ձեռնարկություններին կտիրանան ստվերում գործող խոշոր ներկրողները: Այդ մտավախությունները արդարացվա՞ծ են»: **«Ազգի»** այս հարցին պատասխանելով, Տիգրան Սարգսյանն այն համոզմունքը հայտնեց, որ այդ մտավախությունները արդարացված չեն, քանի որ նախատեսված է, որ այդ 35 ձեռնարկությունները կթողարկեն իրենց բաժնետոմսերի 25 տոկոսի չափով նոր բաժնետոմսեր: Հետագայում, եթե կարիք լինի, դա կհասցվի մինչեւ 49 տոկոսի, բայց ոչ 51 տոկոսի: Միաժամանակ բորսայում գնանշումը կբարձրացնի այդ ձեռնարկությունների շուկայական արժեքները՝ մինչեւ 20 անգամ:

Մեր մյուս հարցն առնչվում է կենսաթոշակային բարեփոխումներին, որոնց իրականացումը նախապես հայտարարված 2008 թ.-ի հունվարի 1-ից, հետաձգվեց մեկ տարով: Ո՞րն էր դրա պատճառը: ԿԲ նախագահն այս ոլորտի բարեփոխումները համարեց ամենաբարդը, քանի որ դա առնչվում է հասարակության բոլոր խավերին: Դրա համար պետք է տեղի ունենան հրապարակային քննարկումներ: Նախատեսվում էր, որ նոր համակարգը պետք է սկսեր գործել 2008 թ.-ից, բայց 2007 թ.- վերջին ընդունվելիք օրենսդրական փոփոխությունների պարագայում, 2008 թ.-ին այն կյանքի կոչելը «կարող էր ռիսկային լինել»:

Բանկային համակարգում, ըստ ԿԲ նախագահի, 2006 թ.-ին ամենամեծ փոփոխությունը «Կրեդիտ ագրիկոլի» մուտքն էր Հայաստան: Դա ստիպեց մյուս բանկերին եւս մրցակցությանը դիմանալու համար փոխել իրենց ռազմավարությունը եւ ներգրավել ինստիտուցիոնալ ներդրողների: «Ինեկո» բանկում դա IFC-ն էր, «Հայէկոնոմբանկում»՝ Եվրոբանկը: Վերջինիս հետ բանակցություններ են վարում եւս երկու հայկական բանկեր: Երկու գերմանական բանկեր նույնպես բանակցություններ են վարում Հայաստանի բանկային համակարգում մասնակցության համար: Այս երեւույթին, ըստ Տիգրան Սարգսյանի, նպաստել է HSBC-ի ագրեսիվ վարկային քաղաքականությունը:

Գերիշխող դիրքի չարաշահումներ եւ հակամրցակցային համաձայնություններ թույլ չտալու համար հարկ է համապատասխան հանձնաժողովին տալ անհրաժեշտ գործիքները: Սակայն Կենտրոնական բանկի նախագահի կարծիքով, այստեղ հարցը պետք է ինստիտուցիոնալ լուծում գտնի, քանի որ խնդրի հիմնական պատճառը ստվերային տնտեսության բարձր տեսակարար կշիռն է: Այդ խնդրի հաղթահարման նպատակով կառավարության հետ համատեղ մշակվել են համալիր միջոցառումների ցանկ, որոնք կնպաստեն անկանխիկ գործունեության ավելացմանը եւ դոլարիզացիայի նվազմանը: Մասնավորապես խոշոր խանութներին պարտադրվելու է անկանխիկ առեւտուր իրականացնել, խանութներին են մատակարարվելու նոր տերմինալներ, ներդրվելու են բանկոմատներ, որոնք կիրառելու են ավտոմատ փոխանցումներ: Ձեռնարկություններին նույնպես արգելվելու է որոշակի գումարից ավելի կանխիկ գործառնություններ իրականացնել: «Տնտեսավարողներին, որոնք գրեթե ամբողջությամբ ստվերում են, այդ միջոցառումները նույնպե՞ս առնչվելու են» մեր հարցին ի պատասխան Տիգրան Սարգսյանն ասաց, որ ինքը կողմնակից է դրան, բայց նշեց, որ դա ցավոտ խնդիրներից է եւ կառավարությունը պետք է լուծի այն:

Մասնավոր փոխանցումներն, ըստ Տիգրան Սարգսյանի, այս տարի կավելանան 15-20 տոկոսով: Դրանք հիմնականում գալիս են Ռուսաստանից եւ ԱՄՆ-ից, բայց ոչ կանոնավոր ձեւով անցյալ տարի եկել են նաեւ Իրանից եւ Լիբանանից: Մասնավոր հոսքերի ավելացմամբ պայմանավորված, արժեւորման կտրուկ տեմպերը կանխելու համար ԿԲ-ն թողարկելու է լրացուցիչ պարտատոմսեր: Նշեց նաեւ, որ այս տարի բյուջեի հաշվարկային փոխարժեք չի ընդունվելու: Ամրագրվելու է բյուջեի ընդունումից մեկ ամիս առաջ եղած փոխարժեքը, եւ ԿԲ-ն կառավարության ծախսերն ու եկամուտներն ապահովելու է այդ փոխարժեքով: ԿԲ նախագահի կարծիքով, նույնը բանկերը պետք է կատարեն իրենց հաճախորդների համար:

Արտաքին առեւտրի հաշվեկշռին անդրադառնալով, Տիգրան Սարգսյանը կարեւորեց դրա կառուցվածքը: Նրա կարծիքով արտահանման մեջ կառուցվածքային փոփոխություններ են տեղի ունենում: Նվազել է այն ապրանքների արտահանումը, որոնք մրցակցում են չինական եւ հնդկական ապրանքների հետ: Աճել է նրանց արտահանումը, որտեղ ունենք համեմատական առավելություններ՝ քիմիա, հանքարդյունաբերություն եւ որոշ չափով մեքենասարքավորումներ: Ներմուծման մեջ ավելացել են նոր տեխնոլոգիաները, ինչը նշանակում է, որ քիմիայում եւ հանքարդյունաբերության մեջ առաջիկա տարիներին կունենանք մեծ աճ: ԿԲ նախագահն այս առումով կարեւորեց «Նաիրիտի» եւ Վանաձորի «Քիմպրոմի» վերագործարկումը, որի հաջող իրականացման դեպքում այդ ձեռնարկություններից յուրաքանչյուրն իր հետ կաշխատեցնի եւս 100 ձեռնարկություններ: Թվարկված ոլորտներն, ինչպես նաեւ տեղեկատվական տեխնոլոգիաներն ու գյուղատնտեսական ապրանքների արտադրությունը այն ճյուղերն են, որոնք հեռանկարային են մեզ համար եւ մրցունակ արտաքին շուկայում:

Մարզային ԶԼՄ-ներ

Սյունիքի լրատվամիջոցների աշխատանքին խոչընդոտում են ֆինանսները, տեխնիկական, ստեղծագործական խնդիրներն ու իրադարձությունների պակասը

Մեկ իրականություն, տարբեր աշխատաոճ

Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեն Բաց հասարակության ինստիտուտի Հայաստանի հիմնադրամի օժանդակությամբ եւ Նիդեռլանդների կառավարության աջակցությամբ իրականացնում է մի ծրագիր, որի շրջանակներում փորձ է արվում խորապես ուսումնասիրելու մարզերի լրատվամիջոցների աշխատանքը, դրանց խնդիրները, լրագրողների գործունեությունը, տեղեկատվություն ձեռք բերելու նրանց դժվարությունների մասին: Ծրագրում ներառվել են Լոռու, Սյունիքի եւ Շիրակի մարզերը, որոնց ուսումնասիրությունից հետո կոմիտեն պատրաստելու է մարզային ԶԼՄ-ների գործունեությունը բարելավելու առաջարկությունների փաթեթ:

Սյունիքի մարզի լրատվամիջոցների ընդհանուր նկարագիրը

Իր աշխարհագրությամբ բավական մեծ Սյունիքի մարզում տեղական լրատվամիջոցների ընդհանուր նկարագրին եւ աշխատանքին ծանոթացանք մարզ այցելելիս: Չնայած խնդիրների եւ հոգսերի որոշակի ընդհանրությանը՝ լրատվամիջոցներն իրենց գործունեությամբ էականորեն տարբերվում էին միմյանցից: Իրականությունը մեկն է. գրեթե բոլոր լրատվամիջոցների ղեկավարները եւ խմբագիրները որպես իրենց գործունեության հիմնական խնդիրներ նշում էին սահմանափակ հնարավորությունները, թերթերը՝ տարածման եւ տպարան չունենալու, հեռուստաընկերությունները՝ սփռման խոչընդոտը, ինչպես նաեւ ցածր աշխատավարձերը, տեխնիկական նվազ հնարավորությունները, իրադարձությունների պակասը, դաշտի բացակայությունը, երբ ստեղծագործական կազմի թարմացում չի լինում, քանի որ երիտասարդները գնում են մայրաքաղաք:

Ի դեպ, այս առումով հատկապես տեղական լրատվամիջոցները տարբերվում են միմյանցից: Իրադարձություններ չլինելու ֆոնի վրա, օրինակ, Կապանի «Սոսի» հեռուստաընկերության լուրերը մի էին կապանցու առօրյա հոգսերով եւ խիստ հետաքրքրական էին, իսկ Գորիսի տեղական «Լաւս» հեռուստաընկերությունը, որի տնօրենը նույնպես դժգոհել էր իրադարձությունների պակասից, իր օրվա լրահոսում նույնիսկ չէր անդրադարձել հունվարի 26-ին Գորիսում տեղի ունեցած երկու սեմինարներին: Ինչ վերաբերում է տեղեկատվության մատչելիությանը, ապա տեղական որոշ լրատվամիջոցներ գերատեսչություններից հեշտ են տեղեկություն ստանում, իսկ որոշների համար էլ դա, մեղմ ասած, դժվար է: Լրագրողների նկատմամբ դժգոհությունների, սպառնալիքների, նույնիսկ բռնությունների օրինակներ մարզում նույնպես կան:

Մարզի հիմնական լրատվամիջոցները

Սյունիքի մարզի Գորիս քաղաքում լույս են տեսնում «Բան ու գործ» թերթը՝ 15-օրյա պարբերականությամբ, 2000 տպաքանակով, հազար օրինակով, կրկին 15-օրյա պարբերականությամբ՝ «Զանգեզուր» թերթը, «Փերի» մանկական թերթը, «Ուսուցիչը»՝ ուսուցիչների միության կողմից, Վայոց ձորի եւ Սյունիքի ՀԿ-ների մասին «Կամք» թերթը, իսկ հեռարձակվող միակ տեղական հեռուստատեսությունը «Լաւս»-ն է: Սիսիանում հրատարակվում են «Որոտան», «Սիսիանի ձայն» (ոչ հստակ պարբերականությամբ), «Սյունիք» թերթերը: Կապանում հրատարակվում է «Սյունյաց երկիր» 15-օրյա թերթը, հեռարձակվում «Սոսի» եւ կաբելային «Խուստուփ TV» հեռուստաընկերությունները: Իսկ Մեղրիում ընդհանրապես տեղական լրատվամիջոց չկա՝ հանրապետական թերթերը տեղ են հասնում մի քանի օր ուշացումով, եւ քաղաքի բնակչությունն ստիպված է բավարարվել «Բան ու գործ» եւ «Սյունյաց երկիր» թերթերի մի քանի օրինակներով:

Օպերատիվության բացակայություն լրատվամիջոցներում

Օրաթերթի եւ շաբաթաթերթի մասին խոսելն ավելորդ է, քանի որ մյուս՝ 15-օրյա պարբերականությամբ թերթերն անգամ տպագրվում են Երեւանում: Բացի այդ տեղական լրատվամիջոցների ղեկավարները դժգոհում էին ամենօրյա իրադարձությունների պակասից: Սյունիքի գյուղատնտեսության աջակցության մարզային կենտրոնի տնօրեն **Արմիկ Բակունցի** խոսքով, օրաթերթի եւ տպարանի բացակայության պայմաններում մարզի հիմնախնդիրների օպերատիվ լուսաբանումը հնարավոր չէ, հրապարակումները ուշացած են եւ չեն ընդգրկում նախորդ օրվա ինֆորմացիան: Ինչ վերաբերում է տեղեկատվության աղավաղմանը, ապա Արմիկ Բակունցը նկատում է. «Հիմնականում աղավաղված չի լինում, ներկայացվում է զուտ որպես պաշտոնական ինֆորմացիա՝ առանց մեկնաբանությունների եւ վերլուծությունների»:

Լավ թերթ մարզում հնարավոր է ստեղծել

Հիշյալ թերթի խմբագիր, Գորիսի մամուլի ակումբի նախագահ **Սուսաննա Շահնազարյանը** վստահ է, որ լավ ստեղծագործական խմբի եւ տեխնիկական վերազինման դեպքում հնարավոր է առանց քաղաքական ենթատեքստերի լավ մարզային թերթ ստեղծել: Իրադարձությունների պակասին նա էլ է անդրադառնում: Չի հիշում՝ վերջին մամուլի ասուլիսը քաղաքում ով է հրավիրել, իսկ թե ո՞րն է եղել վերջին իրադարձությունը՝ մեր հարցին կատակով պատասխանում է՝ «ձեր գալը»: Սյունիքցու ամենօրյա հոգսերին արագ անդրադառնալու համար նրանք այժմ աշխատում են ինտերնետային կայքի ստեղծման վրա: Առհասարակ Ս. Շահնազարյանը կարեւորում է տեղական ռադիոն, ինչը չկա մարզում:

Տեղեկատվության ձեռքբերման հնարավորությունները

Տեղեկատվության ձեռքբերման դժվարություններ մամուլի ակումբի նախագահը չի տեսնում. «Ով էլ ասի, թե ինֆորմացիա ստանալը խնդիր է, նշանակում է ուղղակի հետեւողական չի եղել»: Թեեւ դեպքեր հիշում է, երբ իր որոշ հրապարակումների համար քաղաքային իշխանությունները «նեղացել» են իրենից: Տեղեկություն ստանալու խնդիր չի ունեցել նաեւ «Զանգեզուր» թերթը, որի խմբագիր **Գրետա Գրիգորյանի** խոսքով, բնակիչներն անգամ իրենց դժգոհությունները վստահում են թերթին: Հակառակ խմբագրի դիտարկմանը, թե իրենք անդրադառնում են Գորիս ենթամարզի խնդիրներին, այնուամենայնիվ, թերթի հունվարի 22-ի համարում կային ընդամենը մի քանի «տեղական» անդրադարձեր, մնացյալում այլ թերթերից արտատպումներ էին, ընդ որում առանց հղման:

2003 թ.-ին 38-րդ կապուղին տնօրինած Գորիսի «Լաւս» հեռուստաընկերության եթերաժամն օրական 8 ժամ է: Տնօրեն **Ալվարդ Մեսրոպյանի** խոսքով, օրական 4 անգամ 15 րոպեանոց լրատվական բլոկում իրենք անդրադառնում են սպորտին, մշակույթին, տնտեսությանը, քաղաքականությանը եւ այն ամենին, ինչ տեղի է ունեցել Գորիսում: Տնօրենը նույնպես դժգոհեց իրադարձություններից, մինչդեռ հունվարի 26-ին գորիսյան երկու սեմինարները չհեռարձակվեցին իր լրահոսում, իսկ Հրանտ Դինքի սպանությանն անդրադարձան միայն հունվարի 22-ին, իսկ շախմատի մրցույթին՝ հունվարի 24-ին: Նա նշեց, որ չնայած մանր դժգոհություններին, իրենց համար հեշտ է տեղեկություն ստանալը քաղաքային իշխանություններից եւ գերատեսչություններից: Ալ: որոշ իմաստով հասկանալի է դառնում, երբ նրանց տեղական իրադարձությունների ռեպորտաժներում նկատում ես, թե որքան ընդգծված է ներկայացվում քաղաքային իշխանությունների մասնակցությունը: Որպես ինֆորմացիայի դժվար հայթայթման կարգեր՝ Մեսրոպյանը մատնանշում է զորամասերը, բանտերն ու ոստիկանությունը՝ հավելելով, որ այդ ոլորտներին անդրադառնալիս նախապես նամակ են գրում Երեւան եւ սպասում թույլտվության:

Կապանի լրատվամիջոցներն ավելի ակտիվ էին

Այլ էր պատկերը Կապանում: Օրական երկու անգամ 15 րոպեանոց լուրեր հեռարձակող Կապանի «Սոսի» հեռուստատեսությունն աչքի է ընկնում իր ակտիվ եւ հետաքրքրական գործունեությամբ: Տնօրեն **Վահե Սարգսյանն** իրենց խնդիրների շարքում առանձնացնում է տեխնիկական, մարդկային ռեսուրսի պակասը, ֆինանսներն ու գովազդային շուկայի թերի զարգացումը: Երիտասարդ եւ նախաձեռնող տնօրենն իրենց գործունեության մասին ասաց, որ կախվածություն չի լինում իրենց աշխատանքում, եթե իրենք չցանկանան:

Իրադարձությունների պակասից նաեւ դժգոհեցին այս հեռուստատեսության լրատվական ծառայության լրագրողներ **Հասմիկ Թովմասյանն** ու **Աննա Առաքելյանը**: Բայց սա այն դեպքն էր, երբ դժվարությունները չէին անդրադարձել աշխատանքի վրա: Նրանց ռեպորտաժում ընդգրկված թեմաներն արդիական էին, կապված կապանցու ամենօրյա հոգսերի ու խնդիրների հետ: «Եթե երկու րոպե ուշանում են լուրերը, հեռուստադիտողները զանգում, դժգոհում են, մեզ դիտում են», ասաց լրագրողներից Հասմիկ Թովմասյանը: «Սոսի»-ի լուրերն աչքի են ընկնում հիմնախնդիրների արագ արձագանքմամբ, հրապարակությամբ եւ հետեւողականությամբ (իրենց թեմաների հետագա զարգացումներին հետեւում են):

Տեղեկատվության ստացման խնդիրները, Հասմիկ Թովմասյանի խոսքով, շատ են: Տեղեկատվություն չեն կարողանում ստանալ, օրինակ, հարկային, բնապահպանական տեսչություններից, ունեն նաեւ մասնագետների պակաս. «Օրինակ, ցեղասպանության մասին նյութ ես պատրաստում, մասնագետ չկա»: Ինչ վերաբերում է դժգոհություններին, ապա դրանք նույնպես լինում են: «Մեզ անձամբ չեն դժգոհում, կողքից ենք իմանում, հետո նորից շարունակում ենք մեր գործը», ընդգծեց Աննա Առաքելյանը: Լրագրողները հավաստիացրին, որ նախընտրական շրջանում իրենք հրահանգներ չունեն, բացի այդ. «Կուսակցական առումով այստեղ խայտառակ վիճակ է, չգիտես ով ով է, բացի հին կուսակցություններից»:

«Հեռուստատեսությունն իբրեւ բիզնես» ասվածի դասական օրինակ էր Կապանի «Խուստուփ TV» հեռուստաընկերությունը: Բազմահազար բաժանորդներ ունեցող հեռուստատեսությունն արտահերվում է օրական 10-12 ժամ եթեր: Տնօրեն **Սասուն Մանուկյանը** փաստում է, որ ինքնաֆինանսավորվող իրենց հեռուստատեսությունը զերծ է կախվածությունից: Նա դժգոհեց մայրաքաղաքային ԶԼՄ-ներից՝ նշելով, որ իրենց առիթից առիթ են հիշում, այն էլ որեւէ ծրագրի շրջանակներում: 1400 տպաքանակով Կապանի «Սյունյաց երկիր» թերթի նկատմամբ սպառնալիքներին եւ բռնություններին «Ազգը» շատ է անդրադարձել: Թերթին վտարել են մարզպետարանի տարածքից, այրել են խմբագիր Սամվել Ալեքսանյանի մեքենան: Խմբագրակազմն այժմ աշխատում է թերթի խմբագրի հավաքատիի հայրական բնակարանում:

Երկշաբաթաթերթի լրագրող **Արմինե Ավագյանն** «**Ազգի**» հետ զրույցում իրենց նկատմամբ սպառնալիքների եւ բռնությունների հետեւում մատնանշեց մարզային իշխանություններին, հավելելով, որ իրենց միջեւ հակասություններն սկսվել են 2004 թ.-ից: Լրագրողը նկատեց, որ իրենց համար հեշտ չէ քաղաքային իշխանություններից տեղեկություն ստանալը: Թեմաների եւ իրադարձությունների պակասից նա չդժգոհեց, ընդգծելով, որ դեռ շատ նյութեր դուրս են մնում: «Մենք ամեն ինչի մասին գրում ենք: Թերթը ոչ միայն Կապանի, այլեւ մարզի թերթն է եւ լուսաբանման, եւ տարածման իմաստով»: Ի դեպ, թերթի վերջին՝ հունվարի 17-ի համարն ամբողջությամբ նվիրված էր գրական Աշոտին:

Ինչպե՞ս հաղթահարել դժվարությունները

Ուշագրավ է, իհարկե, որ նույն մարզում ԶԼՄ-ները կարող են այսքան ծայրահեղորեն տարբեր լինել, տարբեր է նաեւ լրագրողների աշխատանքը: Ընդհանուր է մի բան. բոլորն էլ տեխնիկական, ֆինանսական, ստեղծագործական եւ այլ հոգսեր ունեն: Բայց այս պայմաններում մեկը ինչ դժգոհություններ ունի եւ աշխատում է համեմատաբար հանգիստ, իսկ մյուսները՝ ոչ: «Ինչպես ցույց տվեցին մոնիտորինգի արդյունքները, տպավորությունն այնպիսին է, որ Գորիսում տեղի հասարակական, քաղաքական կյանքը վատ է լուսաբանվում, իսկ տեղի միակ հեռուստաընկերությունը պարբերաբար նորություններ չի հեռարձակում, որոշ օրեր ընդհանրապես նորություններ չկան, միայն միջազգային են, այն էլ թերթերից վերցված: Գործող ԶԼՄ-ները պետք է ակտիվացնեն իրենց գործունեությունը, լուծեն իրենց տեխնիկական եւ ստեղծագործական խնդիրներն ու կատարելագործեն մենեջմենթը», ասաց խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի նախագահ **Աշոտ Մելիքյանը**. Իսկ Երեւանի մամուլի ակումբի փորձագետ **Մեսրոպ Հարությունյանն** էլ ընդգծեց. «Ընդհանրապես մարզային լրատվամիջոցներում դժվարությունները նույնն են եւ տարբերությունն այդ դժվարությունները հաղթահարելու ձեւի մեջ է»: Նա վստահ է, որ մարզային ԶԼՄ-ներն ավելի անկախ են, քան մայրաքաղաքայինները, պարզապես նրանցից յուրաքանչյուրը մի ճանապարհ է ընտրում. մեկը փորձում է լրատվամիջոց դառնալ, նաեւ եկամուտ ստանալ, մյուսներն էլ ընտրում են հովանավորչական ուղիները:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՒՈՐԳՅԱՆ
Սյունիք-Երեւան

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Լավ աշխատանքի համար պետք են նաեւ լավ պայմաններ

ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարանի նախագահ **Սեյրան Ամիրյանի** ներկայացրած տվյալներով՝ 2006 թվականին դատարանի վարույթ են ընդունել 1558 քաղաքացիական գործեր, որոնցից 1436-ը քննվել եւ ավարտվել են: Ավարտված գործերով, անմիջապես անդրադարձերով պետության օգտին բռնագանձվել է 13 մլն 234 հազար 835 դրամ պետական տուրք: Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ քաղաքացիական գործերի մեջ մեծ տոկոս են կազմում ամուսնական-ընտանեկան հարաբերություններից ծագող, սեփականության իրավահարաբերություններով, բնակարանային եւ բնակության իրավունքի հարցերով վեճերը եւ այլն:

Անցած տարում առաջին ատյանի դատարանի վարույթ ընդունված քրեական գործերի քանակը եղել է 303, որից քննվել եւ ավարտվել է 280-ը: Դատավճիռներ կայացված 247 գործերով դատապարտվել են 354 անձինք, որից 36-ը եղել են անչափահասներ: Քրեական գործերով պետության օգտին բռնագանձված տուգանքի չափը կազմել է 13 մլն 35 հազար դրամ:

Քննված գործերով ԼՂՀ Գերագույն դատարանին վերաքննության կարգով բողոքարկվել են 50 քրեական գործեր, որոնցից 16 դատավճիռներ փոփոխվել են:

Միեւնույն ժամանակ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախության հանրաքվեի 15-րդ տարեդարձի եւ ԼՂՀ սահմանադրության նախագծի համաժողովրդական քվեարկության դնելու կապակցությամբ համաներում հայտարարելու մասին» ԼՂՀ Ազգային ժողովի որոշման համաձայն՝ քրեակատարողական մարմինների կողմից ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարան են ներկայացվել 102 միջնորդություններ, որոնցից քննարկվել եւ պատժի կրումից ազատվել են 32 դատապարտյալներ: Եվս 24 դատապարտված անձինք համաներման ակտի համաձայն, ազատվել են պատիժը կրելուց:

Կտրուկ նվազել է վարչական իրավախախտումներով գործերի քանակը, ինչն առաջին ատյանի դատարանի նախագահի բացատրությամբ՝ արդյունք է այն բանի, որ վերացվել է միմիայն դատարանի որոշմամբ կիրառվող վարչական կալանքը որպես խափանման միջոց:

Դատարանի նախագահի խոսքով՝ դատավորների ծանրաբեռնվածությունը եղել է բավականին բարձր: Այսպես, յուրաքանչյուր դատավոր միջին հաշվով քննել է 297,6 գործ, իսկ մեկ դատավորի ամսական ծանրաբեռնվածությունը կազմել է 24,8 գործ: Այդ ծանրաբեռնվածությունը թեթեւացնելու համար, Ս. Ամիրյանի անձնական տեսակետով, ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարանում պետք է մեկով ավելացնել դատավորների թիվը Ստեփանակերտի նստավայրում եւ լրացնել Քարվաճառի նստավայրի հաստիքը: Բացառիկ դեպքում, ըստ նրա, կարելի է ունենալ առաջին ատյանի երկու դատարան՝ բացի ներկայումս գործող ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարանից, առանձին գործող Քաշաթաղի շրջանի առաջին ատյանի դատարանին կարելի է միացնել Քարվաճառի նստավայրի դատարանը, ավելացնելով մեկ դատավորի հաստիք:

Սեյրան Ամիրյանը նաեւ գտնում է, որ իրենց աշխատանքում կան որոշ թերություններ ու բացթողումներ: Մասնավորապես դատական նիստերը հրավիրվում եւ վարվում են ոչ պատշաճ մակարդակով, որոշ դեպքերում կողմերը հատկապես պատասխանողները եւ երրորդ անձինք, անբավարար ծանուցման պատճառով չեն մասնակցում դատաքննությանը: Զգծգումներով է կատարվում նաեւ դատական նիստերի արձանագրությունների գրանցումն ու դրանց ծանոթացումը կողմերին, որը իրավացի դժգոհություններ է առաջացնում: Նշված եւ այլ բացթողումներին թերեւս նպաստում է դատավորների համար նորմալ աշխատանքային պայմանների եւ որոշ չափով տեխնիկական հագեցվածության բացակայությունը: Անհրաժեշտ պայմանների առկայության դեպքում առաջին ատյանի դատարանի աշխատանքը, դատարանի նախագահի համոզմամբ, հնարավոր կլինի ավելի արդյունավետ դարձնել:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Հայաստանի Հանրապետության դրամավարկային քաղաքականության ծրագիր 2007 թվական (համառոտ տարբերակ)

Հաստատված է ՀՀ ԿԲ խորհրդի 1.12.2006 թ. թիվ 718 Ա որոշմամբ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

2006 թ. Դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը կառուցված է «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան: Ծրագրում օգտագործվող ցուցանիշները հիմնականում ՀՀ ԿԲ գնահատումներն են՝ հիմնված 2006 թ. հունվար-սեպտեմբերի եւ հունվար-նոյեմբերի, իսկ արտաքին հատվածի դեպքում՝ հունվար-հունիսի փաստացի տվյալների վրա, 2006 թթ. «ՀՀ պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ցուցանիշների վրա, ինչպես նաեւ ԿԲ-ի կողմից կատարված հարցումների արդյունքների վրա:

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՅԹՆԵՐԸ

«ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն, ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական խնդիրը գների կայունության ապահովումն է: Դրանով ԿԲ-ն իր մասնակցությունն է ունենում երկարատեւ ժամանակահատվածում կայուն եւ բարձր տնտեսական աճի ապահովման տնտեսական քաղաքականության իրականացմանը: Գների կայունությունը ենթադրում է գների մակարդակի այնպիսի փոփոխություն, որն ուղղված կլինի տնտեսական աճի խթանմանը: ՀՀ տնտեսության համար միջին ժամկետում, որպես այդպիսին, գնաճի 3% ցուցանիշն է, ինչն էլ հանդիսանում է միջին ժամկետում գնաճի նպատակային ցուցանիշը:

Իր հիմնական խնդիրն իրագործելու նպատակով յուրաքանչյուր տարի ԿԲ-ն մշակում, հաստատում եւ իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության տարեկան ծրագիրը: Ծրագրում նշվում են դրամավարկային քաղաքականության ռազմավարությունը, ուղղությունները, որոնցով ԿԲ-ն պետք է առաջնորդվի օրենսդրի կողմից սահմանված գնաճի նպատակային ցուցանիշին հասնելու համար:

Համաձայն ՀՀ ԿԲ խորհրդի 19.12.2005թ. թիվ 563 Ա որոշմամբ հաստատված ՀՀ ԿԲ 2006 թ.-ի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի դրույթների, 2006թ.-ից սկսվել է գնաճի լիարժեք նպատակադրման ռազմավարությանն անցնելու գործընթացը, ինչը շարունակվելու է նաեւ 2007 թ.-ին:

Գնաճի նպատակադրման ռազմավարությունը, ներկայիս տնտեսական միջավայրում եւ ՀՀ տնտեսության հիմնարարների (ֆունդամենտալների) փոփոխության պայմաններում, հանդիսանում է գնաճի կառավարման առավել արդյունավետ եւ թափանցիկ մեթոդ: Այն ենթադրում է գնաճի ուղղակի նպատակադրում, որի իրականացման ժամանակ ԿԲ-ն առաջնորդվում է հետեւյալ դրույթներով.

- ՀՀ ԿԲ հիմնական եւ առաջնային նպատակը գների կայունության ապահովումն է: Գնաճի նպատակային ցուցանիշը 2007թ. համար 4%(+1.5%) է, 2008 թվականի համար՝ 3%(+1.5%):
- Որպես գնաճի ցուցանիշ սահմանվում է ընդհանուր գնաճը, այսինքն՝ սպառողական գների ինդեքսի աճը, ինչը ներառում է 470 ապրանքների գների եւ ծառայությունների սակագները:
- Որպես անվանական խարիսխ ծառայում է գնաճի կանխատեսված մակարդակը:
- Որպես գործառնական նպատակ՝ ընդունվում է կարճաժամկետ տոկոսադրույքը:
- Որպես դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիք կիրառվում է ռեպո (վերաֆինանսավորման) գործառնությունը, որի տոկոսադրույքը յուրաքանչյուր ամսվա համար սահմանվում է տվյալ ամսվա սկզբին:
- Յուրաքանչյուր եռամսյակի սկզբին ԿԲ խորհուրդը որոշում է կայացնում առաջիկա եռամսյակի դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունների վերաբերյալ՝ հիմնվելով գնաճի կանխատեսումների, տնտեսության առանձին հատվածների ռիսկերի վրա:
- Որպես գնաճի նպատակային ցուցանիշի ապահովման ժամանակային հորիզոն՝ սահմանվում է 12 ամիսը, ինչը նշանակում է, որ յուրաքանչյուր եռամսյակ կանխատեսվում է առաջիկա 12 ամիսների գնաճը, եւ նպատակային ցուցանիշի ու կանխատեսվածի միջեւ հնարավոր շեղման վերացմանն էլ ուղղվում է դրամավարկային քաղաքականությունը: Միաժամանակ, ԿԲ-ն, բացի եռամսյակային գնաճից, հետեւում է նաեւ ամսական ցուցանիշներին, սակայն փաստացի գնաճի վերլուծությունը կատարվում է եռամսյակային կտրվածքով:
- Դրամավարկային քաղաքականության հաշվետվելիության եւ թափանցիկության ապահովման նպատակով ԿԲ-ն յուրաքանչյուր եռամսյակ հրապարակում է Գնաճի հաշվետվությունը, որը ներառում է նախորդ ժամանակահատվածի գնաճի վերլուծությունը, այն պայմանավորող գործոնները, ինչպես նաեւ հաջորդ ժամանակահատվածի գնաճի կանխատեսումները: Տոկոսադրույքի վերաբերյալ ԿԲ խորհրդի որոշման կայացումից անմիջապես հետո ԿԲ-ն հրապարակում է Մամուլի հաղորդագրություն, իսկ տոկոսադրույքի սահմանման վերաբերյալ խորհրդի նիստի արձանագրությունը հրապարակվում է տվյալ ամսվա առաջին տասնօրյակի ընթացքում: Յուրաքանչյուր եռամսյակի սկզբին հրապարակվող Տոկոսադրույքի արձանագրություններն ավելի ընդլայնված են եւ ներառում են դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունների վերաբերյալ ԿԲ խորհրդի քննարկումները եւ որոշումները: Տոկոսադրույքի արձանագրությունները հրապարակվում են նաեւ ԿԲ ամենամսյա տեղեկագրերում՝ որպես Դրամավարկային ամփոփագրեր, եւ գնաճի վերաբերյալ եռամսյակային հաշվետվություններում՝ «ՀՀ ԿԲ բանբերում»՝ որպես գնաճի կառավարմանն ուղղված քաղաքականության եւ գնաճի սպասումներն արտացոլող մեկնաբանություն:
- Առավել խորը վերլուծվում եւ մեկնաբանվում են այն երեւույթները, որոնք համաշխարհային պրակտիկայում ընդունված է համարել գնաճի վրա օբյեկտիվորեն ազդող ոչ մոնետար գործոններ, մասնավորապես.
- համաշխարհային գների կանխատեսված եւ փաստացի մակարդակների էական շեղումները
- արտաքին ցնցումներով պայմանավորված դրամի փոխարժեքի զգալի տատանումները
- գյուղատնտեսության ոլորտում տեղ գտած անկանխատեսելի երեւույթները, որոնք անդրադառնում են ապրանքների գների վրա
- բնական աղետները եւ այլ արտակարգ իրավիճակները, որոնք կարող են առաջացնել առաջարկով կամ պահանջարկով պայմանավորված գնային ցնցումներ եւ այլն:
- ԿԲ-ն շարունակում է հետեւել դրամի նկատմամբ պահանջարկի, մասնավորապես՝ ապադոլարայնացման երեւույթի զարգացումներին եւ, ուղղորդվելով գլխավոր նպատակի ապահովման առաջնահերթությամբ, բավարարում է դրամի նկատմամբ պահանջարկը:
- Գնաճի նպատակադրման ռազմավարություն իրականացնելիս ԿԲ-ն փոխարժեքի կանխատեսումներ չի կատարում եւ հավատարիմ է լողացող փոխարժեքի ռեժիմի սկզբունքներին: ԿԲ-ն չի կատարում նաեւ տոկոսադրույքների կանխատեսումներ:
- 2007 թվականին եւ կիրառվի գնաճի պայմանական կանխատեսված մակարդակը, այսինքն՝ կներկայացվեն դրամավարկային քաղաքականության ընթացքի որակական բնութագրիչները:
- 2007 թվականի ընթացքում կներդրվի եռամսյակային կանխատեսումների մոդելը (QPM), որը փոխկապակցում է տոկոսադրույքները, գնաճը եւ բիզնես-պարբերաշրջանները՝ գնաճի նպատակային ցուցանիշին հասնելու համար համապատասխան դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունների ընտրության նպատակով:
- Ինչպես գնաճի մոդելում, այնպես էլ հրապարակումներում, ԿԲ-ն կներկայացնի ապագային միտված դատողությունները ներառող մոտեցում:

2007 թվականին դրամավարկային քաղաքականությունը, ինչպես 2006 թվականին, կիրականացվի բարձր գնաճային սպասումների, առաջարկի եւ պահանջարկի հնարավոր ցնցումներից բխող անորոշության պայմաններում:

2006 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ԳՆԱՃԸ

Արտաքին միջավայրը

Բարձր տնտեսական աճի եւ արագացող գնաճի պարագայում 2006թ. շարունակել են խստանալ համաշխարհային ֆինանսական շուկայի պայմանները՝ արտացոլելով ԱՄՆ ֆեդերալ պահուստային համակարգի, Եվրոպական կենտրոնական բանկի, Անգլիայի, Ճապոնիայի, Չինաստանի եւ այլ երկրների կենտրոնական բանկերի տոկոսադրույքների աճի քաղաքականության արդյունքները, որոնք տարեվերջին մեղմացվել են՝ դրսեւորելով նվազման եւ կայունացման միտումներ: Արժութային շուկայում տարվա սկզբին արձանագրելով եվրոյի չափավոր արժեզրկման, այնուհետեւ՝ կայունացման միտում, տարվա վերջում արձանագրվել է եվրոյի փոխարժեքի նոր աճ՝ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ:

Առեւտրի պայմանները. Արտաքին աշխարհի վերոնշյալ զարգացումներն ուղղակիորեն անդրադարձել են Հայաստանի առեւտրի պայմանների վրա (2006թ. սեպտեմբերին այն վատացել էր 6.8%): 2006թ. պահպանվել են արտահանման եւ ներմուծման գների աճի տեմպերի բարձր մակարդակները, ընդ որում՝ արտահանման գների աճի տեմպերը սկսել են դանդաղել, իսկ ներմուծման գների աճի տեմպերը՝ արագանալ: Արտահանման գների աճին, որը 2006թ. կազմել է 10.0%, հիմնականում նպաստել է հումքային ապրանքների, մասնավորապես, պղնձի եւ ոսկու գների աճը: Արտահանվող սպառողական ապրանքների գները բարձրացել են 8.0% տոկոսով՝ մեծամասամբ պայմանավորված ՌԴ տնտեսական զարգացումների անուղղակի ազդեցությամբ եւ փոխարժեքի արժեւորմամբ, որի ազդեցությունը կազմել է 6.7%: Ներմուծվող ապրանքների գները 2006թ. սեպտեմբերին բարձրացել էին 17.8%, հիմնական ազդեցությունը նույնպես ունեցել է հումքային ապրանքների գների, ինչպես նաեւ նավթամթերքների եւ բնական գազի գների աճը: Ներմուծման գների բարձրացմանը նպաստել են նաեւ հացահատիկի եւ շաքարավազի գների բարձրացումը՝ համապատասխանաբար 25.5% եւ 66.5%:

Իրական փոխարժեքը. Միջազգային շուկաներում ԱՄՆ դոլարի արժեզրկման եւ Հայաստան ֆինանսական ներհոսքի աճի տեմպերի պահպանման պայմաններում ՀՀ դրամի իրական արդյունավետ փոխարժեքը 2006թ. սեպտեմբերին, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, արժեւորվել է 3.7%: Այս արժեւորումը հիմնականում արտահայտվել է ՀՀ դրամի անվանական արդյունավետ փոխարժեքի 7.6% արժեւորման, իսկ ավելի ճշգրիտ ՀՀ դրամ/ ԱՄՆ դոլար փոխարժեքի 7.0% արժեւորման միջոցով: Բացի մասնավոր տրանսֆերտների եւ կապիտալ ներհոսքի տեմպերի ավելացումից, անվանական փոխարժեքի արժեւորմանը նպաստել է նաեւ դրամայնացման գործընթացը, որի արդյունքում երկրում նվազել է արտարժույթի պահանջարկը: Այսպիսով, մի կողմից համաշխարհային շուկաներում հումքային եւ սպառողական ապրանքների գները շարունակելով բարձրանալ, տնտեսությունում առաջացրել են առաջարկի գնաճի վտանգներ, մյուս կողմից, տնտեսությունում շարունակվել է արտարժութային միջոցների ներհոսքը, որը լրացուցիչ խթանել է պահանջարկը եւ ճնշումներ առաջացրել գների ու փոխարժեքի վրա:

Վճարային հաշվեկշիռը. 2005թ.-ից ընթացիկ հաշվի պակասուրդի ավելացման միտումը շարունակվելով 2006թ., սեպտեմբերին բացարձակ արժեքով ավելացել է 117.5 մլն ԱՄՆ դոլարով, իսկ ՀՆԱ-ում տեսակարար կշռով՝ 6.3%-ով, նախորդ տարվա 4.2%-ի փոխարեն: Պակասուրդի ավելացմանը նպաստել է առեւտրային հաշվեկշռի պակասուրդի նշանակալի խորացումը: 2006թ. պահպանվել են ապրանքների արտահանման աճի տեմպերի նվազում եւ ներմուծման աճի բարձր տեմպեր: Արտահանման ծավալների նվազումը փոխհատուցվել է «Հանքահումքային մթերքներ» ապրանքախմբի արտահանման 43.0% աճով, ինչը պայմանավորվել է միջազգային շուկաներում հումքային ապրանքների գների աճով: Ներմուծման ավելացումը հիմնականում պայմանավորվել է ընդհանուր ներմուծման մեջ մեծ կշիռ կազմող ապրանքախմբերի՝ «Հանքահումքային մթերքներ», «Պատրաստի սննդի արտադրանք», աճերի հաշվին, ինչը լիովին արտացոլում է պահանջարկի աճը: Ծառայությունների բացասական մնացորդը կրճատվել է՝ կազմելով 32.2 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչն արդյունք է զբոսաշրջության, տեղեկատվական ծառայությունների արտահանման աճի:

Ընթացիկ տրանսֆերտների աճը 2006թ., ինչպես եւ նախորդ տարի, բարձր է եղել եւ ավելացել է մոտ 20%-ով՝ կազմելով 320.2 մլն ԱՄՆ դոլար: Այս տարի եւս այդ աճը պայմանավորված է ՌԴ տնտեսության ոչ արտահանելի հատվածի (շինարարություն, առեւտուր) եկամուտների աճով:

Կապիտալի եւ ֆինանսական հաշիվ. 2006թ. ինն ամիսներին կապիտալի զուտ ներհոսքը, նախորդ տարվա համեմատ ավելանալով 28.8%-ով կամ 84.9 մլն ԱՄՆ դոլարով՝ կազմել է 379.8 մլն ԱՄՆ դոլար՝ զգալի գերազանցելով ընթացիկ հաշվի պակասուրդը: Ուղղակի օտարերկրյա ներդրումներն ավելացել են 8.5%-ով կամ 14.4 մլն ԱՄՆ դոլարով եւ կազմել 182.6 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչը հիմնականում ապահովվել է կապի, հանքագործական արդյունաբերության, օդային տրանսպորտի գործունեության ոլորտների հաշվին: Պետական վարկերի զուտ ներհոսքի աճը կազմել է 54.7% կամ 17.9 մլն ԱՄՆ դոլար: Առեւտրային բանկերի ԶԱԱ-ը նվազել է 27.3 մլն ԱՄՆ դոլարով (նախորդ տարի՝ 32.6 մլն ԱՄՆ դոլարով): Նշված ժամանակահատվածում մասնավոր հատվածում իրականացվել են զգալի՝ 76.7 մլն ԱՄՆ դոլարի ծախսումներ, ինչն էլ ուղղվել է ընթացիկ հաշվի պակասուրդի ֆինանսավորմանը: Վերջինիս վրա ազդեցություն է ունեցել նաեւ ապադոլարայնացման գործընթացը:

2006 թվականի գնահատականը. Դիտարկվող ժամանակահատվածում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը կշարունակի խորանալ բացարձակ արժեքով եւ ՀՆԱ-ում ունեցած տեսակարար կշռով: Ընթացիկ հաշիվ/ՀՆԱ-ն կկազմի 5.5%, իսկ բացարձակ արժեքով այն կավելանա 147.8 մլն ԱՄՆ դոլարով: Արդյունաբերության անբարենպաստ զարգացումներով, արտահանման հետ կապված տեխնիկական խնդիրներով, ինչպես նաեւ համաշխարհային շուկաներում նախասիրությունների կտրուկ փոփոխություններով պայմանավորված՝ 2006 թվականը կավարտվի արտահանման ցածր՝ 3.3% աճով, եւ ընդհանուր արտահանումը կկազմի 1038.1 մլն ԱՄՆ դոլար: Կգրանցվի ներմուծման բարձր՝ 18.2% աճ՝ կկազմելով 1883.1 մլն ԱՄՆ դոլար: Ծառայությունների հաշվեկշռի պակասուրդը տարեվերջի դրությամբ կկրճատվի 9.6 մլն ԱՄՆ դոլարով եւ կկազմի 49.7 մլն ԱՄՆ դոլար: Եկամուտներ հոդվածի ցուցանիշը կաճի 69.5%-ով կամ 31.1 մլն ԱՄՆ դոլարով: Ընթացիկ տրանսֆերտների շարունակական աճը կպահպանվի մինչեւ տարեվերջ, ինչի արդյունքում այն կկազմի 477.9 մլն ԱՄՆ դոլար՝ մասնավոր տրանսֆերտների 21.9% աճի եւ պաշտոնական տրանսֆերտների 9.2% նվազման պայմաններում: Կապիտալի եւ ֆինանսական հաշվի տարեկան ցուցանիշը (556.5 մլն ԱՄՆ դոլար) հերթական անգամ եւս ավել կլինի ընթացիկ հաշվի պակասուրդից, ինչը կհանգեցնի ՀՀ ԿԲ համախառն պահուստների նշանակալի աճի՝ մոտ 202.3 մլն ԱՄՆ դոլար:

Ներքին միջավայր

Համախառն պահանջարկը

Մասնավոր հատվածի ծախսերը. 2006 թ. տնտեսական աճի բարձր մակարդակն ապահովվել է ներքին պահանջարկի աճի հաշվին, որի մոտ 13% կազմող պետական ծախսերի ցածր աճի պարագայում պահպանվել են մասնավոր հատվածի ծախսումների աճի բարձր տեմպերը: Այսպես, պետական ծախսերի 1.8% աճի պայմաններում, մասնավոր հատվածի ծախսերի աճը կազմել է 15.2%: Արձանագրված մասնավոր սպառման աճի տեմպի արագացմանը մեծապես նպաստել է ինչպես բնակչության եկամուտների աճը, այնպես էլ մասնավոր տրանսֆերտների ներհոսքի աճը: Մասնավոր սպառման աճի տեմպի արագացումը, բնականաբար, գնաճային ճնշումներ է ձեւավորել սպառողական շուկայում՝ հանգեցնելով բարձր գնաճի սպասումների: Վերջինս, զուգակցվելով տարվա երկրորդ կեսին գյուղատնտեսական բերքի ծավալների զգալի նվազմամբ, խորացրել է գնաճային ճնշումները, ինչը տարել է գնաճի ցուցանիշը վերանայման՝ բարձրացման ուղղությամբ:

2006 թ. աճի տեմպը որոշակի արագացում է արձանագրել նաեւ մասնավոր ներդրումներում՝ կազմելով 27.2%՝ նախորդ տարվա 23.2%-ի փոխարեն: Արդյունքում, մասնավոր ներդրումների տեսակարար կշիռը համախառն ներդրումների մեջ շարունակում է մնալ բարձր՝ մոտ 85%, ինչն արդյունք է ինչպես բնակչության եկամուտների ավելացման, այնպես էլ արտաքին ֆինանսական ներհոսքի՝ ներդրումների եւ տրանսֆերտների տեսքով, մեծացման:

Պետական հատվածի ծախսերը. Վերջին տարիներին ՀՀ տնտեսության զարգացմանը բնորոշ դրական տեղաշարժերը շարունակվել են նաեւ 2006թ.-ին: Շարունակվել է տնտեսական աճի բարձր մակարդակի արձանագրումը, ինչն էլ տարել է հարկերի ավել հավաքագրմանը: Այնուամենայնիվ, հարկերի աճի տեմպերը զգալիորեն զիջել են ՀՆԱ աճի տեմպերին եւ ընթացիկ տարում հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի մակարդակը նախատեսվածից ցածր կլինի: Հարկային եկամուտների կառուցվածքում 2006 թ. նկատվել է ներմուծումից ստացվող հարկերի տեսակարար կշռի շարունակական նվազման միտում. ներմուծումից ստացվող հարկերը կազմել են հարկային եկամուտների ավելի քան 37%, նախորդ տարվա 40%-ի փոխարեն: Նշված պայմաններում բյուջեի եկամուտներն ամբողջական պահանջարկի վրա 2006 թ. ունեցել են զսպող ազդեցություն: ՀՀ բյուջեի ծախսերը 2006 թ. ինն ամիսների ընթացքում ավելացել են 18%-ով, ընդ որում՝ նույն չափով աճել են եւ՛ ընթացիկ ծախսերը, եւ՛ կապիտալ ծախսերը: Ծախսերի նման աճը համախառն պահանջարկի վրա ունեցել է ընդլայնող ազդեցություն: Այսպիսով, 2006 թ. համախառն պահանջարկի վրա բյուջեի եկամուտների եւ ծախսերի ազդեցության պայմաններում, հարկաբյուջետային հատվածը կլինի փոքր-ինչ ընդլայնող:

2006 թ. պահպանվել է բյուջեի պակասուրդի՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում ձեւավորված մակարդակը, իսկ տարվա արդյունքում սպասվում է պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշի 1.9% փաստացի մակարդակ՝ նախատեսված 2.3%-ի փոխարեն: Պակասուրդի մակարդակի նման նվազման պարագայում ՀՀ պետական պարտքը, առավելապես ՀՆԱ-ում պարտքի տեսակարար կշիռը, զգալիորեն կկրճատվի: Արտաքին պետական պարտքը բնութագրող ցուցանիշներով Հայաստանը եւ՛ 2006, եւ՛ 2007 թվականներին կլինի նվազ եւ միջին բեռ ունեցող երկրների շարքում:

2006թ. ՀՀ հարկաբյուջետային եւ դրամավարկային քաղաքականությունների կոորդինացումը իրականացվել է հարկաբյուջետային հատվածի ամսական ծրագրերի եւ դրամավարկային քաղաքականության հետ այդ ծրագրերի համադրումների պայմաններում:

ՀՀ պետական արժեթղթերի շուկայում տարվա ընթացքում նկատվել է արժեթղթերի ժամկետայնության ավելացում եւ տոկոսադրույքների փոքր աճ: Սա բացատրվում է նրանով, որ գնաճային ճնշումները մեղմելու նպատակով, ՀՀ ԿԲ-ի կողմից իրականացված ավելցուկային իրացվելիության կրճատումն ուղեկցվել է տոկոսադրույքի աճով:

Համախառն առաջարկը

Տնտեսական աճը եւ ճյուղային զարգացումները. 2006թ. շարունակում են երկնիշ տնտեսական աճի միտումները եւ ենթադրվում է, որ տարեկան տնտեսական աճը կկազմի 13%, ինչին

→

նպաստել են շինարարության եւ ծառայությունների ճյուղերը՝ արդյունաբերությունում եւ գյուղատնտեսությունում գրանցված ավելացված արժեքի աննշան աճի պարագայում: Սպառողական շուկայի վրա ազդեցության տեսանկյունից 2006 թ. առանձնահատուկ նշանակություն ունի գյուղատնտեսության ճյուղը, որտեղ բուսաբուծական արտադրանքի թողարկման ծավալները զգալի նվազել են, ինչի արդյունքում գները շուկայում էականորեն ավելացել են: Աճի միտումներ են արձանագրվել անասնապահության ենթաճյուղում (կաթնամթերք, մսամթերք). տարվա ընթացքում թողարկումն ավելացել է մոտ 10%-ով: 2006 թ. գյուղատնտեսության նպաստումը տնտեսական աճին կազմել է ընդամենը 0.3 %՝ նախորդ տարվա 2.5% փոխարեն:

2006 թվականի տնտեսական աճին 7.2 %-ով նպաստել է կապիտալ շինարարության ճյուղը: Բնակչության հաշվին ֆինանսավորված բնակարանային շինարարությունն ավելացել է 35%-ով, կազմելով կապիտալ շինարարության մոտ 60%: Աճել է նաեւ գազի, գունավոր մետաղագործության, տրանսպորտի ու կապի եւ այլ ծառայությունների ոլորտներում իրականացվող շինարարությունը:

Արդյունաբերության ճյուղում արտադրության իրական ծավալները նվազել են, հիմնականում ադամանդագործության եւ գունավոր մետաղագործության ենթաճյուղերի անկման հետեւանքով: Արդյունաբերության ավելացված արժեքն ավելացել է 0.6%, տնտեսական աճին նպաստելով 0.1 %:

2006 թ. արագացել է ծառայությունների ոլորտի աճի տեմպը, ինչի շնորհիվ տնտեսական աճի մեջ ճյուղի կշիռը կազմել է 4.5%, հիմնականում առեւտրաշրջանառության, զբոսաշրջիկության, կապի եւ այլ ծառայությունների ենթաճյուղերում:

Արտադրողների գները. 2006թ. տնտեսության ճյուղային զարգացումները եւ արտաքին գործոնները զգալի ազդեցություն են ունեցել տնտեսությունում գների ձեւավորված մակարդակի վրա՝ հանգեցնելով ՀՆԱ դեֆլյատորի մոտ 5% ավելացման: Ընդ որում, արտաքին գործոններն էական ազդեցություն են ունեցել արդյունաբերության եւ ծառայությունների ճյուղերում գների ձեւավորման վրա: Արդյունաբերության դեֆլյատորը աճել է 0.4%-ով: Նախորդ տարի այն 7.3% էր: Արտաքին գործոնների ազդեցությունը արձանագրվել է նաեւ ծառայությունների ոլորտում. արձանագրվել է գների 3.2% աճ՝ նախորդ տարվա փոքր-ինչ նվազման պարագայում: 2006թ. գների մակարդակի առավել բարձր՝ 9.7%, աճ է արձանագրվել կապիտալ շինարարության ճյուղում՝ պայմանավորված շինարարության աճի արագացմամբ: Այն զուգակցվելով շինանյութերի եւ աշխատուժի նկատմամբ պահանջարկի աճով, հանգեցրել է ճյուղում իրական աշխատավարձի (15%-ից ավելի) ավելացման: 2006թ. բուսաբուծության թողարկման ծավալների մոտ 10% նվազմամբ պայմանավորված ավելացել են դրանց մեծածախ գները՝ հանգեցնելով գյուղատնտեսության ճյուղի դեֆլյատորի 6%-ով ավելացմանը: Միաժամանակ, անասնապահության աճի շնորհիվ, այդ ենթաճյուղի գները նվազել են:

Աշխատանքի շուկան. 2006թ. աշխատանքի շուկայի զարգացումները տնտեսությունում առաջացրել են գնաճային ճնշումներ՝ քանի որ տնտեսությունում աշխատանքի արտադրողականության աճը էապես զիջել է իրական աշխատավարձի աճի ցուցանիշին: Գործազրկության մակարդակի 0.8% նվազման եւ 13.0% տնտեսական աճի պայմաններում, աշխատանքի արտադրողականությունը տարվա ընթացքում աճել է 12.2%, գրեթե կրկնակի պակաս, քան իրական աշխատավարձի աճը: 2006թ. արտադրողականության աճը գնաճը մեղմել է 1.1%-ով, մինչդեռ իրական աշխատավարձը գնաճը խթանել է 2.8%-ով: Արդյունքում, աշխատանքի շուկայի զուտ ազդեցությունը գնաճի վրա եղել է 1.7%-ով խթանող: Տնտեսության միջին անվանական աշխատավարձի աճը նախորդ տարվա համեմատ կազմել է 22.6%, իսկ աշխատավարձի իրական աճը՝ 21.3%: Տնտեսության միջին աշխատավարձի աճից բարձր է եղել կապի, առեւտրի եւ հանրային սննդի, կենցաղսպասարկման, առողջապահության, կրթության եւ մշակույթի ոլորտի աշխատավարձերի աճը: Չնայած առաջանցիկ աճի տեմպերին, վերը նշված ճյուղերից մեծ մասում՝ մասնավորապես առեւտրի, կրթության, առողջապահության եւ կենցաղսպասարկման ոլորտներում, աշխատավարձի մակարդակը դեռեւս ցածր է տնտեսության միջին աշխատավարձի մակարդակից:

Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական ուղղությունները եւ գնաճը

2006թ.ի դրամավարկային քաղաքականության մուտքը բնութագրվել է երկու խոշոր կառուցվածքային բարեփոխումներով. առաջինը՝ 2006 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ ԿԲ-ն անցում է կատարել գնաճի նպատակադրման ռազմավարությանը, երկրորդը՝ նոր ռազմավարության ներքո փոփոխել է դրամավարկային քաղաքականության գործիքների կիրառման մոտեցումները:

Ըստ գնաճի նպատակադրման ռազմավարության, ՀՀ ԿԲ վերջնական նպատակը գնաճի սահմանված մակարդակն է, իսկ որպես անվանական խարիսխ՝ հանդես է գալիս գնաճի կանխատեսված մակարդակը: Որպես գործառնական նպատակ՝ հանդես է գալիս կարճաժամկետ տոկոսադրույքը, սակայն, ֆինանսական կայունության ապահովման նկատառումներից ելնելով, ԿԲ կիրառելու է նաեւ ծավալային կարգավորման մոտեցումներ: ԿԲ-ն կանխատեսում է առաջա ժամանակահատվածի գնաճը, գնահատում նպատակային ցուցանիշից դրա շեղումը եւ քաղաքականությունը ուղղորդում նպատակային եւ կանխատեսված ցուցանիշների միջեւ շեղման վերացմանը: Գործում է *«տոկոսադրույք - գնաճի կանխատեսված մակարդակ - գնաճ»* շղթան:

Նշված շղթայի առաջին օղակում տոկոսադրույքի փոխանցման լծակի ակտիվացման եւ կարճաժամկետ տոկոսադրույքի դերի բարձրացման նպատակով, ՀՀ ԿԲ-ն կրճատել է դրամավարկային քաղաքականության գործիքների ժամկետները՝ մեծացնելով դրանց ճկունությունը:

Որպես հիմնական գործիք՝ ռեպո տոկոսադրույքը սահմանվում է յուրաքանչյուր ամսվա սկզբին՝ տվյալ ամսվա համար, եւ գործարքներն իրականացվում են շաբաթը մեկ անգամ:

Միաժամանակ, բանկային համակարգում առկա ավելցուկային իրացվելիության կրճատման նպատակով, ԿԲ-ն թողարկում է սեփական արժեթղթերը, որպես կառուցվածքային գործիք, եւ յուրաքանչյուր ամսվա սկզբին հրապարակվում է թողարկումների ամսական օրացույցը:

Համեմատաբար երկար ժամանակահատվածում շուկայի մասնակիցներին իրացվելիություն տրամադրելու կամ ավելցուկային իրացվելիությունը կրճատելու նպատակով ԿԲ-ն կիրառում է երկրորդային շուկայում պետական արժեթղթերի առք ու վաճառքի գործառնությունները:

Իրացվելիության եւ տոկոսադրույքների կարճաժամկետ տատանումների ճշգրտման համար կիրառվում են ճշգրտող գործիքները:

Հիմնական գործիքի՝ ռեպոյի ժամկետը կրճատելու պատճառով, կրճատվել են նաեւ մշտական հնարավորության գործիքների ժամկետները՝ դարձնելով դրանք մեկօրյա: Մշտական հնարավորության գործիքների տոկոսադրույքները, որպես կանոն, հավասարաչափ են հեռացված վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքից:

Կապիտալ ներհոսքի ազդեցությունը մեղմելու, փոխարժեքի տատանումները հարթելու եւ դրամայնացման գործընթացը խթանելու նպատակով, ԿԲ-ն իրականացնում է նաեւ արտարժույթի առք ու վաճառքի գործառնություններ:

Տարվա ընթացքում ձեւավորված դրամավարկային միջավայրի վրա ազդեցություն են ունեցել նաեւ որոշակի ռիսկեր, որոնք նախանշվել էին 2006 թվականի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրում, որոնցերն էլ դրսեւորվել էին տնտեսության տարբեր զարգացումների արդյունքում: Առանձնապես կարեւորվել են տնտեսության տարբեր հատվածներում դրսեւորված հետեւյալ ռիսկերը.

- իրական հատվածում. ոչ բարենպաստ եղանակի հետեւանքով գյուղատնտեսության անկումը
- արտաքին հատվածում. ցորենի եւ էներգակիրների միջազգային գների աճը
- հարկաբյուջետային հատվածում. տարեկան կտրվածքով ծախսերի անհամաչափ բաշխվածությունը եւ դրանց հիմնական մասի կուտակումը չորրորդ եռամսյակում
- դրամայնացման գործընթացի արագացումը:

Տարվա ընթացքում մակրոզարգացումները ու, հատկապես, գնաճի վարքագիծը ցույց են տալիս, որ սպասվող ռիսկերը հիմնականում դրսեւորվել են: Արձանագրվել են գնաճի կանխատեսված ցուցանիշից շեղումներ, որոնք պայմանավորված են հատկապես իրական հատվածից բխող որոշակի գնաճային ռիսկերով: Այսպես, գյուղատնտեսության ճյուղում գրանցված անկման հետեւանքով գնաճը սեպտեմբերին, նախորդ տարվա նկատմամբ (12-ամսյա), կազմել է 5.9%՝ կանխատեսված 3.0%-ի փոխարեն, ինչը նշանակում էր, որ տարեվերջին նախատեսված մինչեւ 3% գնաճի մակարդակը բարձրանալու էր, իսկ դրամավարկային առավել զսպողական քաղաքականություն իրականացնելը նպատակահարմար չէր ֆինանսական շուկայում ճնշումներ եւ անկայունություն չառաջացնելու տեսանկյունից: Այդ իսկ պատճառով սեպտեմբերին ԿԲ-ն առաջարկություն է ներկայացրել ՀՀ կառավարությանը՝ գնաճի տարեվերջի ծրագրային մակարդակը վերանայելու նախագծով հանդես գալ ՀՀ Ազգային ժողովում՝ այն սահմանելով 5% + 1.5%:

Տարվա ընթացքում ԿԲ կողմից իրականացված դրամավարկային քաղաքականության ընթացքի վրա ազդել է նաեւ դրամայնացման գործընթացի ակտիվացումը, ինչից էլ մասամբ ածանցվել է տարվա ընթացքում կիրառված դրամավարկային գործիքների ընտրությունը, ինչպես նաեւ դրամավարկային ցուցանիշների՝ կանխատեսված եռամսյակային մակարդակներից շեղումները:

Տոկոսադրույք. 2006 թ., ԿԲ-ն իր հիմնական նպատակին հասնելու համար գնաճի նպատակադրման ռազմավարությունն իրականացրել է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի՝ որպես գործառնական նպատակի, կարգավորման միջոցով: Հաշվի առնելով առաջին եռամսյակում ծրագրված գնաճային սպասումները եւ ելնելով ֆինանսական շուկայի միտումներից, ՀՀ ԿԲ-ն հունվարի վերջին տոկոսադրույքը 3.5-ից բարձրացրել է 4%-ի, իսկ հաջորդող ամիսների ընթացքում այն թողնելով անփոփոխ՝ նախապատվությունը տվել է, ֆինանսական շուկայում ակտիվ գործառնությունների իրականացման միջոցով, տոկոսադրույքի փոխանցման լծակի արդյունավետության բարձրացմանը: Սակայն օգոստոս, սեպտեմբեր եւ հոկտեմբեր ամիսներին կրկին դրսեւորված բարձր գնաճային սպասումների արդյունքում ԿԲ-ն ռեպո տոկոսադրույքը բարձրացրել է 0.25-ական տոկոսային կետերով՝ հոկտեմբերին հասցնելով 4.75%-ի: Մշտական հնարավորության գործիքների՝ լոմբարդային վարկի եւ ավանդի տոկոսադրույքները օգոստոսից մինչեւ հոկտեմբեր բարձրացվել են 0.25-ական տոկոսային կետով՝ դառնալով, համապատասխանաբար, 7.75% եւ 1.75%:

Դրամավարկային գործիքները. Տարվա սկզբից մինչեւ նոյեմբեր ֆինանսական շուկայում ԿԲ կողմից իրականացված ռեպո գործառնությունների ծավալը կազմել է 44.86 մլրդ դրամ: Միջբանկային ռեպո շուկայում նկատվել է զգալի աշխուժացում. իրականացված գործառնությունների ծավալը, նախորդ տարվա նկատմամբ ավելանալով 63 մլրդ դրամով, կազմել է 147 մլրդ դրամ: Ռեպո տոկոսադրույքը, դրսեւորելով տատանողական վարքագիծ՝ աճի միտումով, նոյեմբերին կայունացել է 5.15%-ի շրջակայքում: Միաժամանակ, տարեսկզբից դրսեւորվող կապիտալ ներհոսքի ազդեցությունը մեղմելու, փոխարժեքի տատանումները հարթելու եւ դրամայնացման գործընթացը խթանելու նպատակով ՀՀ ԿԲ-ն բանկերից գնել է զուտ 170.802 մլն ԱՄՆ դոլար:

Աճել են նաեւ ԿԲ ներքաշող գործառնությունների ծավալները: Կառուցվածքային գործիքների միջոցով, ավելցուկային իրացվելիություն ներքաշելու նպատակով, ԿԲ կողմից իրականացվել է պարտատոմսերի 71 թողարկում՝ ապահովելով, 5.42% միջին եկամտաբերությամբ, 66.1 մլրդ դրամի տեղաբաշխում: Առեւտրային բանկերի կողմից ԿԲ-ում ներդրված ավանդի համախառն ծավալը կազմել է 159.1 մլրդ դրամ, իսկ հակադարձ ռեպո գործառնության ծավալը՝ ընդամենը 3.7 մլրդ դրամ: Իրականացվել է նաեւ 9.6 մլն ԱՄՆ դոլարի արտարժույթի ներգրավման սվոփ:

Պետական (գանձապետական) պարտատոմսերի շուկայում եւս 2006թ. հունվար-նոյեմբեր ամիսներին տոկոսադրույքները բարձրացել են՝ կազմելով 5.77%: Միջնաժամկետ պարտատոմսերի տոկոսադրույքները նույնպես աճել են՝ կազմելով 6.81%: Թողարկվել են նաեւ երկարաժամկետ՝ 10 եւ 15 տարվա արժեկտրոնային պարտատոմսեր՝ 9.28% միջին եկամտաբերությամբ: Երկրորդային շուկայում նույնպես աճել են ՊՊ եկամտաբերությունները, ինչը վկայում է երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ պարտատոմսերի տոկոսադրույքների միջեւ տարբերության նվազման մասին:

Փոխարժեք. Որպես փոխանցման կարեւոր եւ արագ գործող ուղի, անվանական փոխարժեքն իր ազդեցությունն է ունենում ամբողջ տնտեսության վրա՝ արտացոլվելով ներմուծման գների, արտահանման եւ ներմուծման ծավալների եւ, հետեւաբար, ընթացիկ հաշվի վրա: Անվանական փոխարժեքն ազդում է նաեւ տրանսֆերտների, հետեւաբար նաեւ՝ պահանջարկի վրա:

2006 թ. ՀՀ դրամի փոխարժեքն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ, շարունակելով նախորդ տարվա միտումները, արժեւորվել է 21.98%-ով (հունվար-նոյեմբերին): ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի միջին փոխարժեքը նախորդ տարվա միջինի համեմատ արժեւորվել է 8.80%-ով՝ 457.69 դրամից հասնելով 420.68 դրամի: Միջբանկային շուկայում իրականացված գործառնությունների համախառն ծավալը նույնպես, նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով 64.75%-ով, կազմել է մոտ 4.315 մլն ԱՄՆ դոլար (հունվար-նոյեմբերին): Եվրո/դրամ գործառնությունների շուկայում եւս 46.87%-ով աճել են ծավալները՝ կազմելով 304.21 մլն եվրո: Նշվածն արտացոլում է արտաքին առեւտրաշրջանառության ծավալների, արտաքին ֆինանսական ներհոսքի եւ ներքին տնտեսության բարձր աճի միտումները:

Դրամավարկային քաղաքականության ցուցանիշները. ՀՀ ԿԲ կողմից իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում ձեւավորվել են հետեւյալ դրամավարկային ցուցանիշները: 2006 թ. դրամային զանգվածը տասնմեկ ամիսների արդյունքներով՝ նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 49.1%-ով, որը փոքր-ինչ զիջել է նախորդ տարվա ցուցանիշին (51.5%): Դրամայնացման ակտիվ գործընթացի մասին է վկայում նաեւ դրամային զանգված/ՀՆԱ ցուցանիշը, որը 2004թ. 7.6%-ից 2006-ին հասել է մոտ 13%-ի: Դրամային զանգվածի բարձր աճը տեղի է ունեցել կառուցվածքային երկու բաղադրատարրերի՝ շրջանառությունում գտնվող կանխիկի եւ դրամային ավանդների աճի բարձր տեմպերի հաշվին՝ համապատասխանաբար 41.3% եւ 62.5% (նախորդ տարի՝ 50.7% եւ 52.9% աճ): Ի տարբերություն դրամայինի, արտարժութային ավանդնե, նախորդ տարվա համեմատ, արտարժութային արտահայտությամբ աճել են ընդամենը 16.5%-ով: Այն զիջել է նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը (28.3%)՝ կապված արտարժույթը դրամով փոխարինելու գործընթացի ակտիվության պահպանմամբ: Իսկ եթե հաշվի առնենք նաեւ տարվա ընթացքում դրամի շարունակական արժեւորման միտումները, ապա արտարժութային ավանդների դրամային արտահայտությամբ ցուցանիշը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ նվազել է 11.2%-ով: Նշված շարժերի արդյունքում փողի զանգվածի 12-ամսյա աճը կազմել է 33.8%:

Ըստ առաջարկի տարրերի, փողի զանգվածի աճը պայմանավորվել է բանկային համակարգի ԶԱԱ-ի աճով՝ 42.4% կամ 102.2 մլրդ դրամ, իսկ ԶՆԱ-ն ավելացել է 12.1%-ով կամ 11.6 մլրդ դրամով: Այս տարի եւս շարունակվել են առեւտրային բանկերի ԶԱԱ-ի նվազման միտումները, ինչը նշանակում է, որ տնտեսության վարկավորման համար բանկերը շարունակել են օգտագործել արտարժութային պահուստները: Դրամայնացման գործընթացով պայմանավորված՝ տնտեսության դոլարայնացման աստիճանը (արտարժութային ավանդներ/փողի զանգված) նվազել է 17.5%-ով (2006թ.նոյեմբերի-2005թ.նոյեմբեր), ինչը, նույն գործոններով ազդել է նաեւ տնտեսության վարկավորման վարքագծի վրա՝ տնտեսության վարկավորման իրական աճը հասցնելով 45.4%: Դրամային արտահայտությամբ՝ նշված ցուցանիշը 2006 թ. տասնմեկ ամիսներին աճել է 29.7%-ով:

Ֆինանսական միջնորդությունը բնութագրող՝ տնտեսության փողայնացման եւ դրամայնացման գործակիցները 2006 թ. դրսեւորել են բնականոն աճի միտումներ՝ համապատասխանաբար 5.9% եւ 22.6% (12-ամսյա): Դրամայնացման աճը պայմանավորված է դրամի նկատմամբ պահանջարկի մեծացող աճով, ինչը ԿԲ կողմից բավարարվել է փողի բազայի՝ նախատեսվածից ավելի արագ 12-ամսյա աճ ապահովելու միջոցով (փաստացի՝ 33%): Միեւնույն ժամանակ, դա ուղեկցվել է ֆինանսական մեծածավալ ներհոսքով, որի մի որոշակի մասը, ելնելով նաեւ դրամի կտրուկ արժեքավորման ազդեցությունը մեղմելու նկատառումներից, ԿԲ-ն չեզոքացրել է արտարժույթի գնման գործառնություններ իրականացնելով: Սակայն, քանի որ դրամի մեծածավալ ներարկումը, գումարվելով տնտեսության մյուս հատվածներից եկող ռիսկերին, կուտակել էր գնաճային մեծ ներուժ, ԿԲ-ն իր գլխավոր խնդրին հասնելու նպատակով կիրառել է նաեւ ներքաշող դրամային գործիքներ, մասնավորապես, սեփական արժեթղթերի տեղաբաշխումը, որի օգնությամբ, նոյեմբերին նախորդող մեկ տարվա ընթացքում, հաջողվել է ներքաշել զուտ 24.1 մլրդ դրամի իրացվելիություն: 2006թ. տասնմեկ ամիսների արդյունքներով՝ փողի բազայի տարեկան աճը զգալի զիջել է նախորդ տարվա համանման ցուցանիշը (54.4%), քանի որ նախորդ տարվա այդ ժամանակահատվածում առկա էին գնանկումային ռիսկեր, եւ փողի առաջարկը զսպելու անհրաժեշտություն չկար: Տարվա ընթացքում փողի բազան աճել է հիմնականում ԿԲ ԶԱԱ-ի աճի հաշվին՝ 99 մլրդ դրամ կամ 44.4%, ինչն ուղեկցվել է ԿԲ ԶՆԱ-ի 14.9 մլրդ դրամ կամ 48.3% նվազմամբ: 2006թ. ԿԲ փոխհարաբերությունները բանկերի հետ ընթացել են դրամավարկային քաղաքականության վերոնշյալ խնդիրների կարգավորման ուղղությամբ: Այսինքն, ԿԲ-ն ֆինանսական ներհոսքի եւ դրամայնացման երեւույթի հետեւանքով ձեւավորված արտարժութային ավելցուկը կլանելու համար արտարժույթի շուկայում իրականացրել է մեծածավալ գնման գործառնություններ, իսկ դրամային ներքաշող գործիքներով մասամբ չեզոքացրել է դրա արդյունքում առաջացած դրամով ավելցուկային իրացվելիությունը: Այնուամենայնիվ, անցած տասնմեկ ամիսների ընթացքում բանկային համակարգը բնութագրվել է ավելցուկային իրացվելիության բարձր մակարդակով՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 12.9 մլրդ դրամ միջին ցուցանիշի դիմաց՝ նոյեմբերին միջին ամսական շուրջ 15.2 մլրդ դրամ, ինչի պարագայում բանկերը ակտիվորեն օգտվել են նաեւ մշտական հնարավորության ավանդային ներքաշող գործիքից:

2007 ԹՎԱԿԱՆԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄՆԵՐԸ

Արտաքին միջավայրը

2007 թվականին ակնկալվում է, որ որոշակիորեն կթուլանան գնաճի ճնշումները ինչպես զարգացած, այնպես էլ զարգացող երկրներում: Տնտեսական աճի եւ գնաճի ռիսկերը ներկայումս հավասարակշռության վիճակում են, եւ, ըստ էության, դժվար է գնահատել զարգացած երկրների դրամավարկային քաղաքականությունների ուղղությունները հաջորդ տարվա համար:

Առեւտրի պայմանները Մետաղների գների պահպանման եւ նավթամթերքների գների աճի դեպքում Հայաստանի առեւտրի պայմանները 2007 թվականին կվատանան 2.4 տոկոսով:

Արտահանման գների աճին, որը 2007 թվականին կկազմի 1.3 տոկոս, հիմնականում կնպաստի սպառողական ապրանքների գների 7.6 տոկոսով աճը: Հումքային ապրանքների գները նույնիսկ կնվազեն 0.6 տոկոսով: Ներմուծվող ապրանքների գների աճը կկազմի 4.0 տոկոս. հիմնական ազդեցությունը կունենա սպառողական ապրանքների գների աճը՝ 6.8 տոկոս, որը կուղեկցվի նաեւ նավթամթերքների գների 11.1 տոկոս եւ բնական գազի գների 14.3 տոկոս աճով: Եվ արտահանման, եւ ներմուծման սպառողական ապրանքների գների աճի վրա էական կլինի Ռուսաստանի ազդեցությունը, որը համապատասխանաբար կկազմի 5.7 եւ 2.3 տոկոսային կետ:

Իրական փոխարժեք. 2007 թ., պայմանավորված միջազգային շուկաներում ԱՄՆ դոլարի արժեզրկման եւ Հայաստան ֆինանսական ներհոսքի աճի տեմպերի պահպանման սպասումներով, ՀՀ դրամի իրական արդյունավետ փոխարժեքը կարժեւորվի (7-16) %-ով, ընդ որում, արժեւորման հիմնական մասը իր վրա կվերցնի ՀՀ դրամի անվանական փոխարժեքը: Ակնկալվում է, որ դրամայնացման գործընթացը կշարունակվի նաեւ 2007 թվականին՝ առաջացնելով ճնշումներ արժեւորման ուղղությամբ:

Վճարային հաշվեկշռի 2007թ. ակնկալվող զարգացումները

Ընթացիկ հաշիվը. 2007 թ. արդյունաբերության ճյուղի վերականգնմամբ պայմանավորված արտահանման ակնկալվող աճը կլինի 7.8% եւ կկազմի 1119.0 մլն ԱՄՆ դոլար: Արտահանման աճին կնպաստեն հիմնականում չորս ապրանքախմբերը. «Ոչ թանկարժեք մետաղներ եւ դրանցից պատրաստված իրեր», կոնյակի արտահանման ծավալների աճի արդյունքում «Պատրաստի սննդի արտադրանք», «Թանկարժեք եւ կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ եւ դրանցից իրեր», «Հանքահումքային արտադրանք»: 2007 թ. ներմուծումը կավելանա 17.4%-ով եւ կկազմի 2210.2 մլն ԱՄՆ դոլար: Ներմուծման աճի բարձր տեմպերը կպահպանվեն բնակչության եկամուտների շարունակական աճի, ինչպես նաեւ ներդրումների նկատմամբ պահանջարկի աճի արդյունքում: Ներմուծման աճը հիմնականում կպայմանավորվի «Պատրաստի սննդի արտադրանքի», «Հանքահումքային արտադրանքի», «Մեքենաներ, սարքավորումներ, մեխանիզմներ» եւ «Ոչ թանկարժեք մետաղներ եւ դրանցից պատրաստված իրեր» ապրանքախմբերի ներմուծման աճի հաշվին: Ներմուծման աճի առաջանցիկ տեմպի արդյունքում առեւտրային հաշվի պակասուրդը դոլարային արտահայտությամբ կաճի 246.2 մլն ԱՄՆ դոլարով եւ կկազմի 1091.3 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ կշիռը ՀՆԱ-ում կավելանա 0.6 տոկոսային կետով եւ կկազմի 12.9%: Դոլարային արտահայտությամբ ՀՆԱ աճի տեմպը կգերազանցի 2007 թվականի առեւտրային հաշվի պակասուրդի աճի տեմպը:

2007 թ. ծառայությունների հաշվեկշռի պակասուրդի մակարդակը գրեթե չի փոխվի եւ կկազմի 50.6 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ ՀՆԱ-ում կշիռը կնվազի 0.2 տոկոսային կետով եւ կկազմի ՀՆԱ 0.6%-ը: Ծառայությունների արտահանման աճը 2007 թվականին կկազմի 17.4% նախորդ տարվա 10.3%-ի փոխարեն: Միեւնույն, ծառայությունների ներմուծման աճը կլինի ծառայությունների արտահանման աճին եւ կկազմի 15.5%: Ծառայությունների արտահանման ծավալների ավելացումը կպայմանավորվի տրանսպորտային ծառայությունների, ինչպես նաեւ համակարգչային եւ տեղեկատվական ծառայությունների արտահանման աճով: Ծառայությունների ներմուծման աճը, ինչպես նախորդ տարի, 2007 թ. նույնպես կպայմանավորվի զբոսաշրջության եւ տրանսպորտային ծառայությունների ներմուծման աճով:

2007 թ. «Զուտ գործոնային եկամուտներ» հոդվածի ցուցանիշը կաճի 30.3%-ով կամ 23.0 մլն ԱՄՆ դոլարով: Վերջինիս աճը, չնայած ներդրումների դիմաց վճարվելիք եկամուտների ավելացմանը, կպայմանավորվի սեզոնային աշխատողների աշխատանքից եկամուտների եւ համախառն մուտքերի կառավարումից ստացվող եկամուտների աճով: Սեզոնային աշխատողների աշխատանքից եկամուտների աճին կնպաստի Ռուսաստանի ոչ արտահանելի հատվածում եկամուտների աճը:

2007 թվականին ընթացիկ տրանսֆերտների աճը կկազմի 17.3%՝ նախորդ տարվա 16.8%-ի փոխարեն: Վերջինս կպայմանավորվի մասնավոր հատվածի 81.4 մլն ԱՄՆ դոլար (19.5%) եւ պետական հատվածի 1.2 մլն ԱՄՆ դոլար աճով (2.0%): Վերը նշված ցուցանիշների պարագայում ընթացիկ տրանսֆերտների անվանական մեծությունը կկազմի 560.5 մլն ԱՄՆ դոլար: Եթե վառելիքի համաշխարհային գների բարձրացումը պահպանվի 2007 թվականին, ինչը կդրսեւորվի Ռուսաստանի վառելիքի արտահանման, հետեւաբար նաեւ ոչ արտահանելի հատվածում եկամուտների աճով, ապա մեր երկիր ուղարկվող տրանսֆերտների ծավալների բարձր ցուցանիշը այս տարի եւս կպահպանվի:

Կապիտալի եւ ֆինանսական հաշիվը. 2007 թ. տեղի կունենա ուղղակի ներդրումների զգալի աճ՝ մոտ 14.3% (37.4 մլն ԱՄՆ դոլար), ինչը, հիմնականում կուղղվի հանքարդյունաբերության ճյուղեր, սննդամթերքի արտադրության, շինարարության, օդային տրանսպորտի գործունեության ոլորտներ: Կապիտալ տրանսֆերտները նախորդ տարվա համեմատ կավելանան 10.4 մլն ԱՄՆ դոլարով եւ կկազմեն շուրջ 50.0 մլն ԱՄՆ դոլար, որը հիմնականում կպայմանավորվի «Հազարամյակի մարտահրավեր» ծրագրի իրագործմամբ:

Պետական վարկերը նախորդ տարվա համեմատ կավելանան 48.8%-ով եւ կկազմեն 98.4 մլն ԱՄՆ դոլար: Վերջինիս աճը կպայմանավորվի վարկերի մարմանն ուղղված միջոցների աճի համեմատ ներգրավվող վարկերի առաջանցիկ աճով: Վարկերի ներգրավման ծավալները կկազմեն 114.0 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ արտաքին վարկերի մարմանն ուղղված միջոցները՝ 15.6 մլն ԱՄՆ դոլար:

2007 թվականին մասնավոր հատվածը կբնութագրվի արտարժութային միջոցների ծախսումներով, ինչը, վերը նշված կապիտալ ներհոսքի հետ մեկտեղ, կհանգեցնի նախորդ տարվա համեմատ կապիտալի եւ ֆինանսական հաշվի զուտ ներհոսքի 22.4%-ով աճի, եւ արդյունքում վերջինս կկազմի 680.9 մլն ԱՄՆ դոլար: Մասնավոր հատվածի կողմից արտարժութային միջոցները դրամով փոխարկելու վարքագծի դրսեւորման, հետեւաբար ԿԲ-ի կողմից լրացուցիչ արտարժույթի առաջարկի ներքաշման դեպքում կարձանագրվի ԿԲ համախառն պահուստների նշանակալի աճ:

Կանխատեսվում է առեւտրային բանկերի ԶԱԱ-ի նվազում 15.0 մլն ԱՄՆ դոլարով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ ռեզիդենտներին արտարժութային միջոցներով վարկավորման աճով:

2007 թվականի վճարային հաշվեկշռի հոսքերի արդյունքում կապիտալ ներհոսքը 198.4 մլն ԱՄՆ դոլարով կգերազանցի ընթացիկ հաշվի պակասուրդը, ինչը կարտահայտվի ԿԲ-ի համախառն արտաքին պահուստների կուտակման աճով. վերջիններս կկազմեն 1073.6 մլն ԱՄՆ դոլար: ԿԲ միջոցով ստացվող արտարժութային միջոցները կգերազանցեն 2007 թվականին ԿԲ կողմից իրականացվող արտաքին պարտքի մարումները (տոկոսավճարները ներառյալ): Նշված հոսքերի եւ ԿԲ կողմից այլ գործառնությունների արդյունքում ԿԲ համախառն արտաքին պահուստները կավելանան 194.4 մլն ԱՄՆ դոլարով: Ներմուծման ծածկույթի ցուցանիշը կավելանա եւ կկազմի 4.8 ամիս՝ նախորդ տարվա 4.6 ամսվա փոխարեն: ԿԲ ԶԱԱ-ն կավելանա 198.4 մլն ԱՄՆ դոլարով եւ կկազմի 893.3 մլն ԱՄՆ դոլար (ներառյալ Վերականգնման վարկերի բանկի (KfW) վարկային միջոցները):

Արտաքին հատվածի գնաճային ռիսկերը. 2007թ. դրամավարկային ծրագրում արտաքին հատվածի ցուցանիշների վերաբերյալ ներկայացված կանխատեսումները հնարավոր է շեղվեն նախանշված սցենարից, եթե դրսեւորվեն հետեւյալ ռիսկերը.

- Արտահանման ծավալների ակնկալվող մակարդակից բարձր մակարդակ
- Ներմուծման ծավալների առավել բարձր աճ:
- Նավթամթերքների գների աճի տեմպերի կանխատեսվածից ցածր մակարդակ, չնայած կանխատեսվում է, որ դրանք կբարձրանան:
- Մասնավոր տրանսֆերտների ու սեզոնային աշխատանքից եկամուտների ծավալների աճի տեմպերի դանդաղում. ՌԴ-ից ստացվող մասնավոր տրանսֆերտների եւ եկամուտների աճի տեմպերի դանդաղման դեպքում:
- Անորոշությունները արժութային շուկաներում՝ կապված ԱՄՆ դոլար/եվրո փոխարժեքի դինամիկայի հետագա զարգացման հետ:

Ներքին միջավայր

Համախառն պահանջարկ

Մասնավոր հատվածի ծախսեր. 2007 թվականին, ինչպես եւ նախորդ տարիներին, համախառն պահանջարկը կավելանա ներքին պահանջարկի առաջանցիկ աճի արդյունքում՝ զուտ ներմուծման շարունակելի ավելացման պարագայում: Ընդ որում, ներքին պահանջարկի կառուցվածքում առաջանցիկ է արձանագրվել պետական ծախսերի նկատմամբ մասնավոր հատվածի ծախսերի աճը: Ակնկալվում է մասնավոր հատվածի ծախսումների իրական աճ մոտ 9.2%, որը մոտ 5 տոկոսային կետով զիջում է 2006 թվականի նույն ցուցանիշին: Մասնավոր ներդրումների իրական աճը կազմելու է մոտ 14%՝ պայմանավորված բնակչության եկամուտների շարունակական ավելացմամբ, ինչպես նաեւ ձեռնարկությունների կողմից ակնկալվող զգալի ներդրումներով

Մասնավոր ծախսերի կանխատեսված վարքագծի հետ կապված ռիսկեր կարող են առաջանալ եւ՛ սպառման, եւ՛ ներդրումների գծով՝ երկուսն էլ աճի ուղղությամբ: Այսպես, մասնավոր սպառման ակնկալվածից բարձր աճը կարող է արձանագրվել տրանսֆերտների եւ զուտ գործոնային եկամուտների ներհոսքի աճի տեմպի արագացման արդյունքում: Իսկ մասնավոր ներդրումների աճը հնարավոր է խոշորածավալ ներդրումային ծրագրերով, որոնք դեռեւս քննարկվում են: Համախառն պահանջարկի հնարավոր աճը կարող է որոշակի գնաճային ճնշումներ առաջացնել սպառողական շուկայում:

Պետական հատվածի ծախսեր. Պետական բյուջեի հարկերի հավաքագրման ոլորտում 2007 թ., նելով հարկերի հավաքագրման գործընթացում շարունակական դրական տեղաշարժերը եւ 2007 թ. համար ՀՆԱ-ի կանխատեսվող բարձր մակարդակը, ինչպես նաեւ ՀՆԱ-ի աճի տեմպի նկատմամբ հարկերի առաջանցիկ աճի տեմպը, կարելի է փաստել, որ հարկերի հավաքագրման գործընթացը 2007 թվականին եւս կլինի արդյունավետ եւ հարկային սահունության գործակիցը՝ հարկային եկամուտների եւ ՀՆԱ-ի տոկոսային աճերի հարաբերությունը, կկազմի 1.7%:

ՀՀ-ում հարկերի աճը կկազմի 1.0%: Հաշվի առկանխատեսվում է 21.1% աճ, որի պարագայում ՀՆԱ-ում հարկերի աճը կկազմի 1.0%:

2007թ., եկամուտների վերը նշված մակարդակի ապահովման պայմաններում, համախմբված բյուջեի եկամուտների ազդակը կունենա զսպող ազդեցություն:

ՀՀ աղքատության հաղթահարման եւ ՀՀ միջին ժամկետ ծախսերի ռազմավարական ծրագրերով ամրագրված գերակա հիմնախնդիրների լուծման նպատակով, ՀՀ համախմբված բյուջեի ծախսային քաղաքականությունը 2007թ. ուղղորդվելու է ՆԱ-ում ծախսերի 0.8 % աճի ապահովմանը: Ընդ որում, նշված աճն ապահովվելու է հիմնականում ընթացիկ ծախսերի աճի շնորհիվ, իսկ կապիտալ ծախսերը պահպանվելու են նախորդ տարվա համար ծրագրված նույն մակարդակում:

2007թ. ՀՀ բյուջեի ծախսերը համախառն պահանջարկի վրա կունենան փոքր-ինչ ընդլայնող ազդեցություն, ինչն, ըստ հարկաբյուջետային ազդակի հաշվարկված ցուցանիշի, կկազմի 0.6%: 2007թ. նախատեսվում է ՀՀ պետական բյուջեի պակասուրդ/ՀՆԱ ցուցանիշի նախորդ տարվա ծրագրված մակարդակը՝ ՀՆԱ-ում 2.3%: 2007թ. ՀՀ պետական բյուջեի պակասուրդի ֆինանսավորման աղբյուրներում կգերակշռեն արտաքին աղբյուրները, որոնց տեսակարար կշիռը ընդհանուրի մեջ կկազմի 60.5 տոկոս: Իսկ ներքին աղբյուրների մեջ գերակշիռ մաս կկազմեն սեփականաշնորհումից ստացված միջոցները, մնացածը՝ պետական արժեթղթերի իրացումից ստացվող մուտքերը:

2007թ. պարտքը կնվազի եւ կպահովի կայունության համար անհրաժեշտ մակարդակ. պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը կկազմի 19.1% (2005 թ.՝ 24.7% եւ 2006 թ.՝ 22.9%):

2007թ. համախառն պահանջարկի վրա հարկաբյուջետային հատվածի ազդեցությունը կլինի չեզոք եւ ըստ ազդակի հաշվարկված ցուցանիշի՝ կկազմի 0.1 տոկոս:

2007 թ. դրամավարկային եւ հարկաբյուջետային քաղաքականությունների արդյունավետության ապահովումը կախված կլինի մշակվող ծրագրերից եւ կանխատեսումներից:

Համախառն առաջարկ

2007թ. ակնկալվում է նախորդ տարվա ճյուղային զարգացումների միտումների որոշակի փոփոխություն: Արդյունաբերության եւ գյուղատնտեսության ճյուղերում, արտադրության ծավալների աճի տեմպի վերականգնման պարագայում, ակնկալվում է կապիտալ շինարարության եւ ծառայությունների ճյուղերի ավելացված արժեքի իրական աճի տեմպի որոշակի դանդաղում: Տնտեսական աճը, զիջելով 2006թ. մակարդակը, գրանցվելու է 9.0% -ի սահմաններում:

2007թ. ակնկալվում է տնտեսության ճյուղերի գների աճի տեմպի որոշակի դանդաղում, որի պարագայում ՀՆԱ դեֆլյատորը կավելանա 4.5%-ով: Բացառություն կկազմի արդյունաբերությունը, որտեղ սպասվում է գների աճի որոշակի արագացում՝ պայմանավորված գունավոր մետաղների միջազգային գների աճով եւ շինանյութերի արտադրությունում գների աճի տեմպի պահպանմամբ:

Արդյունաբերության ճյուղում 2007թ. առաջին եռամսյակից կանխատեսվում է աճի տեմպի վերականգնում՝ մոտ 6.8%: Գնաճի վրա արդյունաբերության ազդեցությունը 2007թ. դրսեւորվելու է հիմնականում միջնորդավորված ճանապարհով՝ բնակչության եկամուտների ավելացման միջոցով եւ լինելու է փոքր՝ պայմանավորված ճյուղում արտադրողականության աճով: 2007թ. արդյունաբերությունում ռիսկեր կդրսեւորվեն քիմիական արդյունաբերության, հանքագործության եւ մետաղագործության աճի տեմպի հնարավոր արագացման դեպքում:

Գյուղատնտեսության ոլորտում կանխատեսվում է 2006 թվականի աճի տեմպերի զգալի տատանումների որոշակի մեղմացում, որի արդյունքում աճը ողջ տարվա ընթացքում գրանցվելու է 3.2% շրջանակում: Արդյունքում, 2007 թվականին գյուղատնտեսության արտադրության ծավալների աճի ազդեցությունը գնաճի վրա լինելու է փոքր-ինչ ընդլայնող: Սակայն, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սպառողական զամբյուղում բարձր (մոտ 10%) տեսակարար կշիռ ունեցող բուսաբուծության արտադրության ծավալները էապես կախված են բնակլիմայական պայմաններից, 2007թ. ակնկալվում է գնաճի վրա գյուղատնտեսության ազդեցության երկակի ռիսկի դրսեւորում:

Կապիտալ շինարարության ոլորտում 2007 թվականին սպասվում է աճի տեմպերի դանդաղում: Արդյունքում շինարարության իրական աճը կազմելու է 12.9%: Շինարարության ճյուղում առկա է աճի ավելի բարձր տեմպերի ռիսկ՝ պայմանավորված բնակչության եկամուտների աճով եւ դեռեւս չհաստատված, բայց նախատեսվող ներդրումային ծրագրերով:

Ծառայությունների ոլորտում 2007թ. ակնկալվում է աճի բարձր տեմպերի պահպանում՝ մոտ 11.3%:

Գնաճի վրա ծառայությունների ոլորտի ազդեցությանը առանձնանում է անուղղակի ազդեցությամբ՝ բնակչության եկամուտների աճի միջոցով այն նպաստում է գնաճային ճնշումների ձեւավորմանը:

Արտադրողների գները. 2007թ. ակնկալվում է տնտեսության ճյուղերի գների աճի տեմպի որոշակի դանդաղում, որի պարագայում ՀՆԱ դեֆլյատորը կավելանա 4.5%-ով:

Շարունակվելու է գների աճը շինարարության ճյուղում՝ մոտ 9%, պայմանավորված շինարարության ծավալների ակնկալվող շարունակական ավելացմամբ:

Ծառայությունների եւ գյուղատնտեսության ճյուղերում գների էական փոփոխություն չի ենթադրվում: ՀՆԱ դեֆլյատորի ցուցանիշին դրանց երկուսի նպաստումը գնահատվում է մոտ 1.2 %:

Արդյունաբերության ոլորտում կանխատեսվում է արտադրողների գների մոտ 4% աճ՝ պայմանավորված շինանյութերի արտադրության ճյուղում գների աճի տեմպի պահպանմամբ:

Գնաճի տեսանկյունից՝ տնտեսության ճյուղային գների հետ կապված հնարավոր ռիսկերից առաջնայինը, թերեւս, գյուղատնտեսությունից եկող ռիսկերն են

Աշխատանքի շուկան. 2007 թ. ընթացքում աշխատանքի շուկայում կշարունակվեն արտադրողականության աճի նկատմամբ աշխատավարձի առաջանցիկ աճի տեմպերի արձանագրումը, ինչպես նաեւ գործազրկության կրճատումը: Տնտեսության միջին անվանական աշխատավարձի աճը կկազմի 22.1%: Ակնկալվող ՀՆԱ իրական աճի 9%-ի եւ գործազրկության 1%-ով նվազման դեպքում արտադրողականության աճը կկազմի 8%՝ էապես զիջելով իրական աշխատավարձի ակնկալվող աճի՝ 16.6% ցուցանիշին: Նշված զարգացումների պայմաններում 2007 թվականի ընթացքում աշխատանքի շուկայի կողմից գնաճային ճնշումները կշարունակվեն:

Գնաճի կանխատեսումները եւ դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները 2007 թվականին

Տնտեսության առանձին հատվածների կանխատեսումներով ստացվել է, որ 2007թ. գնաճը, շուկայի սպասումների ներքո ձեւավորվող տոկոսադրույքների անփոփոխ մակարդակի պահպանման պայմաններում, կլինի 4.1%, իսկ ըստ ՀՀ 21 առեւտրային բանկերի հարցումների՝ մոտ 4.2%:

Ըստ ապրանքախմբերի գնաճի կանխատեսման մոդելում ներառված են ինչպես գնաճի վարքագիծը բացատրող փոփոխականներ, այնպես էլ ըստ ապրանքատեսակների տարանջատված եւ վերլուծված սպառողական զամբյուղը: Տարանջատումը կատարվել է ըստ ապրանքատեսակների պատկանելության՝ ճյուղային, ներմուծված կամ ներքին արտադրության, եւ դրանց գների փոփոխության համեմատական վերլուծության արդյունքների: Գնաճի մոդելում ամբողջացված են ոչ միայն գնաճի վրա համախառն պահանջարկի եւ առաջարկի հնարավոր ազդեցությունները, այլ նաեւ վերլուծված են գնաճի վրա դրանց երկարաժամկետ եւ կարճաժամկետ ազդեցությունները: 2007թ. գնաճի ցուցանիշի կանխատեսումների ժամանակ հաշվի է առնվել նաեւ 2006թ. տնտեսության դրամայնացման երեւույթը: Նկարագրված մոդելի միջոցով ԿԲ-ն վերլուծել է նաեւ մակրոմիջավայրից ակնկալվող ռիսկերը, գնաճի վրա դրանց հնարավոր ազդեցությունները եւ դրա հետեւանքով՝ գնաճի կանխատեսված մակարդակից վերեւ կամ ներքեւ շեղվելու հավանականությունները (նայիր գրաֆիկը)

Գնաճ	2%-պակաս	2%-3%	3%-4%	4%-5%	5%-6%	6%-ից ավելի
Հավանականություն	<1	9.9	39.4	39.4	9.9	<1

Գնաճի կանխատեսված արժեքների հավանականությունների բաշխման գրաֆիկից երեւում է, որ կանխատեսված կենտրոնական արժեքից շեղումների հավանականությունները հավասարաչափ են բաշխված, այսինքն՝ գնաճի բարձր կամ ցածր լինելու ռիսկերն առայժմ որեւէ ուղղությամբ գերիշխող չեն:

Գնաճային ռիսկերի չափավոր դրսեւորման պարագայում 2007 թվականի գնաճի ցուցանիշը կպահպանվի հարաբերականորեն չեզոք դրամավարկային քաղաքականության, այսինքն՝ տոկոսադրույքների կայուն մակարդակի պահպանման պայմաններում:

Այդուհանդերձ, արտաքին եւ ներքին միջավայրից ակնկալվող ռիսկերի ի հայտ գալու դեպքում ԿԲ-ն համապատասխանաբար կարձագանքի՝ գնաճի նպատակային ցուցանիշին հասնելու նկատառումով: Եթե տարվա ընթացքում գերակշռեն վերը դիտարկված բարձր գնաճի ռիսկերը, ԿԲ-ն կիրականացնի համեմատաբար զսպողական քաղաքականություն՝ բարձրացնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը եւ հակառակ դեպքում, ԿԲ-ն կիրականացնի ընդլայնողական քաղաքականություն՝ իջեցնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը: Եվ այսպես, տարվա ընթացքում ԿԲ-ն մշտապես կհետեւի տնտեսության ներքին եւ արտաքին միջավայրերի զարգացումներին եւ ռեպո տոկոսադրույքի միջոցով կչեզոքացնի ռիսկերը:

Դրամավարկային ցուցանիշների կանխատեսումները 2007թ. Տնտեսության արտաքին, իրական եւ հարկաբյուջետային հատվածների զարգացումների պայմաններում տնտեսական 9% կանխատեսվող աճը չխոչընդոտելու համար կանխատեսված փողի պահանջարկի աճը կկազմի առնվազն 20%, իսկ փողի առաջարկը կավելանա շուրջ 22%-ով: Ընդ որում, դրամային զանգվածի աճը կկազմի ավելի քան 30.2%: Փողի զանգվածի կառուցվածքում ինչպես կանխիկը, այնպես էլ դրամային ավանդները կավելանան շուրջ 30%-ով՝ կապված տնտեսության դրամայնացումը պայմանավորող միջին ժամկետ եւ երկարաժամկետ գործոնների հետ: Մասնավորապես, տնտեսական աճի եւ տնտեսության վարկավորման աճի բարձր տեմպերը (2007թ. սպասվում է վարկավորման ավելի քան 20% աճ), ՀՀ ազգային արժույթի նկատմամբ վստահության շարունակական աճը եւ այլն: Արտարժութային ավանդների աճ (դրամային արտահայտությամբ) չի կանխատեսվում, որի արդյունքում տնտեսության դոլարայնացումը կնվազի շուրջ 17%-ով: Փողի զանգվածի նկատմամբ դրամային զանգվածի

Ֆինանսներ

առաջանցիկ աճը կհանգեցնի փողայնացման նկատմամբ տնտեսության դրամայնացման կրկնակի աճի եւ կկազմի 14.3%: Դրամավարկային ցուցանիշների նշված բարձերի պարագայում փողի բազմարկիչը կնվազի 3.5%-ով, իսկ դրամային բազմարկիչը կավելանա 7.8%-ով, որի արդյունքում փողի բազան կավելանա 24%-ով: Միաժամանակ, ԿԲ-ն ակտիվորեն կբավարարի տնտեսության դրամայնացման արագացման պարագայում դրամի նկատմամբ աճող պահանջարկը, ինչը, մեծածավալ ֆինանսական ներհոսքի պայմաններում, ԿԲ-ն նպատակահարմար է գտնում իրականացնել արտարժութային բուկայում գործառնությունների միջոցով: Դրամային իրացվելիության աճի՝ նպատակային ցուցանիշից փաստացի գնաճի բեղման ուղղությամբ հնարավոր ազդեցությունը ԿԲ-ն կչեզոքացնի պետական պարտատոմսերի թողարկման միջոցով:

ՀՀ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ 2006 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

Ֆինանսական շուկայի մասնակիցները

2006թ. հունվարի 1-ից ՀՀ կենտրոնական բանկը ստանձնեց Հայաստանի ֆինանսական հատվածի կարգավորման ու վերահսկողության գործառույթը: Միասնական վերահսկողական մարմնի ստեղծման հիմնական նպատակը ֆինանսական շուկայում ընդհանուր ռիսկերի վերահսկումն էր:

ՀՀ բանկային համակարգը. ՀՀ ֆինանսական շուկայի հիմնական մասնակիցները առեւտրային բանկերն են, որոնց ակտիվների մեծությունը դիտարկվող ժամանակահատվածում կազմել է ֆինանսական համակարգի համընդհանուր ակտիվների մեծության մոտ 95%-ը: 2006թ. բանկային համակարգում տեղի են ունեցել ակտիվների եւ պարտավորությունների արժութային կառուցվածքի էական փոփոխություններ: Տասնմեկ ամիսներին դրամային ակտիվներն ու պարտավորությունները աճել են համապատասխանաբար 34%-ով եւ 41%-ով, իսկ արտարժութային ակտիվներն ու պարտավորությունները՝ համապատասխանաբար 3%-ով եւ 4%-ով: Արդյունքում, դրամային ակտիվների ծավալն առաջին անգամ գերազանցել է արտարժութային ակտիվների ծավալը՝ բանկային համակարգի ակտիվների կազմում 7%-ով ավելացնելով դրամային ակտիվների տեսակարար կշիռը եւ կազմելով ընդհանուրի 54%-ը: Դրամային պարտավորությունների տեսակարար կշիռը ավելացել է 8% եւ կազմել ընդհանուր պարտավորությունների 41%-ը: 2006թ. նոյեմբերի դրությամբ ՀՀ տարածքում գործել են 21 առեւտրային բանկեր՝ 297 մասնաճյուղերով: Տարվա ընթացքում մեկ բանկի կանոնադրական հիմնադրամում խոշոր փայամասնակցություն է ձեռք բերել ֆրանսիական Կրեդիտ Ագրիկոլ բանկը եւ մեկ այլ բանկում՝ ուկրաինական Ուկրպրոմբանկը: 2006թ. տասնմեկ ամիսների ընթացքում բանկային համակարգի ընդհանուր պարտավորություններն ավելացել են 16.1%-ով կամ 55.8 մլրդ դրամով եւ կազմել 401.8 մլրդ դրամ: Դրան նպաստել է ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց ավանդների, բանկերի (ներառյալ ՀՀ ԿԲ), այլ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պարտավորությունների, ինչպես նաեւ այլ պարտավորությունների (մասնավորապես՝ բանկի կողմից թողարկված տոկոսային արժեթղթեր, տարանցիկ հաշիվներ, ակրեդիտիվների գծով հաշվարկային պարտավորություններ եւ այլ հաշիվներ) աճը: Ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց համախառն ավանդներն աճել են 14.1%-ով (36.9 մլրդ դրամով), ընդ որում, դրամային ավանդներն ավելացել են 32.9 մլրդ դրամով, արտարժութային ավանդները՝ 4.0 մլրդ դրամով: Կանխատեսվում է, որ 2006թ. բանկային համակարգի պարտավորությունները կկազմեն մոտ 399.0 մլրդ դրամ: 2006թ. տասնմեկ ամիսների ընթացքում բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալի աճի տեմպը գերազանցել է պարտավորությունների եւ ակտիվների աճի տեմպերը՝ նպաստելով «կապիտալ / ակտիվներ» հարաբերակցության 1.2 տոկոսային կետով ավելացմանը: Ընդհանուր կապիտալն ավելացել է 24%-ով կամ 23.0 մլրդ դրամով եւ կազմել 117.8 մլրդ դրամ: Հաշվետու ժամանակաշրջանում կանոնադրական հիմնադրամ են համալրել 9 բանկեր: Բանկային համակարգի կանոնադրական հիմնադրամը ավելացել է 19.4 մլրդ դրամով, որից 17.4 մլրդ դրամը բաժին է ընկնում երկու բանկի: Տարվա տասնմեկ ամիսների ընթացքում համակարգն ապահովել է 15.0 մլրդ դրամի շահույթ՝ նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով 29.6%-ով: Կանխատեսվում է, որ 2006թ. բանկային համակարգը կավարտի 119.5 մլրդ դրամ ընդհանուր կապիտալի մեծությամբ: 2006թ. տասնմեկ ամիսների ընթացքում բանկային համակարգի ընդհանուր ակտիվներն ավելացել են 17.9%-ով, որի 54.1%-ը բանկային համակարգը նախընտրել է ներդնել տնտեսությանը տրամադրվող վարկերում: Դիտարկվող ժամանակահատվածում բանկային համակարգի ակտիվների մեծությունը կազմել է 519.5 մլրդ դրամ: Տնտեսությանը տրամադրված վարկերի աճի տեմպը գերազանցել է ընդհանուր ակտիվների աճի տեմպը՝ կազմելով 23.2%: Ֆիզիկական անձանց վարկավորումն ավելացել է 38.4%-ով կամ 28.3 մլրդ դրամով, իրավաբանական անձանց վարկավորումը՝ 13.5%-ով կամ 14.0 մլրդ դրամով: 2006թ. բավականին բարձր է եղել հիփոթեքային (104%-ով) վարկերի աճը: Զգալի ավելացել են սպառողական վարկերը, ինչպես նաեւ առեւտրի եւ սննդի արդյունաբերության ճյուղերին հատկացված վարկերը: Վարկային ներդրումների սեզոնայնությունն ըստ ճյուղերի, նախորդ տարվա համեմատ, գրեթե նույնն է մնացել: Կանխատեսվում է, որ 2006թ. վերջի դրությամբ բանկային համակարգի ակտիվների մեծությունը կկազմի 518.5 մլրդ դրամ, իսկ վարկերի մեծությունը՝ 233.0 մլրդ դրամ:

Վարկային կազմակերպությունները. 2006թ. ընթացքում վարկային կազմակերպության գործունեության լիցենզիա է ստացել յոթ ընկերություն եւ ներկայումս ՀՀ տարածքում գործում են 17 վարկային կազմակերպություններ՝ 12 մասնաճյուղերով:

2006թ. առաջին տասնմեկ ամիսների ընթացքում վարկային կազմակերպությունների պարտավորություններն ավելացել են 191%-ով եւ կազմել 10.1 մլրդ դրամ: Ընդհանուր պարտավորությունների 20%-ը բաժին է ընկել այլ ֆինանսական կազմակերպությունների (ոչ բանկ) նկատմամբ պարտավորություններին: Իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձանցից փոխառությունները կազմել են ընդհանուր պարտավորությունների 50%-ը, որից 5.0 մլրդ դրամ փոխառությունների 87%-ը բաժին է ընկել իրավաբանական անձանց, իսկ 13%-ը՝ ֆիզիկական անձանց: Դիտարկվող ժամանակահատվածում վարկային կազմակերպությունների ընդհանուր կապիտալն ավելացել է 75%-ով եւ կազմել 7.7 մլրդ դրամ: Աճը հիմնականում տեղի է ունեցել վարկային կազմակերպության գործունեության լիցենզիա ստացած յոթ նոր եւ արդեն գործող եա չորս վարկային կազմակերպությունների կողմից կանոնադրական հիմնադրամի համալրման հաշվին: Վարկային կազմակերպությունների չբաշխված շահույթը կազմել է 150 մլն դրամ:

Վարկային կազմակերպությունների ընդհանուր ակտիվներն ավելացել են 126%-ով եւ կազմել 17.8 մլրդ դրամ կամ բանկային համակարգի ակտիվների 3.4%-ը: Ակտիվների կազմում հիմնականում ավելացել են ֆիզիկական անձանց վարկերը: Վարկային ներդրումներում զգալի ավելացել են առեւտրի (2.9 մլրդ դրամով) եւ գյուղատնտեսության վարկերը (1.6 մլրդ դրամով):

Ապահովագրական շուկան. 2006թ. ՀՀ տարածքում լիցենզավորված ապահովագրական ընկերությունների թիվը 15 է: Նույն ժամանակահատվածում դադարեցվել է ութ ապահովագրական ընկերությունների լիցենզիաների գործողությունը: Ապահովագրական բրոքերային ընկերությունները 7-ն են, որոնց ակտիվների մեծությունը կազմում է 200 մլն դրամ, իսկ սեփական կապիտալի մեծությունը՝ 69 մլն դրամ: Ապահովագրական ընկերությունների ակտիվները նվազել են 7%-ով՝ կազմելով 9.2 մլրդ դրամ, իսկ պարտավորությունները նվազել են 36%-ով եւ կազմել 3.5 մլրդ դրամ: Նվազումը պայմանավորված է ապահովագրական պահուստների ընդհանուր մեծության 2.4 մլրդ դրամ նվազումով՝ հիմնականում վնասների պահուստի 1.6 մլրդ դրամ նվազման հաշվին: Ապահովագրական ընկերությունների կապիտալն ավելացել է 29%-ով եւ կազմել 5.7 մլրդ դրամ: Կանոնադրական կապիտալի աճին էապես նպաստել է կանոնադրական կապիտալի նկատմամբ նվազագույն սահմանաչափի պահանջը: Ապահովագրական ընկերությունների զուտ շահույթը կազմել է 360 մլն դրամ: Հավաքագրված ապահովագրավճարների մեծությունը կազմել է 5.1 մլրդ դրամ, որից մոտ 3.3 մլրդ դրամը փոխանցվել է վերաապահովագրողներին: Ապահովագրական հատուցումների մեծությունը կազմել է 27.1 մլրդ դրամ, որից 26.9 մլրդ դրամը՝ վերաապահովագրողների բաժինն է:

Արժեթղթերի շուկան. Ներկայումս ՀՀ արժեթղթերի շուկայում մասնագիտացված գործունեություն են իրականացնում 20 ընկերություններ, որոնցից երկուսն ավելացել են 2006 թ.: Դրանցից 7-ը, բացի բրոքերային գործունեության լիցենզիայից, ունեն նաեւ հավատարմագրային կառավարման գործունեության լիցենզիա, իսկ 1-ն ունի նաեւ պահառուի լիցենզիա: Վերոնշյալ ընկերությունների ընդհանուր ակտիվների ծավալը 30.09.06 դրությամբ կազմել է 10.5 մլրդ դրամ: Արժեթղթերի շուկայի բրոքերների/դիլերների գործունեության շրջանակներում իրականացված գործարքների շրջանառության ծավալները ինն ամիսների ընթացքում կազմել են 143.4 մլրդ դրամ, որի 98%-ը բաժին է ընկել պետական պարտատոմսերով (ներառյալ ռեպո գործառնությունները) կատարված գործարքներին: 30.09.2006 թ. դրությամբ ՀՀ կենտրոնական բանկի վերահսկողության դաշտում գործում է թվով 36 հաշվետու թողարկող, որոնց զուտ ակտիվների եւ բաժնետերերի քանակը կազմել է համապատասխանաբար 85.3 մլրդ դրամ եւ 28914 անձ:

ՀՀ ֆինանսական շուկայում գործունեություն են ծավալում նաեւ «Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիա ինքնակարգավորվող կազմակերպությունը» եւ «Հայաստանի ֆոնդային բորսա ինքնակարգավորվող կազմակերպությունը»: Հայաստանի ֆոնդային բորսայում իրականացված գործարքների շրջանառության ծավալներն ինն ամիսների ընթացքում կազմել են 2.6 մլրդ դրամ:

Ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցները. ՀՀ-ում գործող գրավատների քանակը 30.09.2006թ. դրությամբ կազմել է 64, որոնց կողմից տրամադրված վարկերի ընդհանուր ծավալը կազմել է 1.7 մլրդ դրամ, իսկ ընդհանուր ակտիվների ծավալը՝ 1.8 մլրդ դրամ: 2006թ. ընթացքում ուժը կորցրած է ճանաչվել թվով յոթ գրավատների գործունեության լիցենզիան, եւ գրավատան գործունեության լիցենզիա է տրամադրվել թվով տասը ընկերությունների:

Տարեսկզբին ՀՀ տարածքում արտարժույթի առք ու վաճառք իրականացնելու լիցենզիա են ունեցել 376 փոխանակման կետեր (ներառյալ մասնաճյուղերը), իսկ ներկայումս՝ 270: Տարվա ընթացքում արտարժույթի առք ու վաճառքի լիցենզիա է տրվել թվով 41 արտարժույթի փոխանակման կետերի եւ ուժը կորցրած են ճանաչվել թվով 147 արտարժույթի փոխանակման կետերի լիցենզիաներ:

ՀՀ տարածքում տրամադրվել է 7 արժութային դիլերի գործունեության լիցենզիա:

ՀՀ ֆինանսական շուկայում գործում է դրամական փոխանցումներ իրականացնող երեք եւ վճարահաշվարկային փաստաթղթերի պրոցեսինգ եւ քլիրինգ իրականացնող մեկ կազմակերպություն:

Բանկային համակարգը 2007 թվականին

Բանկային համակարգում 2007թ. կշարունակվեն վերջին տարիների զարգացումները: 2007թ. կանխատեսվում է բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալի մոտ 25%-ով աճ (31 մլրդ դրամով): Կանխատեսվող ժամանակահատվածում բանկային համակարգի շահույթի մեծությունը 25%-ով կգերազանցի չբաշխված շահույթի մեծությունը՝ կազմելով մոտ 20 մլրդ դրամ: Շահույթի աճը հիմնականում կպայմանավորվի վարկային ներդրումներից տոկոսային եկամտի աճով, ինչն էլ իր հերթին կպայմանավորվի վարկային ներդրումների, ընդհանուր ակտիվների համեմատությամբ, առաջանցիկ աճի տեմպով: 2007թ. ակնկալվում է բանկային համակարգի ընդհանուր պարտավորությունների 10%-ով աճ (38 մլրդ դրամով): Աճը հիմնականում կպայմանավորվի ավանդների մոտ 10% կանխատեսվող աճով (30 մլրդ դրամով): Որպես ավանդների աճի գնահատման հիմնական գործոններ են դիտվել վերջին ժամանակաշրջանում առանձին բանկերում ավանդների աճը, ազգաբնակչության եկամուտների աճը, բանկերի կողմից ավանդների նկատմամբ դրսեւորվող պահանջարկը, ֆիզիկական անձանց ավանդների երաշխավորման համակարգի նկատմամբ բնակչության զգայունության աստիճանը եւ այլն: Ընդհանուր պարտավորությունների աճին կնպաստի նաեւ միջազգային տարբեր ծրագրերի շրջանակներում 2007թ. բանկերին տրամադրվելիք գումարների եւ այլ ոչ ավանդային ռեսուրսների ծավալների աճը: 2007թ. կանխատեսվում է բանկային համակարգի ընդհանուր ակտիվների 13% աճ (69 մլրդ դրամով): Բանկային համակարգի ակտիվների աճի կանխատեսումը պարտավորությունների եւ կապիտալի ակնկալվող աճի արդյունքն է:

ՀՀ ԿԲ կողմից իրականացվելիք միջոցառումները 2007 թվականին

ՀՀ ֆինանսական համակարգում առողջ մրցակցային միջավայրի ամրապնդման, իրացվելիության ու կայունության ապահովման եւ ֆինանսական միջնորդության դերի բարձրացման նպատակով ԿԲ-ն նախատեսում է 2007 թվականին իրականացնել մի շարք միջոցառումներ:

2007 թվականին ՀՀ ԿԲ-ն ներդնելու է նոր վերահսկողական համակարգ. ֆինանսական ինստիտուտների (բանկեր, վարկային կազմակերպություններ, ապահովագրական ընկերություններ, արժեթղթերի շուկայի մասնագիտացված անձինք) վրա հիմնված վերահսկողության մոդելից անցում է կատարելու ֆունկցիոնալ կարգավորման/վերահսկողության մոդելի՝ հստակ տարանջատվելով կանխարգելիչ (prudential), շուկայի արդարության ապահովմանն (market conduct) ու ֆինանսական համակարգի սպառողների շահերի պաշտպանությանն ուղղված կարգավորման/ վերահսկողության գործառույթները: ՀՀ ԿԲ-ն առանձնապես մեծ ուշադրություն է դարձնելու սպառողների շահերի պաշտպանությանը, ինչպես նաեւ սպառողների համար ֆինանսական ծառայությունների հասանելիությանը եւ որակի ապահովմանը, ինչը կնպաստի ֆինանսական շուկայի նկատմամբ վստահության եւ ֆինանսական միջնորդության մակարդակի բարձրացմանը: 2007թ. ֆինանսական համակարգի վերահսկողության կառուցվածքային փոփոխություններով պայմանավորված, նախատեսվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի վերահսկողական գործառույթը կարգավորող ակտերի վերանայում եւ նոր ակտերի մշակում: Բանկային վերահսկողության կատարելագործման, վերահսկողության որակի բարձրացման նպատակով նախատեսվում է Կենտրոնական բանկի կողմից մի շարք միջոցառումների իրականացում:

Արժեթղթերի շուկայի զարգացման նկատառումներից բխող միջոցառումները բազմազան են եւ բազմաբնույթ: ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակելու է շվեդական բորսայի օպերատոր Օ-էմ-էքս-ի (OMX) հետ Հայաստանի արժեթղթերի շուկայի զարգացման հեռանկարների ուսումնասիրության եւ զարգացման առաջարկությունների ծրագրի իրականացումը: Ելնելով արժեթղթերի շուկայի կարգավորումը եվրոպական չափանիշներին համապատասխանեցնելու անհրաժեշտությունից, իրականացվելու են «Արժեթղթերի շուկայի մասին» նոր օրենքի նախագծի մշակման աշխատանքներ: Արժեթղթերի շուկան կարգավորող ենթաօրենսդրական դաշտի կատարելագործման նպատակով 2007թ. նախատեսվել են բանկերի եւ վարկային կազմակերպությունների՝ ուղղակիորեն արժեթղթերի շուկա մուտքի ապահովումը, երկմակարդակ պահառության համակարգի ձեւավորումը, արժեթղթերի շուկայում մասնագիտացված գործունեություն իրականացնող անձանց նկատմամբ տնտեսական նորմատիվների սահմանումը եւ մի շարք այլ խնդիրներին վերաբերող փոփոխություններ: Նախատեսվում են բորսայի եւ դեպոզիտարիայի կարգավիճակի փոփոխություն՝ դրանք ինքնակարգավորվող կազմակերպությունից վերափոխելով առեւտրային: Հրապարակային առաջարկի միջոցով արժեթղթերի թողարկումները խթանելու նպատակով շարունակվելու են ակտիվ աշխատանքները պոտենցիալ թողարկողների հետ եւ այլն:

Շարունակվելու են աշխատանքները ապահովագրական շուկայի զարգացման եւ վերահսկողության բարեփոխումների շրջանակներում: Վերջինս նախատեսում է ապահովագրական շուկայի բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ ինստիտուտների՝ ակտուարների, ապահովագրական դեպքերի գրանցման եւ գնահատման ենթակառուցվածքների ներդրում եւ, դրան զուգահեռ, համարժեք վերահսկողության եւ կարգավորման դաշտի ձեւավորում: 2007թ. ընթացքում ՀՀ կառավարությանն է ներկայացվելու «Ապահովագրության մասին օրենքի» նոր նախագիծ: ՀՀ ապահովագրական ընկերությունների եւ միջնորդների գործունեության կարգավորման եւ վերահսկողության դաշտը կհամապատասխանեցվի եվրոպական եւ Ապահովագրողների վերահսկող մարմինների միջազգային ասոցիացիայի (IAIS) կողմից ընդունված ստանդարտներին:

2007 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը կիրականացնի հիփոթեքային վարկավորման զարգացմանն ուղղված մի շարք միջոցառումներ: Մասնավորապես՝ կշարունակվեն Գերմանական զարգացման բանկի (KfW) հետ համատեղ Կենտրոնական բանկի աշխատանքները. 2007թ. ընթացքում Գերմանական զարգացման բանկը հիփոթեքային վարկավորման շուկայի զարգացման ծրագրի շրջանակներում ընտրված գործընկեր բանկերին եւ վարկային կազմակերպություններին կվերաֆինանսավորի 12 մլն եվրո գումարի չափով:

2007 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը նախատեսում է ակտիվորեն մասնակցել հիփոթեքային երկրորդային շուկայի զարգացման աշխատանքներին: Մասնավորապես, կմշակվի «Ակտիվների արժեթղթավորման եւ ակտիվներով ապահովված արժեթղթերի մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, ինչը հնարավորություն կտա բանկերին եւ վարկային կազմակերպություններին հիփոթեքային վարկերի ֆինանսավորման համար թողարկել հիփոթեքային արժեթղթեր եւ միջոցներ ներգրավել կապիտալի շուկայից: Հիփոթեքային արժեթղթերը ներդրողների համար կծառայեն որպես այլընտրանքային գործիք:

ՀՀ կենտրոնական բանկը 2007 թվականին կշարունակի ակտիվ մասնակցությունը կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումների աշխատանքներին, ինչը կարեւորվում է կենսաթոշակային համակարգի գործունեության արդյունավետության բարձրացման եւ դրա արդյունքում՝ ֆինանսական միջնորդության մակարդակի բարձրացման, տնտեսությունում երկարաժամկետ միջոցների ձեւավորման միջոցով, ֆինանսական համակարգի հետագա ընդլայնման ու զարգացման տեսակետից:

Ֆինանսական համակարգի գործունեության կայունության ապահովման նպատակով 2007թ. Կենտրոնական բանկը կշարունակի բանկային, ապահովագրական, արժեթղթերի շուկաների, ինչպես նաեւ ֆինանսական համակարգի այլ մասնակիցների վերահսկողության եւ կարգավորման աշխատանքները

ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

2007թ. ընթացքում ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման աշխատանքները կիրականացվեն հետեւյալ ուղղություններով.

- Վճարահաշվարկային կազմակերպությունների գործունեության իրավական դաշտի կատարելագործում, ինչպես նաեւ վճարային համակարգերի գործունեության ընդհանուր սկզբունքների սահմանում:
- Վճարահաշվարկային համակարգերի հսկողության աշխատանքների իրականացում:
- ՀՀ-ում անկանխիկ վճարումների զարգացմանը աջակցում:

ՀՀ կենտրոնական բանկը նախատեսում է 2007թ. շարունակել պետական եւ կորպորատիվ արժեթղթերով շրջանառությունը եւ նվազագույն ռիսկեր պարունակող հաշվարկային եւ վճարային ընթացակարգերի մշակումը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը, ՀՀ կառավարության հետ համատեղ, կշարունակի միջոցառումներ իրականացնել՝ անկանխիկ շրջանառության խրախուսման եւ մանր վճարումների շուկայի զարգացման նպատակով: Միաժամանակ, ՀՀ բանկային համակարգի, պետական մարմինների եւ շահագրգիռ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, աշխատանքներ կկատարվեն անկանխիկ եղանակով վճարումների իրականացմանը խոչընդոտող գործոնների բացահայտման եւ, հնարավորության դեպքում, դրանց նվազեցման եւ վերացման լուծման ուղղությամբ:

Հաշվի առնելով վճարահաշվարկային համակարգի կարեւորությունը եւ զարգացման միտումները, ՀՀ կենտրոնական բանկը 2007 թվականին կշարունակի ՀՀ-ում վճարահաշվարկային համակարգի կարգավորման աշխատանքները: ■

«Քիչ էր մնում մարդասպանի ճակատը համբուրեին»

Անվտանգության ծառայությունները, ըստ «Ռադիկալի», հերոսացնում են Հրանտ Դինքին սպանող Սամասթին

Հրանտ Դինքի սպանությունից 36 ժամ հետո Սամսունի ավտոկայանում անվտանգության ուժերին հաջողվել էր ձերբակալել Օգյուն Սամասթին: Թուրքական կենտրոնական թերթերը, հրապարակելով մարդասպանի լուսանկարը, հարց էին բարձրացրել, թե նրան ո՞վ է լուսանկարել այն երջանակի ֆոնին, որի վրա պատկերված Թուրքիայի դրոշը զարդարում է Քեմալ Աթաթուրքի հետեւյալ խոսքերը. «Հայրենիքի հողը սուրբ է, չի կարելի թողնել ճակատագրի քմահաճույքին»:

Տրապիզոն տեսուչներ գործուղող Էրդողանի կառավարությունը փետրվարի 1-ին, CNN-ի տվյալներով, անկարայից նաեւ Սամսուն էր գործուղել երեք տեսուչ: Նրանք պարզել են, որ Սամասթը լուսանկարվել է Սամսունի անվտանգության վարչության ահաբեկչության դեմ պայքարի բաժնում: Ըստ երեւույթին, «Պետության ազգային խորհրդանիշների մասին» օրենքը ոտնահարելու մեղադրանքով դատական գործ կհարուցվի մարդասպանին լուսանկարողների դեմ: Խնդիրը, սակայն, սոսկ լուսանկարը չէ, ոչ էլ այդ լուսանկարով Սամասթի հերոսացումը, այլ այն տեսաժապավենը, որը փետրվարի 1-ին հեռարձակվել է թուրքական մասնավոր հեռուստատեսություններից մեկով:

Տեսաժապավենում ոստիկանության եւ ժանդարմերիայի ներկայացուցիչները ոչ միայն իբրեւ հերոսի են դիմավորել Սամասթին, այլեւ նրա հետ, վերոհիշյալ երջանակի ֆոնին, նկարվելու համար հերթի են կանգնել, ձեռքը տալով Թուրքիայի դրոշը: Ընդ որում, «Հյուրիեթն» ու «Միլլիեթը» երեկվա համարներում առաջին էջից լուսաբանելով այս ամենը, դա որակել են որպես «սկանդալ», «Փոստան»՝ խայտառակություն, իսկ «Ռադիկալը»՝ «Քիչ էր մնում մարդասպանի ճակատը համբուրեին» վերնագրով պարզաբանել է այս խայտառակության էությունը:

Փետրվարի 2-ին ժանդարմերիայի գլխավոր հրամանատարությունը հերքել է մարդասպանի լուսանկարմանն առնչվող հրապարակումների իսկությունը, խստագույնս դատապարտել մամուլին, իսկ Սամսունի ահաբեկչության դեմ պայքարի բաժնում արված տեսագրության առնչությամբ հայտարարել. «Այդ տեսագրության հրապարակումը թուրքական զինված ուժերի վարկաբեկմանը նպատակամղված միտումնավոր արարք է»:

Հ. ՉԱՔՐՅԱՆ

Միջազգային կոնֆերանս նվիրված դեռահաս զինվորների խնդրին

Փարիզում փետրվարի 5-6-ն անցկացվում է դեռահասների զինվորագրման ցավոտ խնդրին նվիրված միջազգային կոնֆերանս, որին մասնակցում են 60 երկրների մոտ 300 պատվիրակներ: Միջոցառման համանախագահներն են Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ֆիլիպ Դուստ Բլազին եւ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի գործադիր տնօրեն Էնն Վինեմանը:

Մասնակիցների մեջ կան շահագրգիռ երկրների, ոչ կառավարական կազմակերպությունների, զարգացման գործակալությունների, խաղաղապահ ուժերի, նվիրատու պետությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաեւ Աֆրիկայում եւ այլուր պատերազմներին մասնակցած մի շարք դեռահասներ:

Ներկայումս Աֆրիկայում, Մերձավոր Արեւելքում, Բիրմայում, Նեպալում, Շրի Լանկայում, Ֆիլիպիններում, Կոլումբիայում եւ այլուր զանազան պատերազմներում ներքաշված են ավելի քան 250 հազար դեռահաս զինվորներ:

«Ֆիգարո» թերթը նշում է, որ կոնֆերանսի մասնակիցները կստորագրեն «Փարիզի սկզբունքներ» կոչվող փաստաթուղթը, որը պետություններին եւ կազմակերպություններին թույլ կտա հաջողությամբ պայքարել դեռահասների զինվորագրման դեմ, զբաղվել նրանց ազատագրման եւ վերապատրաստման հարցերով:

Տվյալ խնդիրներին նվիրված առաջին միջազգային կոնֆերանսը տեղի էր ունեցել 1997 թ.: 1999 թվականից ՄԱԿ-ը ընդունել է համապատասխան 6 բանաձեւ եւ 1 «սեւ ցուցակ», որտեղ թվարկվում են 12 երկրներում երեխաներին հավաքագրող կազմակերպությունների անունները: Բայց այդ միջոցառումներն անբավարար էին տարածված տխուր երեւույթն արմատախիլ անելու համար:

Փարիզի կոնֆերանսում մասնավորապես շեշտվում է, որ առանձին զինված խմբերում աղջիկները կազմում են զինյալների մինչեւ 40 տոկոսը: Անհրաժեշտ է համարվում, որ ազատագրված դեռահաս զինվորները տեղավորվեն չափահաս մարտիկներից հեռու: Նշվում է, որ այդ դեռահասների արդյունավետ վերապատրաստումը ենթադրում է տեւականություն:

ԱՄՆ-ը, Ուգանդան եւ մի շարք այլ երկրներ հրաժարվում են տվյալ ոլորտում նոր, կտրուկ միջոցներ ձեռնարկել, ասելով, թե դրանք դեմ են իրենց ազգային շահերին: Ոչ կառավարական կազմակերպությունների մի մասն էլ պարտադիր չի համարում 18-ից ցածր տարիքում զինվորագրումն արգելելու որոշման ընդունումը:

Պ. Ք.

Ալեքսի Երկրորդ. Դպրոցականը բնավ չի տուժի, եթե իմանա աշխարհի ծագման բիբլիական ուսմունքը

Ռուս հասարակության բարոյական հիմքերի քայքայման եւ նրա կյանքում ուղղափառության դերի թեման հաճախ է քննարկվում Ռուսաստանում: Եվ այդ խնդրի շուրջն օրերս Կրեմլում բավականին սկզբունքայնորեն ու հստակորեն ելույթ ունեցավ Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Երկրորդը: Նշելով, որ վերջին 15 տարում հոգեւոր ոլորտում էական փոփոխություններ են տեղի ունեցել (եկեղեցի են գալիս երիտասարդներ, կառուցվել են բազմաթիվ տաճարներ եւ այլն), նա խոր մտահոգություն հայտնեց, որ կրթությունն այսօր դարձել է ապրանք, կորցնում է բարոյական անհատի դաստիարակության ֆունկցիան: Վերջապես ժամանակն է, որ դպրոցական ծրագրի մեջ մտցվեն ուղղափառ մշակույթի հիմունքներ, հայտարարեց պատրիարքը: Մարդը վեհանում է, երբ գիտակցում է, որ ինքն Աստծո արարչագործության պսակն է: Ժամանակն է, որ հոգեւորականը մուտք գործի նաեւ բանակ, քանզի սահմանադրությունը եւ երաշխավորում է կրոնը դավանելու յուրաքանչյուր անձի իրավունքը:

Ռուսաց պատրիարքի «արմատականությունը» հիրավի ուշագրավ էր, թերեւս պայմանավորված այն հանգամանքով, որ հասարակության կյանքում ուղղափառության դերի մեծացման գաղափարը դեմ է առնում հատկապես մահմեդականների ու հրեաների հակազդեցությանը: Մինչդեռ նրանք համապատասխանաբար կազմում են երկրի բնակչության 6 եւ 1 տոկոսը, իսկ ուղղափառները՝ 63 տոկոսը: Ահա եւ պատրիարքը այս անգամ առավել միանշանակ է իր համոզմունքի մեջ. «Ժողովրդի եւ պետության կյանքի կառուցման դեմոկրատական հիմունքները պահանջում են հարգել ոչ միայն այն քաղաքացիների համամարդկային իրավունքները, որոնք փոքրամասնություն են կազմում, այլեւ մեծամասնության ներկայացուցիչների իրավունքները, ինչպիսիք, ըստ սոցիոլոգիական հետազոտությունների արդյունքների, Ռուսաստանում համարվում են ուղղափառները»: Ավելի հստակ չես ասի: Այս առնչությամբ պատրիարքը նաեւ հիշեցրեց, որ դպրոցներում կրոնն ուսումնասիրելու անհրաժեշտությունը ճանաչել է նաեւ Եվրոպայի խորհուրդը: Իսկ բանակում հոգեւորականի ներկայությունը սովորական երեւույթ է:

Կրոն-հասարակություն բազմաբնույթ փոխհարաբերությունների խնդրում պատրիարքի հետեւողականությունը արձագանք գտավ նաեւ ռուս չինովնիկների շրջանում: Մասնավորապես Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովը, արժանին մատուցելով Ալեքսի Երկրորդի առաքելությանը հասարակության բարոյական առողջացման գործում, հայտարարեց, որ «անհողդողդ» դիմակայելու է միասեռ սիրո զարթելի քարոզչություններին եւ քանի դեռ գլխավորում է քաղաքը, հոմոսեքսուալիստները երբեք չեն աղտոտի նրա փողոցները իրենց «շքերթներով»: Մինչդեռ ինձ վրա աննախադեպ ճնշում էին գործադրում այդ «սատանայական գործողությունն» արգելելու համար, հաղթողի հպարտությամբ ասաց նա: Լուժկովը նաեւ վերհիշեց, ճիշտ է, արդեն հումորով, որ իրեն նույնիսկ ինչ-որ խայտառակության պատի են դեմ տվել...

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

Լիբանանը հայտնվել է զբոսաշրջային անցանկալի երկրների սեւ ցուցակում

Ռուսաստանը դուրս է մղվել այնտեղից

Ամերիկյան Forbes հրատարակչությունը ներկայացրել է վտանգավոր երկրների ամենամյա ցանկը, ուր ԱՄՆ-ի զբոսաշրջիկներին խորհուրդ չի տրվում այցելել: Այս հետազոտությունն իրականացվել է ազգային անվտանգության ռիսկերի գնահատմամբ զբաղվող մասնագետների եզրակացությունների հիման վրա: Ըստ այդմ, մոլորակի ամենաանցանկալի տարածք է հայտարարվել Աֆրիկան, որի կազմում են սեւ ցուցակում հայտնված 13 երկրների կեսից ավելին: Պատճառն այստեղ չդադարող քաղաքացիական պատերազմները, լոկալ բնույթի հակամարտություններն ու հանցագործությունների բարձր մակարդակն է: Վտանգավորության առաջին տեղերը զբաղեցնում են Սոմալին, Կոնգոն, Չադը, Սուդանը:

Վտանգավորության բարձրագույն մակարդակով ԱՄՆ-ը, բնականաբար, առանձնացրել է Իրաքին, Աֆղանստանին, նաեւ Հաիթիին, որի բազմաթիվ քաղաքներ այսօր պարզապես չեն վերահսկվում իշխանությունների կողմից: Վտանգավորության ցուցակի այս տարվա նորելուկը Լիբանանն է:

Բեսլանի իրադարձություններից հետո 2005 թվականին սեւ ցուցակում հայտնված Ռուսաստանն այս տարի դուրս է մղվել այնտեղից: Թեեւ անցած տարի ԱՄՆ պետդեպարտամենտը տարակուսանք հայտնեց Ռուսաստանի այդ երկրների շարքում դասվելու առթիվ, այնուամենայնիվ, մինչ օրս նա ԱՄՆ քաղաքացիներին նախազգուշացնում է ձեռնպահ մնալ Ռուսաստանի կովկասյան տարածաշրջան այցելություններից:

Կ. Գ.

ԱՄՆ-ը խոստովանում է, որ Իրաքում քաղաքացիական պատերազմ է

Հունվարի 20-ից 4 ուղղաթիռ է խփվել

Ամերիկյան հետախուզության վերջին զեկուցագիրը վկայում է, որ ամերիկացիները կիսաքողարկված ձեւով ստիպված են խոստովանել Իրաքում քաղաքացիական պատերազմի գոյությունը: «Ֆիգարո» թերթը մեջբերում է 9 էջանոց այդ փաստաթղթի հետեւյալ հատվածը. «Հետախուզության հրամանատարությունը գտնում է, որ «քաղաքացիական պատերազմ» տերմինն ամբողջովին չի արտահայտում Իրաքի հակամարտության բարդությունը: Այդուհանդերձ, տվյալ տերմինը ճշգրտորեն նկարագրում է իրաքյան հակամարտության կարեւոր տարրերը»:

«Իրաք էսթիմեյթ» կոչվող հունվարյան զեկուցագիրը փաստորեն կիսաքողարկված ձեւով խոստովանում է, որ Իրաքում ամերիկյան բանակի ներկայությունը հանգեցրել է քաղաքացիական կռիվների: Տվյալ փաստաթուղթն ամերիկյան հետախուզության մասը կազմող 16 գործակալությունների համատեղ աշխատանքի արդյունքն է, նշում է «Ֆիգարոն»:

Իրաքում ամերիկյան զորքերի հրամանատարությունն իր հերթին խոստովանել է, որ այդ երկրում հունվարի 20-ից ամերիկացիների կորցրած 3 ռազմական եւ 1 քաղաքացիական ուղղաթիռները խփվել են գրոհայինների կողմից:

Միջադեպերը քննած զինվորականների խոսքերով, ուղղաթիռները խփվել են «անհայտ զենքից»: Ամերիկացիները խոստացել են այս կապակցությամբ փոխել Իրաքում օդուժի կիրառման մարտավարությունը:

Ամերիկյան հրամանատարության տվյալներով, իրաքցի գրոհայիններն ուղղաթիռների դեմ պայքարելիս կիրառում են գնդացիրներ, նռնակներ եւ հրթիռակոծային զենիթային հրթիռակայաններ:

Ասոշիեյթեդ պրես գործակալության տվյալներով, 2003 թ. մարտին Իրաք ներխուժելուց մինչեւ օրս ԱՄՆ-ը կորցրել է 50 ուղղաթիռ, որոնց կեսը խփվել է գամափից:

Ֆրանսիացի գիտնականը թուրքական քաղաքացիություն է հայցում

Ֆրանսիացի պատմաբան եւ գրող Ժան Միշել Թիբոն (Jean Michel Thibaux) թուրքական քաղաքացիություն ստանալու հայցով դիմել է թուրքական կառավարությանը, տեղեկացնում է «Արմինյն միրոր-սփեքթեյթր» շաբաթաթերթի հունվարի 27-ի համարը, հենվելով Փարիզից «Թայմս հայըր էդուքեյշն սափլիմենթի»՝ «Թայմս» պարբերականի բարձրագույն կրթության վերաբերյալ հավելվածի հաղորդագրության վրա:

Նրա այդ քայլը ներկայացվում է որպես բողոքի արտահայտություն ընդդեմ 1915-17 թթ. ցեղասպանության ժխտումը քրեականորեն պատժելի դարձնելու Ֆրանսիայի ընդունած որոշման: Ըստ օսմանյան, ֆրանսիական եւ ռուսական արխիվներում նրա կատարած «լայնածավալ ուսումնասիրությունների», այդպիսի փաստ նա չի կարող արձանագրել:

Թուրքիայի ներքին գործերի նախարարությունը իր նախնական համաձայնությունը տվել է նրա դիմումին: Նրան առաջարկվել է դասախոսել Ակդենիզ համալսարանում, որի ռեկտորի տեղակալ Մեհմեդ Ակդենին հավաստիացրել է, որ Թիբոն աշխատավարձից հրաժարվել է, բայց համալսարանը նրան խոստացել է բնակարանով ապահովել: Նա սկսելու է աշխատանքը իր նոր՝ Աթական Թուրք անուն ազգանունով անմիջապես, երբ քաղաքացիություն ստանալու հարցերն ավարտվեն:

Հ. Ծ.

Եգիպտոսում ձերբակալվել են Իսրայելի լրտեսներ՝ 2-ը թուրք

Երեկ այդ մասին տեղեկացրել է CNN-turk-ը: Միաժամանակ այս հեռուստատեսությունը նշել է, որ ձերբակալվածներից երկուսը՝ Քեմալ Քոսքան եւ Թունջայ Բուքայը թուրք են, ունեն Թուրքիայի եւ Իսրայելի քաղաքացիություն: Իսրայելի օգտին լրտեսության մեջ նրանց մեղադրել է Եգիպտոսի գլխավոր դատախազ Հիշամ Բադադին, ըստ որի վերջիններս ինչպես Թուրքիայում, այնպես էլ Եգիպտոսում տեղեկություններ են հավաքել արաբ գործիչների գործունեության մասին:

Հ. Չ.

www.azg.am www.azgdaily.com www.azgdaily.eu

Մաեստրոն մեզ զգաստության կոչ է անում

Շաբաթ օրը «Ուրբաթ» ակումբում Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար, ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ Հովհաննես Չեքիջյանի մամլո ասուլիսն էր: Այն ինձ համար հետաքրքիր էր գոնե երկու իմաստով: Նախ՝ «Ուրբաթ» ակումբի գործունեության պարագայով:

Այսօր Հայաստանի լրատվական դաշտը գերհագեցած է: Փոքր տարածք ունեցող մեր երկրում այժմ կան մի շարք մամուլի ակումբներ, կազմակերպություններ, որոնք գրեթե ամեն օր մամլո ասուլիսներ ու հանդիպումներ են կազմակերպում: Սակայն եթե այդ ասուլիսների եւ հանդիպումների գերակշիռ մասին հրավիրվում են քաղաքական ու հասարակական գործիչներ, կուսակցապետեր, քաղաքական ու հասարակական աղմկահարույց իրադարձությունների մասնակիցներ (որոնցից, անկեղծ ասած, արդեն հոգնել ենք), ապա «Ուրբաթ» ակումբը ձգտում է հավասարակշռություն ստեղծել լրատվական դաշտում: Կուսակցություններից մեկի առաջնորդը մի օր, ձախ ոտքի վրա զարթնելով եւ անմեռ Վորոբյանինովի նման «գութեն մորգեն» արտասանելով, փորձում է իր վարկանիշը բարձրացնել «սենսացիոն» հայտարարություն անելով, իսկ մի քանի օր հետո հրաժարվել իր տեղեկատվությունից (ռուսներն այսպիսի բաները նաեւ «դանոս» են կոչում), եթե մի ուրիշը փորձ է անում հասարակությանը խաբել «սոցիոլոգիական» կեղծ հաշվումներով, եթե մեկը դաշտ է տալիս մյուսին՝ կրկին անգամ իր համար վարկանիշ ստեղծելու միտումով, ապա մամլո լուրջ ասուլիսներ կամ հանդիպումներ շատ սակավ են լինում: Հատկապես հազվադեպ են արվեստի ոլորտի մարդկանց ելույթները: Ճիշտ է, երբեմն-երբեմն «մի խումբ մտավորականներ» հանդես են գալիս հայտարարություններով, սակայն դրանք անպայման քաղաքական ենթատեքստ են ենթադրում: Սակայն ոչ մի երկիր չի գոյատեւել զուտ քաղաքականությամբ:

Հանուն ճշմարտության պետք է նշել, որ Մշակույթի հայկական ֆոնդը ավելի քան 15 տարի ամենաբազմապիսի հարցեր է քննում իր կազմակերպած հանդիպումների ժամանակ, առավելությունը տալով մշակույթի հիմնախնդիրներին: Սակայն ՄՀՖ-ի հանդիպումները լայնորեն չեն լուսաբանվում ԶԼՄ-ների կողմից, թեեւ այստեղ ավելի լուրջ հարցեր են քննվում, ավելի լուրջ խոսակցություններ են գնում եւ ավելի լուրջ են քննվում, քան սովորություն դարձած քաղաքական ասուլիսները:

Ահա այս բացթողումն է փորձում լցնել «Ուրբաթ» ակումբը, եւ այս իրողությունը շատ կարեւոր է: Չգիտենք, թե ժամանակի ընթացքում ինչպես կկազմակերպվեն ասուլիսներն ու հանդիպումները, բայց առաջին քայլերը հույս են տալիս մտածելու, որ լուրջ մոտեցման պարագայում «Ուրբաթ» ակումբը կկարողանա անչափ կարեւոր դերակատարում ունենալ: Իհարկե, պետք են լուրջ ծրագրեր եւ առավել լուրջ հյուրեր: Այս իմաստով նշանակալից էր այնպիսի մարդու հրավիրումը, որպիսին Հովհաննես Չեքիջյանն էր, մարդ, որը հայ դարավոր մշակույթի անարծաթ շարունակողն է այսօր, մարդ, որը անպատեհ հայտարարությունների տակ չի ստորագրում, մարդ, ով եթե անգամ դժգոհում է, ապա իրավունք ունի, որովհետեւ գործ է արել եւ շարունակում է գործ անել, մարդ, որի ներկայությունը մեր մշակութային դաշտում անփոխարինելի է:

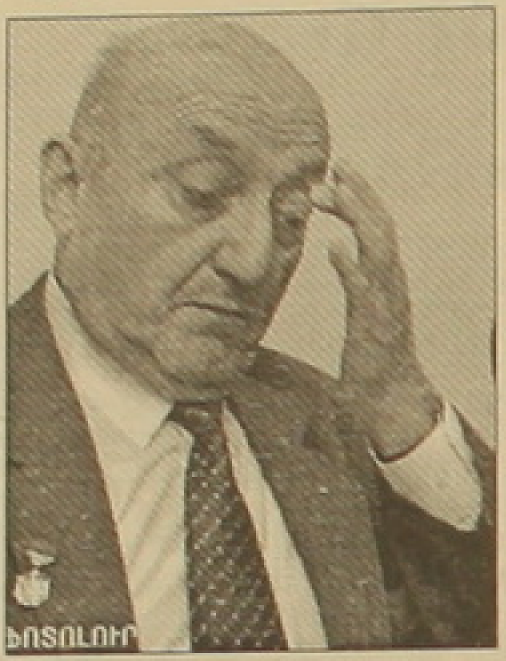

Այս տարի Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախումբը նշելու է իր ստեղծման 70-ամյակը: Երգչախմբի ղեկավարի դերում ավելի քան 46 տարի եղել է մաեստրո Հովհաննես Չեքիջյանը: Տասնամյակներ շարունակ այս երգչախումբը ոչ միայն հմայել է աշխարհի շատ ու շատ դահլիճներ, այլեւ Հայաստանի այցեքարտերից մեկն է եղել: Հայ մշակույթի պատմության գիտակները կարող են վկայել, որ այս խոսքերը բնավ էլ չափազանցություն չեն:

Բայց վերջին ժամանակներս ինչպես շատ ու շատ մշակութային արժեքներ, Հայաստանի կապելլան եւս հայտնվել է խորթ զավակի դերում: Մաեստրոն այսպիսի մի փաստ ներկայացրեց ասուլիսի ժամանակ. 2000 թվականից մինչեւ օրս Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախումբը միայն 7 անգամ է համերգային շրջագայությունների մեկնել արտասահմանյան երկրներ: Վերջինը եղել է անցյալ տարի, Մոսկվայում: Նյութական, տնտեսական հնարավորությունները սահմանափակ են: 93 երաժիշտներից բաղկացած կապելլայի ճանապարհի եւ կեցության հարցերի լուծման անհնարինությունը մաեստրոյին ստիպում է հրաժարվել արտասահմանյան հյուրախաղերից:

«Ուրբաթի» շաբաթօրյա հյուրի մտահոգությունները, սակայն, շատ ավելի մեծ են: Հովհաննես Չեքիջյանը, ով տասնամյակներ շարունակ հայ երգի ընտրանին ներկայացնողներից մեկն է եղել, այսօր տագնապով է գնահատում իրականությունը:

- Մեր դասական երաժշտության հարուստ արմատները կամաց-կամաց անտեսվում են եւ մոռացության են մատնվում, -ասաց մաեստրոն:- Շատ քիչ է հնչում Կոմիտաս եվ ընդհանրապես, մեր դասական երաժշտությունը, որի արմատները շատ խորն են եւ շատ հարուստ, դանդաղորեն կորցնում ենք:

Ինչպես նշեց մաեստրոն, տարիներ շարունակ Կոմիտասը հավաքել է մեր դաշտային ու լեռնային ծաղիկների հրաշալի տեսակները եւ հոյակապ ծաղկեփունջ է կազմել: Կոմիտասյան չքնաղ երաժշտարվեստն այսօր կամ վերացված է, կամ վերափոխված է ռաբիսի:

- Այսօրվա սովորողների որակն էլ ուրիշ է,- նշում է մաեստրոն: -Բայց ինձ ուրախացնում է այն հանգամանքը, որ օտարամուտ այս խաղերի կամ հասարակ ճաշակի երաժշտական գործերի մեջ կան երիտասարդներ, ովքեր պայքարում են դրանց դեմ՝ զբաղվելով միայն ու միայն դասական արվեստով:

Արդեն կայացած ստեղծագործողներից մաեստրոն բարձր է գնահատում Տիգրան Մանսուրյանին, ով բարձր մակարդակի վրա է պահում հայ երաժշտական հզոր արվեստը:

Ամեն դեպքում, Հովհաննես Չեքիջյանը եւ իր ղեկավարած ակադեմիական կապելլան պատրաստվում են 70-ամյա հոբելյանին: Կարծում ենք, որ «Ուրբաթ»-ում կազմակերպված մամլո այս ասուլիսը հայ մշակույթի, մասնավորապես հայ երաժշտարվեստի մասին լուրջ խոսակցության սկիզբը կարող է լինել: Մաեստրոն մեզ զգաստության կոչ արեց:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Եթերային 15-ամյա ճանապարհ

Այսօր Հայաստանի հեռուստաընկերությունների եթերում փոփոխությունները անընդհատ են: Ստեղծագործական խմբերը փնտրտուքի մեջ են. գտնել այն հաղորդաշարը, որը կգրավի հեռուստադիտողին եւ ասելիք կունենա: Այս փնտրտուքի կողքին կան հաղորդաշարեր, որոնք հաստատուն տեղ են գտել եթերում եւ ակնդիրի հետ հանդիպում են արդեն 15 տարի: Դրանցից է «Կարծիք» հաղորդաշարը, որը եթեր է տրվում Հանրային հեռուստատեսությամբ («Հ1»): Այն ունեցել է ավելի քան 750 թողարկում եւ 130 տեսաֆիլմ աշխարհի տարբեր երկրների հայկական գաղթօջախների մասին: «Կարծիքի» հիմնադիրներից է հանրաճանաչ լրագրող, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սերգո Երիցյանը, որին էլ խնդրեցինք ներկայացնել «Կարծիքը»:

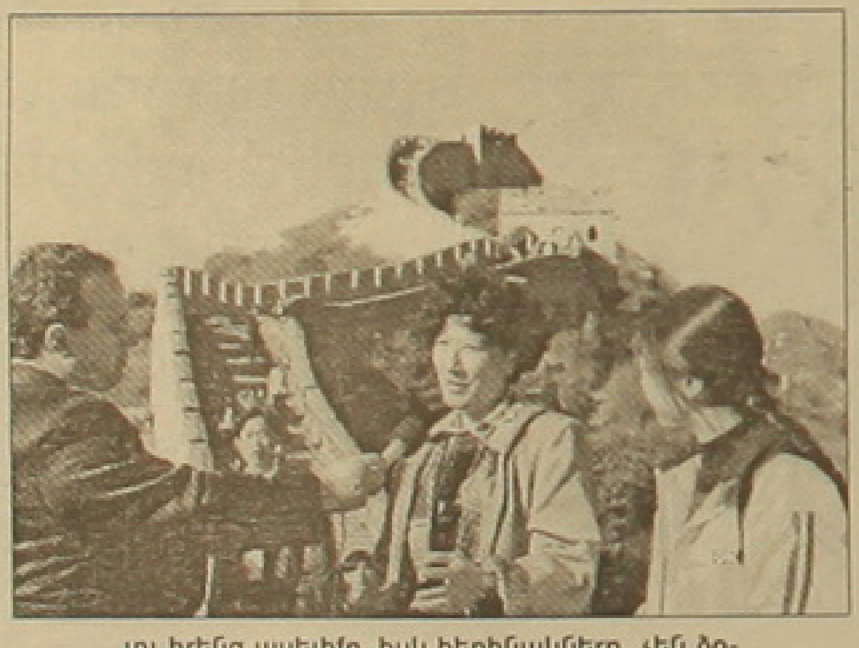

- Պարոն Երիցյան, «Կարծիքը» քանի՞ տարի է առանց Ձեզ...

- 2003 թ. ամռանից ես այլեւս չեմ հեղինակում ու վարում հաղորդաշարը, չնայած մնացել եմ ստեղծագործական խմբի բարի խորհրդատուն եւ լավ բարեկամը: Ես հաճախակի եմ հանդիպում նրանց հետ, խոսում հաղորդաշարի եւ՛ հաջողությունների, եւ՛ դժվարությունների մասին: Կարծում եմ, որ հաղորդաշարի այժմյան հեղինակ եւ վարող, ռեժիսոր Հրաչ Պապինյանը, օպերատոր Սամվել Գալստյանը եւ նրանք, ովքեր պատրաստում են հաղորդաշարը, կարողանում են պահպանել հաղորդաշարի ոգին ու էությունը. եթեր բերել իրական կյանքը՝ իր բազում դրսեւորումներով, եթերը տրամադրել հասարակ մարդուն, որը չնայած տարված է իր հազար ու մի հոգսով, բայց կուզենար, որ ականջալուր լինեին իր ասելիքին: Լոռու Մոտկորի գյուղախմբի հասարակ մարդը, աքանցի կամ անհիձորցի հողի մշակը մի կերպ վաստակում է իր հացը, բայց նրա համար կարեւորն այն է, որ չմարի իրենց բնակավայրը, չծերանան իրենց գյուղերը, որ իրենց զավակները տուն վերադառնան, տեր կանգնեն իրենց պապերի գերեզմաններին:

«Կարծիքը» փիլիսոփայական, հրապարակային խոհ, մտորում է դարձել ապրած ժամանակաշրջանի, նաեւ ապագայի մասին: Իսկ հերոսը երկրի ճակատագրով անհանգիստ մարդն է, հասարակ մարդը, ակտիվ քաղաքացին:

- Կարո՞ղ եք ասել, որ հաղորդաշարը շարունակում է Ձեր սկսած գործը: Իսկ սկիզբը ոչ ավել, ոչ պակաս 15 տարի առաջ էր:

- Իհարկե, այսօր հաղորդման հերոսը մեր ժամանակակիցն է, անկախ նրանից, թե այժմ նա ինչո՞վ է մտահոգված՝ անտառի ապագայով, թե՞ հեռավոր գյուղի դպրոցի ճակատագրով, սահմանամերձ բնակավայրի հոգսերով, թե՞ ազգային փոքրամասնությունների խնդիրներով, միեւնույնն է: «Կարծիքը» մարդկանց հնարավորություն է տալիս կարճ ու համառոտ ներկայացնելու իրենց ասելիքը, իսկ հեղինակները չեն ձգտում մեկնաբանել իրենց զրուցակիցների խոսքը, եզրակացությունների հանգել: Այդ ամենը անում են հենց իրենք՝ հաղորդման մասնակիցները, իրենք էլ յուրովի են եզրափակում հաղորդումը: Այդպես է եղել 15 տարի շարունակ: Հենց այսպես էինք ուզում տեսնել հաղորդաշարը, երբ 1991 թ. վերջին մտահղացվեց եւ ստեղծվեց այն, որի առաջին թողարկումը եթեր տրվեց 1992 թ. հունվարի 26-ին:

-Բայց չէ՞ որ նախկինում այդ եթեր էր տրվում «Առաջարկում է հեռուստադիտողը» հաղորդաշարը, որը դարձյալ ներկայացնում էր հասարակական կարծիքը: Բայց այն միայն հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին էր: Ինչո՞ւ «Առաջարկում է հեռուստադիտողը» փոխարինվեց «Կարծիքով»:

- «Առաջարկում է հեռուստադիտողը» հաղորդաշարը ստեղծվել էր դեռեւ 1985 թվականին գորբաչովյան բարեփոխումների շրջանում, երբ սկսեցին եթեր բերել հեռուստառադիոհաղորդումների մասին կարծիքներ եւ տեսակետներ: 1987 թվականից այդ հաղորդաշարը սկսեցի վարել ես, 3-ամսյա պարբերականությամբ եթեր տրվող հաղորդաշարի պարբերականությունը հասցնելով ամիսը մեկ անգամի: Բացի հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքներից, մենք ձգտում էինք եթեր տալ հեռուստադիտողի եւ ռադիոունկնդրի անմիջական կենդանի խոսքը՝ օգտագործելով ուղիղ եթերի սկզբունքները: Օրինակ, հիշողության մեջ անջնջելի են մնացել Վանաձորից տրված թողարկումը, որին մասնակցում էին հեռուստադիտողների եւ ունկնդիրների տարբեր լսարաններ, հեռուստատեսության պատասխանատուներ, որոնք գտնվում էին Երեւանյան ստուդիայում: Թողարկման ընթացքում ծավալվեց կենդանի ու անմիջական խոսակցություն հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին: Բայց նույն հաղորդումների ընթացքում շատ հաճախ հաղորդման մասնակիցները ցանկանում էին իրենց կարծիքները եւ տեսակետները արտահայտել մեր շուրջը տեղի ունեցող երեւույթների եւ իրադարձությունների մասին, որը կարծես դուրս էր հաղորդաշարի շրջանակներից: Սա էլ մեզ հուշեց, որ չպետք է սահմանափակել հաղորդումների թեմատիկան, իսկ լսարանի հետ սերտ կապ ունենալու համար պետք է ամենշաբաթյա եթեր ունենալ, ինչը եւ արվեց 1992 թ. հունվարին եւ մինչ այսօր եթեր են տրվում «Կարծիքի» թողարկումները:

- Կարելի՞ է ասել, որ «Կարծիքի» համար եթերային սկզբունք է դարձել «ներկայացնել կյանքն ինչպես որ է» գործելակերպը:

- Այո, դա իսկապես դարձել է «Կարծիքի» համար սկզբունք եւ գործելակերպ՝ նպատակ ունենալով նպաստել, որ հենց այդ կյանքը փոխվի: Ի դեմս «Կարծիքի» հասարակ մարդն իր հաստատուն տեղն է գտել եթերում, որպես կանոն առանձնանալով իր անկեղծությամբ, ջերմությամբ, պարզ ու անմիջական խոսքով: Հասարակության տարբեր շերտերի ներկայացուցիչները միշտ էլ ասելիք ունեն իշխանություններին եւ մեր պայմաններում, շատ դեպքերում այդ ասելիքի համար տանող ինքնատիպ հրթիռ է դառնում «Կարծիքը» առանց մարդկանց խոսքը խմբագրելու, մկրատելու, ձեւափոխելու: «Կարծիքի» համար շատ կարեւոր է աշխարհագրությունը: Այսօր հաղորդաշարն այնտեղ է, որտեղ եւ գուցե չեն սպասում. հեռավոր, լեռնային, սահմանամերձ բնակավայրերում, այնտեղ, որտեղ տարբեր պատճառներով դժվարանում են լինել հեռուստաընկերությունների ստեղծագործական խմբերը: «Կարծիքը» ականջալուր է լինում իր լսարանին, գնում է նոր հաղորդումներ պատրաստելու նրանց կանչով ու ցանկությամբ:

- Ինչպե՞ս եք տեսնում «Կարծիքի» զարգացումը առաջիկա 15 տարիներին:

- Ընդհանրապես, հեռուստադիտողը հաղորդումների նկատմամբ երկու մոտեցում ունի. նախ եւ առաջ սիրում եւ գնահատում է այն հաղորդումները, որոնց հետ կապված է երկար տարիներ: Այդ հաղորդումներին նա սպասում է ամեն շաբաթ, որպես կանոն, նման հաղորդաշարերը հաստատուն լսարան ունեն: Այնպես որ երկարակյաց «Կարծիքը» իր ասելիքն ու հեռուստադիտողն ունի, որը տարիների ընթացքում հավատարիմ է մնացել հաղորդաշարին պարզ ու անմիջական, անկեղծ ու կենդանի խոսքի համար: Այնպես որ իմ համոզմամբ «Կարծիքը» անցնելիք ճանապարհ ունի, նամանավանդ այն այսօր հեղինակող եւ վարող Հրաչ Պապինյանը «Կարծիքի» ունեցած ստեղծագործական ձեռագրի գույներին ավելացնում է նոր երանգներ ի դեմս հասարակ մարդու, նաեւ կերպարի: Նա ստեղծում է կերպարներ, որոնք բնութագրում են մեր ժամանակը: Իսկ այդ կերպարների մեջ անդրադառնում է ապագայի հույսն ու հավատը:

Ռ. Ռ.

Գրական հեռուստամարաթոնն ունեցավ 500 նվիրատու

Հանգանակվեց մոտ 140 հազար դոլար

Համահայկական գրական հիմնադրամի կիրակնօրյա հեռուստամարաթոնում հանգանակվեց մոտ 140 հազար դոլար: Գրողների միության նախագահ Լեւոն Անանյանի ասելով, ամենախոշոր գումարը՝ 50 հազար դոլար, հիմնադրամը ստացել է Հայերի համաշխարհային կոնգրեսի նախագահ Արա Աբրահամյանից, եւս 18 հազար դոլար նա հատկացրել է միության մրցանակային ֆոնդին:

«Ազգի» հետ հեռախոսազրույցում Անանյանն ասաց, որ հեռուստամարաթոնին մասնակցել է մոտ 500 նվիրատու. «Աննախադեպ ակտիվություն էր թե՛ Հայաստանից, թե՛ սփյուռքից՝ հատկապես Իրանից, Բեյրութից, Կանադայից, Մ. Նահանգներից: Մարաթոնը շատ լավ անցավ, մեծ թվով մասնակիցներ ունեցավ գրեթե բոլոր խավերից, ընդլայնվեց նաեւ աշխարհագրությունը: Դա նշանակում է, որ գրականության կշիռն ու ներկայությունը մեծանում է մեր ժողովրդի հավաքական գիտակցության մեջ եւ կամաց-կամաց կարողանում ենք մեր նպաստը բերել սերնդի գրագիտության ռազմավարական խնդրի լուծմանը»:

Հանգանակված գումարը կօգտագործվի մեր գրականության լավագույն նմուշները օտար լեզուներով թարգմանելու, գրական մամուլին օգնելու, գրողների սոցիալական վիճակը բարելավելու, միության մրցանակային ֆոնդը համալրելու եւ այլ միջոցառումներ իրականացնելու համար: Գրողների միությունն ունի շուրջ 10 գրական պարբերական, Անանյանի ասելով, բոլորն էլ օգնություն կստանան, որպեսզի «պետպատվերի հետ կարողանան իրենց պահել ու պարբերաբար հրատարակվել»: Մեր կողմից նշենք, որ «Արտասահմանյան գրականություն» ամսագիրն անցած տարի բավականին վատ վիճակում էր. 2004 թվականից տարեկան 4 անգամ լույս տեսնող այս ամսագիրը, որտեղ տպագրվում են օտար եւ հայ գրողների հրաշալի գործեր բարձրորակ թարգմանությամբ, անցած տարի հրատարակվեց միայն մեկ անգամ՝ 1-2 միացյալ համարով:

Մի քանի օրից գրողների միությունը կշնորհի իր ամենամյա մրցանակները՝ 7 անվանակարգերով: Հունիսին կանցկացնի ռուս գրականության, իսկ տարեվերջին՝ վրաց գրականության օրերը Հայաստանում:

Ռ. Պ.

Ազատ ոճային ըմբիշներն էլ ընտրեցին չեմպիոններին

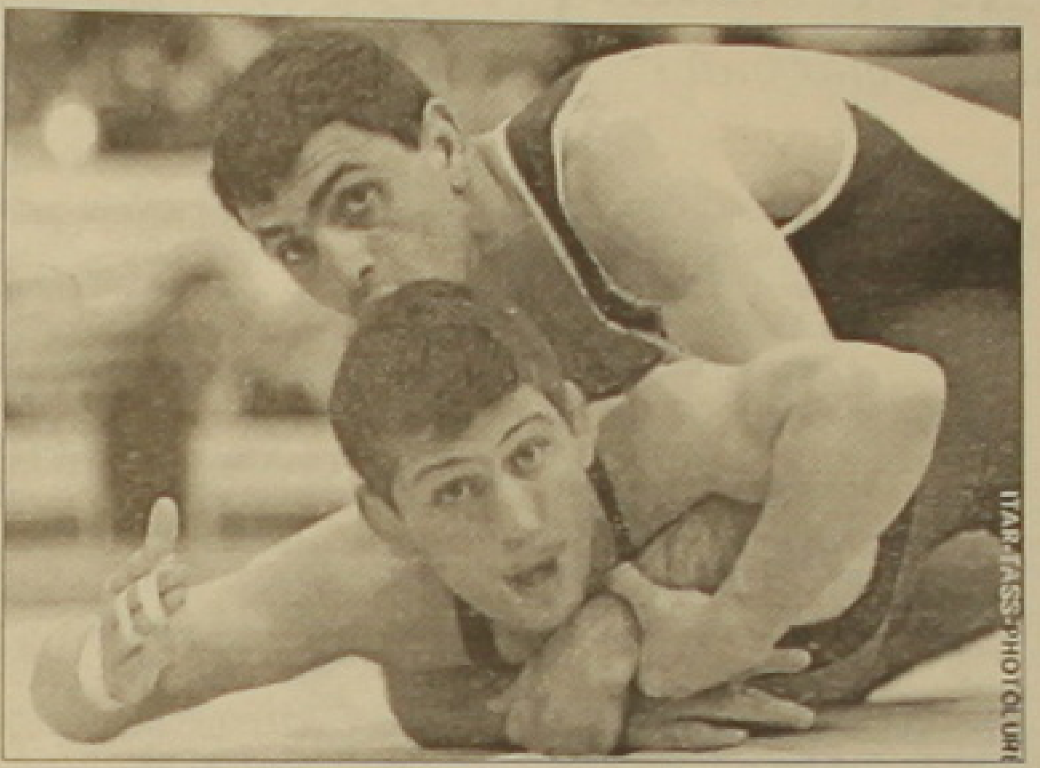

Յունահռոմէական ոճի ըմբիշներից հետո Հայաստանի առաջնութեան պարգեւները վիճարկեցին նաեւ ազատ ոճայինները: «Հայաստան» մարզական միութեան ըմբշամարտի մարզադպրոցի մարզադահլիճում քաշային 7 կարգերում ուժեղագոյններին որոշելու համար գոտեմարտեցին 83 ըմբիշներ: Նրանց թւում էին նաեւ Հայաստանի հաւաքականում հանդէս եկող ռուսաստանցի մարզիկներ Ռուսլան Կոկաեւն ու Վադիմ Լալիեւը: Փորձառու այս ըմբիշները, որոնք միջազգային մրցաշարերի հարուստ փորձ ունեն եւ բազմիցս մրցանակակիր են դարձել, Հայաստանի առաջնութիւնում էլ հաջող հանդէս եկան: Ռուսլան Կոկաեւը մինչեւ 74 կգ քաշային կարգում մեկը միւսի հետեւից պարտութեան մատնելով մրցակիցներին, հռչակուեց հանրապետութեան չեմպիոն: Վադիմ Լալիեւն էլ իր հաւասարը չունէր մինչեւ 84 կգ քաշային ըմբիշների մրցավէճում:

Մինչեւ 55 կգ քաշային կարգում ուժեղագոյն ճանաչուեց երեւանցի Միհրան Ջաղուրյանը: Քաշային հաջորդ երկու կարգերում հաջողութիւնն ուղեկցեց գյումրեցի Արտյոմ Նալբանդյանին (60 կգ) եւ վանաձորցի Ժիրայր Հովհաննիսյանին (66 կգ): Մինչեւ 96 կգ քաշային կարգում հանրապետութեան չեմպիոն հռչակուեց Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Հրանտ Ենոքյանի որդին՝ Էդգարը: Իսկ գերծանրքաշայինների մրցավէճում չեմպիոնի տիտղոսը նուաճեց երեւանցի Գեորգի Գալստյանը:

Հաւաքականի գլխաւոր մարզիչն ընդհանուր առմամբ գոհ էր մրցաշարում ըմբիշների ցոյց տուած արդիւնքներից: Այն մեր ըմբիշների համար ուժերի հիանալի ստուգատես էր առաջիկա պատասխանատու մրցումներից առաջ:

Ազատ ոճի ըմբշամարտի Հայաստանի հաւաքականը նախապատրաստւում է ապրիլին Սոֆիայում կայանալիք Եւրոպայի առաջնութեանը: Մինչ այդ, մարտի 1-ին մեր ըմբիշները, հիմնականում հանրապետութեան չեմպիոնները, կմեկնեն Տաշքենդ՝ մասնակցելու միջազգային մրցաշարի: Մի քանի ըմբիշներ էլ փետրուարի 27-ին Կիեւում կմասնակցեն մեկ այլ միջազգային մրցումների: Այդ մրցաշարերն, անշուշտ, կնպաստեն մեր ըմբիշների պատրաստականութեան բարձրացմանը:

Ինչպէս հայտնի է, յունահռոմէական եւ ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի հերթական առաջնութիւնը կայանալու է Բաքւում, սեպտեմբերին: Քանի որ այս տարին նախաօլիմպիական է, ուստի աշխարհի առաջնութիւնում են հիմնականում խաղարկուելու Պեկինի օլիմպիադայի ուղեգրերը: Պատկերացնել կարելի է, թէ ինչպիսի դժուարին կացութեան մեջ են հայտնուել հայ ըմբիշները: Ամենայն հաւանականութեամբ, մեր հաւաքականը Բաքու չի մեկնի եւ չի մասնակցի աշխարհի առաջնութեանը: Իսկ այլ մրցաշարերում ուղեգիր նուաճելու հաւանականութիւնն այնքան էլ մեծ չէ:

Իտալիան մնաց առանց ֆուտբոլի

Իտալիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի արտահերթ նիստի որոշմամբ անորոշ ժամանակով դադարեցուել է երկրի ֆուտբոլի առաջնութեան անցկացումը: Հետաձգուել են անցած հանգստյան օրերին նախատեսուած «A» սերիայի բոլոր հանդիպումները: Չեն կայանա նաեւ երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի նախատեսուած Իտալիայի երիտասարդական եւ ազգային հաւաքականների ընկերական հանդիպումները բելգիացիների եւ ռումինացիների հետ:

Նման աննախադէպ որոշում ընդունելու պատճառը Իտալիայի առաջնութեան «Կատանիա»-«Պալերմո» հանդիպման ժամանակ եւ խաղից հետո տեղի ունեցած զանգուածային անկարգութիւններն են, որի պատճառով ճայթուկի պայթիւնից մահացել էր 38-ամյա ոստիկանութեան սպա Ֆիլիպո Ռաչիտին, իսկ աւելի քան 100 մարդ մարմնական տարբեր աստիճանի վնասուածքներ էին ստացել:

Սիցիլիայի Կատանիա քաղաքի «Անջելո Մասիմինո» մարզադաշտում կայացած խաղում անկարգութիւնները սկսուեցին, երբ 50-րդ րոպեին հյուրերից Կարաչոլոն բացեց հաշիվը: Տրիբունաներում երկու թիմերի ֆանատների միջեւ ծեծկռտուք սկսուեց, որը շարունակուեց նաեւ մարզադաշտից դուրս: Կրքերը հանդարտեցնելու, կարգ ու կանոն հաստատելու նպատակով ոստիկանութիւնը ստիպուած էր արցունքաբեր գազ կիրառել, ինչի հետեւանքով հանդիպումը 58-րդ րոպեին դադարեցուեց: Այդ ժամանակ էլ ճայթրեցուեց: Այդ ժամանակ էլ ճայթուկներից մեկը պայթեց ոստիկանուկներից մեկը պայթեց ոստիկանական մեքենայում, ուղիղ 38-ամյա Ֆիլիպո Ռաչիտիի դէմքին, որը հիւանդանոց տեղափոխուելու ճանապարհին մահացաւ:

Երբ 40 րոպե անց մշուշը ցրուեց, խաղը վերսկսուեց: 2-1 հաշուով հանդիպումը շահեցին հյուրերը՝ «Պալերմոյի» ֆուտբոլիստները: Իսկ անկարգութիւնները խաղից հետո էլ շարունակուեցին: «Կատանիայի» 9 ֆուտբոլասէրներ ձերբակալուեցին, սակայն նրանցից եւ ոչ մեկին չեն կասկածում ոստիկանի սպանութեան մեջ:

Հանդիպման աւարտից անմիջապէս հետո արտահերթ նիստ գումարեցին Իտալիայի ներքին գործերի նախարարութիւնն ու ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ղեկավարութիւնը, որի արդիւնքում էլ որոշուեց առժամանակ դադարեցնել ֆուտբոլային հանդիպումների անցկացումը երկրում: Իտալիայի վարչապետ Ռոմանո Պրոդին անմիջապէս դատապարտել է տեղի ունեցածը, իր ցաւակցութիւնն է հայտնել զոհուած ոստիկանի ընտանիքին՝ նշելով, որ այսպէս շարունակելն անթոյլատրելի է: Իսկ երկրի նախագահ Ջորջիո Նապոլիտանոն էլ իր հերթին իշխանութիւններից պահանջել է կտրուկ միջոցներ ձեռնարկել սպորտում բռնութիւններն իսպառ բացառելու համար: Ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Լուկա Պանկալին հայտարարել է, թէ քանի դեռ ֆուտբոլային հանդիպումների ժամանակ տեղի ունեցող անկարգութիւնների դէմ պայքարի իրական միջոցներ չեն մշակուել, առաջնութիւնը չի վերսկսուի: Այսպէս Իտալիան մնաց առանց ֆուտբոլի:

Տեղեկացնենք նաեւ, որ մեկ ամիս առաջ սպանուել էր Իտալիայի չորրորդ դիվիզիոնի թիմերից մեկի մենեջերը, որը փորձել էր խաղադաշտում ֆուտբոլիստների միջեւ ծագած ծեծկռտուքը դադարեցնել: Իսկ պայմանաւորուած խաղերի հետ ծագած սկանդալը բոլորին է հայտնի:

Հաւաքականը մեկնեց Բարսելոն

Երեկ վաղ առաւոտյան ֆուտբոլի Հայաստանի ազգային հաւաքականը մեկնեց Բարսելոն, որտեղ կշարունակի նախապատրաստուել փետրուարի 7-ին Անդորրայի ընտրանու հետ կայանալիք ընկերական հանդիպմանը: Այդ խաղը նախատեսուած է Անդորրայում, սակայն եթէ եղանակն անբարենպաստ լինի, ապա հնարաւոր է հանդիպումն անցկացուի Բարսելոնում:

Ինչպէս արդեն տեղեկացրել էինք, մեր հաւաքականը Երեւանում երկօրյա մարզումներ անցկացրեց: Պարապմունքներն անցկացուեցին «Բանանցի» մարզադպրոցի նորակառույց մարզադահլիճի արհեստական խաղադաշտում: Նշենք, որ հրաւիրուած լեգեոնականներից միայն Գեւորգ Կասպարովն ու Արա Հակոբյանը մասնակցեցին երեւանյան մարզումներին: Փյունիկցիներ Աղվան Մկրտչյանն ու Ալեքսանդր Թադեւոսյանը, որ հանդէս են գալիս Իրանի «Շիրազում», հնարաւոր է չմասնակցեն հանդիպմանը: Հարցականի տակ է նաեւ Կարէն Դոխոյանի եւ Ռոբերտ Զեբելյանի մասնակցութիւնը: Դոխոյանն այժմ նոր թիմ է փնտրում, իսկ Զեբելյանը «Կուբանի» կազմում ուսումնամարզական հաւաք է անցկացնում Թուրքիայում եւ վիզայի խնդիրներ ունի: Ինչպէս եւ նախատեսուած էր, Ռոման Բերեզովսկին, Քարամյան եղբայրները, Ռոմիկ Խաչատրյանը հաւաքականին կմիանան Բարսելոնում: Հաւաքական է հրաւիրուել նաեւ ֆրանսիական «Մարտիգի» խաղացող Ալեքսիս Ղարիբյանը:

Ռեկորդը չկայացաւ

Ինչպէս արդեն տեղեկացրել ենք, ռուսաստանցի ձողացատկորդուհի Ելենա Իսինբաեւան նպատակադրուել էր Նյու Յորքում կայանալիք թեթեւատլետիկական մրցումներում աշխարհի նոր ռեկորդ սահմանել: Սակայն համրահայտ «Մեդիսոն Սկվեր Գարդեն» մարզադահլիճում Իսինբաեւային չհաջողուեց գերազանցել իրեն իսկ պատկանող մարզաձողերի աշխարհի ռեկորդը (4 մ 92 սմ): Չնայած դրան, ռուսաստանցի մարզուհին ձողացատկի մրցումներում հաղթող ճանաչուեց՝ ցոյց տալով 4 մ 82 սմ արդիւնք: Դա այս մրցումների նոր ռեկորդ է եւ ընթացիկ մրցաշրջանի լաւագոյն արդիւնքը: Նշենք, որ մինչ այդ «Մեդիսոն Սկվեր Գարդենում» լաւագոյն արդիւնքի էր հասել ամերիկուհի Ստեյսի Դրաժիլեն 2003 թ. (4 մ 72 սմ):

Նյու Յորքի մրցաշարը 2004 թ. օլիմպիական խաղերի եւ 2005 թ. աշխարհի չեմպիոնուհու համար ուժերի ստուգատես էր մարտին Անգլիայի Բիրմինգհեմ քաղաքում կայանալիք թեթեւ ատլետիկայի Եւրոպայի ձմեռային առաջնութիւնից առաջ: 100-րդ անգամ թեթեւ ատլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի անցկացրած մրցումներին մասնակցեցին մարզաձեւի մի խումբ «աստղեր»: Մարզասէրներն անհամբերութեամբ էին սպասում նաեւ ամերիկացի համրահայտ արագավազորդ Մորիս Գրինի ելույթին: Սակայն օլիմպիական չեմպիոնը 60 մ մրցավազքում վնասուածք ստացաւ եւ ստիպուած էր թողնել ասպարէզը:

Ռուսաստանցի հոկեյիստները կրկին ուժեղագոյնն են

Կեմերովոյում վերջնագիծը հատեց գնդակով հոկեյի աշխարհի հերթական առաջնութիւնը: Եզրափակիչում աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսի համար մրցավէճի բռնուեցին Ռուսաստանի եւ Շուեդիայի հաւաքականները: Հաջողութիւնը կրկին ուղեկցեց ՌԴ հաւաքականին, որը հաղթելով մրցակցին 3-1 հաշուով, երկրորդ անգամ անընդմէջ նուաճեց աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը: Աշխարհի առաջնութիւններում դա Ռուսաստանի հաւաքականի չորրորդ հաջողութիւնն էր: Նախկինում ռուսաստանցի հոկեյիստներն աշխարհում ուժեղագոյնն էին ճանաչուել 1999, 2001, 2006 թթ.: Իսկ մինչ այդ, 1957 թ. սկսած, 14 անգամ աշխարհի չեմպիոն էր դարձել ԽՍՀՄ հաւաքականը:

Երրորդ տեղի համար մրցավէճում ուժերը չափեցին Ֆինլանդիայի եւ Ղազախստանի հաւաքականները: Հաղթողին որոշելու համար պահանջուեց լրացուցիչ ժամանակ: Հաջողութիւնն ուղեկցեց ֆիններին, որոնք հաղթելով 5-4 հաշուով, դարձան բրոնզէ մրցանակակիրներ:

Լեյլա Ալին պահպանեց տիտղոսը

Լեգենդար պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտիկ Մոհամեդ Ալիի դուստրը՝ Լեյլան հաջողութեամբ պաշտպանեց WBC-ի եւ WIBA-ի վարկածներով աշխարհի չեմպիոնի իր տիտղոսը: Հարաւային Աֆրիկայում կայացած այդ մենամարտում Լեյլան գանացի Գվենդոլին Օ Նիլին նոկաուտի ենթարկեց առաջին ռաունդի առաջին իսկ րոպեին: Հանդիպումից հետո Լեյլան նշել է, որ կցանկանար հանդիսականներին եւս մի քանի ռաունդ մենամարտ հրամցնել, սակայն ուրախ է, որ հաղթեց առաջին ռաունդում:

ՖԻԴԵ-ի նստավայրը տեղափոխւում է Լոզան

ՖԻԴԵ-ի նստավայրը Աթենքից տեղափոխւում է Լոզանում գտնվող միջազգային օլիմպիական կոմիտեի շենք: Այդ մասին համաձայնութիւնը կայացել է ՖԻԴԵ-ի նախագահ Կիրսան Իլյումժինովի եւ ՄՕԿ-ի նախագահ Ժակ Ռոգեի հանդիպման ժամանակ: ՖԻԴԵ-ի նոր նստավայրի պաշտօնական բացման արարողութիւնը տեղի կունենա մարտին: Նշենք, որ 1990-ական թուականների վերջերին ՖԻԴԵ-ի նստավայրը գտնւում էր Լոզանում: Հետագայում Իլյումժինովը այն տեղափոխեց Աթենք, երբ ՖԻԴԵ-ի առաջին փոխնախագահ ընտրուեց հույն Գեորգիոս Մակրոպուլոսը: Միաժամանակ Էլիստայում տեղակայուեց ՖԻԴԵ-ի տեխնիկական գրասենյակը:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Ռեստորանային սպասարկում, այգիներ ֆրանսիական ոգով ու տառով

Իսկ Թբիլիսիի քաղաքապետարանը մեզնից փորձում է նույնն ընդօրինակել

Անկախանալուց հետո Երեւանը հասցրել է ձեռք բերել 23 քույր եւ 31 գործընկեր քաղաքներ: Վերջին թիվը պայմանական է, քանի որ մայրաքաղաքը տարաբնույթ առնչությունների մեջ է նաեւ այս կարգավիճակներից դուրս քաղաքների հետ: Նպատակը, իհարկե, նոր կենցաղավարության ու ապրելակերպի, քաղաքի կառավարման ժամանակակից փորձի ուսանումն է այլ երկրներից, տնտեսատեխնիկական աջակցությունների ակնկալումը: Դա մենք տեսանք նոր ու հին ավտոբուսների ներկրման տարբերակով: Վերջերս Լիոնից ներմուծվել է նաեւ 5 միավոր քաղաքային տեխնիկա, մի մասը՝ զեղչ գներով, մյուսը իբրեւ օգնություն:

Ի դեպ, Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա շրջանակներում մարտի 16-ին կբացվի հայկական տաղավարի ցուցահանդեսը, ուր 15 ընկերություններ կներկայացնեն ադամանդագործական, ոսկերչական, սննդի, սննդի վերամշակման արդյունաբերությունների արտադրանքը: Սա Լիոնի հետ համագործակցության միակ արտահայտությունը չէ: Արդեն 4 տարի Երեւանում գործում է Լիոնի վարժարանը, որի սաները ուսանում են ռեստորանային սպասարկման ֆրանսիական մշակույթը: Փետրվարի 14-ին Երեւան կգան տեղի վարժարանի հոգաբարձուների խորհրդի ներկայացուցիչները, նաեւ մասնագետներ, ովքեր կքննարկեն Էրեբունի համայնքի Վարդավառի այգու մանրակերտը: Ֆրանսիական ձեւավորման ոգով ու տառով այգին այս տարածքի ամենանախընտրած հատվածն էր: Մեր հարեւաններից Թբիլիսիի քաղաքապետարանը բավական խանդով է հետեւում մեր քաղաքում դրսի նորամուծությունների ընթացքին, եւ ըստ քաղաքապետարանի արտաքին կապերի վարչության պետ **Դավիթ Գեւորգյանի**, փորձում է յուրացնել եւ այգիների, եւ փողոցների, եւ քաղաքի կառավարման վերաբերյալ մեր արդեն ներմուծած նորույթները: Տարեվերջին համագործակցության պայմանագրեր են կնքվելու Թբիլիսիի եւ Մոսկվայի քաղաքապետարանների հետ՝ 2008-2010 թվականների համար:

Երեւանը հետեւողականորեն ընդլայնում է մերձավորների շրջանակը: Նախաձեռնությունը եւ իրենցն է, եւ մերը: Փետրվարի վերջին Լոս Անջելեսի քաղաքային խորհուրդը պաշտոնապես Երեւանը քույր քաղաք կհայտարարի: Նոր «քույրերի» ծրագրում են Կազանը, Սոֆիան, որի այգիներից մեկն արդեն Երեւանյան են կոչել, իսկ մերոնք այնտեղ մտադիր են խաչքար տեղադրել:

Երեկ վարչության պետն անցած տարվա միջքաղաքային համագործակցությունների շարքում հատկապես առանձնացրեց Մոսկվայի, Դոնի Ռոստովի հետ բարեկամական կապերի ակտիվությունը: Անցած տարի Մոսկվայում Ծիրանի ու Դուդուկի փառատոներ կազմակերպվեցին, հայկական ապրանքների տոնավաճառներ, որոնք ռուսներին հարկադրեցին հիշել Հայաստանի մասին: Բայց մեր քույր ու գործընկեր ռուսական քաղաքներում նորելուկ ազգայնամոլները օտարերկրացիներին այդպես էլ հայերից չեն տարբերում՝ հաշվի չառնելով ո՛չ քաղաքային, ո՛չ էլ պետական մակարդակով սիրո մեր հավաստիացումները:

Երեւանը դեռ 1999 թվականից ընդլայնել է նաեւ իր անդրօվկիանոսյան շրջապատը: «Հրազդան» տոնավաճառի դիմացի փոքրիկ հրապարակը նույնիսկ կոչել ենք Սան Պաուլոյի հրապարակ, իսկ այնտեղ հայ-բրազիլական հուշակոթողի կառուցումը խոստացել է ֆինանսավորել Սան Պաուլոյի հայ համայնքը:

Գարնանը Ռիո դը Ժանեյրոյի հետ համագործակցության նոր պայմանագիր կկնքվի:

Այնուամենայնիվ, մեր տարածաշրջանի երկրների հետ, Վրաստանը մասամբ չհաշված, մենք բարյացակամ հարաբերություններ չենք պահպանում: Անկախ նրանց հետ փոխհարաբերությունների պատմաքաղաքական դրդապատճառներից, մեր ժողովուրդն ասում է՝ մոտիկ հարեւանը հեռու բարեկամից լավ է: Այդպիսին է իրականությունը:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Մոսկվայում սպանվել է թիվ 3 շինարարական մոնտաժային տրեստի ավտոտրանսպորտային ձեռնարկության գլխավոր տնօրեն Միխայիլ Վարդազարովը

ՄՈՍԿՎԱ, 5 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Լույս երկուշաբթի գիշերը Մոսկվայում սպանվել է թիվ 3 շինարարական մոնտաժային տրեստի ավտոտրանսպորտային ձեռնարկության գլխավոր տնօրեն Միխայիլ Վարդազարովը: Հետաքննչական խումբը չի բացառում, որ Վարդազարովի սպանությունը կապված է նրա ծառայողական գործունեության հետ:

«Առաջնայինների թվում դիտարկվում է Վարդազարովի ծառայողական գործունեության հետ կապված սպանության վարկածը», ասել է ՌԻԱ «Նովոստի»-ի զրուցակիցը:

Մոսկվայի դատախազության մամուլի ծառայությունը հաղորդել է, որ հանցագործությունը կատարվել է Մոսկվայի ժամանակով ժամը 00:15-ին Ստարոսլոբոդսկի նրբանցքի թիվ 4 շենքի մոտ: Վարդազարովը գտնվում էր իր «Մերսեդես» ավտոմեքենայում: Անհայտ հանցագործները չորս կրակոց են արձակել, ինչից հետո հեռացել են անհայտ ուղղությամբ:

Ձեռնարկատերը շտապ կարգով հիվանդանոց է տեղափոխվել, սակայն, չնայած բժիշկների գործադրած բոլոր ջանքերին, նրա կյանքը փրկել չի հաջողվել:

Հարցաքննվել են հանցագործության առաջին վկաները: Նրանք ասել են, որ քիլլերները երկուսն էին: Նրանցից մեկը, դիմահար գնդակահարելով ձեռնարկատիրոջը, իր հանցակցի հետ միասին հանցագործության վայրից ճողոպրել է «Նիվա» ավտոմեքենայով:

Արեւելյան օկրուգի դատախազությունը անցկացնում է անհրաժեշտ բոլոր օպերատիվ-քննչական միջոցառումները՝ պարզելու պատահարի հանգամանքները եւ այդ հանցագործության կատարման մեջ կասկածվողների անձերը: Քրեական գործ է հարուցվել ՌԴ-ի քրեական օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի երկրորդ մասով (մի խումբ անձանց կողմից կատարված սպանություն): Այս հոդվածը պատիժ է նախատեսում ցմահ ազատազրկման տեսքով:

Միխայիլ Վարդազարովը հոր հետ միասին աշխատում էր թիվ 3 շինարարական մոնտաժային վարչությունում՝ «Ռուսաստանի երկաթուղիներ» բաց բաժնետիրական ընկերության մասնաճյուղում: Այդ ստորաբաժանումը ենթակառուցվածքի օբյեկտներ է կառուցում եւ սպասարկում երկաթուղում:

Ինչպես հաղորդել է «Նովիե իզվեստիա»-ն, Վարդազարովի սպանության պատճառները կարող են կապված լինել ինչպես նրա ծառայողական գործունեության հետ, այնպես էլ նրա անձնական կյանքի:

Ամերիկահայ բժիշկը հղիացրել է 67-ամյա իսպանուհուն

Արհեստական բեղմնավորումների Pacific Fertility կենտրոնի վարիչ, ամերիկահայ բժիշկ Վիգեն Սահակյանի աշխատանքային գործունեության մեջ տեղի է ունեցել արտասովոր դեպք՝ արհեստական ճանապարհով նա հղիացրել է 67-ամյա մի իսպանուհու, որը խորամանկորեն բժշկից թաքցրել է իր տարիքը:

Բարեբախտաբար ծննդաբերությունը բարեհաջող է անցել եւ զույգ զավակների մայր դարձած իսպանուհին իրեն բավականին լավ է զգում: Աշխարհի՝ նման ձեւով մայրացած ամենատարեց այդ կինն ապրում է Իսպանիայի Բարսելոնա քաղաքում: Նրանից առաջ այդ համարձակ քայլին դիմել էր 66-ամյա մի ռումինուհի:

Բժիշկ Սահակյանն ասել է, որ իսպանուհին միտումնավոր է թաքցրել իր տարիքը՝ ներկայանալով 54 տարեկան, որովհետեւ 55-ից բարձր կանանց խորհուրդ չի տրվում հղիանալ արհեստական բեղմնավորմամբ, հաշվի առնելով առողջական ու հասարակական հետեւանքները:

Բայց քանի որ ամեն ինչ լավ է ավարտվել, ինքը գոհ է եւ ուրախ, որ 2 նորածինների մայրն իրեն առողջ ու երջանիկ է զգում:

Ռ. Պ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐ

EU Project "Support for Implementation of Administrative Capacities Evaluation", located with AEPLAC (Armenian-European Policy and Legal Advice Centre), recruits

several full-time or part-time lawyers / economists

for a short-term project which finishes end of June 2007.

Your tasks:

- to support the European advisors in this project, by gathering information about the institutional and administrative system of Armenia legal (e.g. IRTEK) and state databases and through interviews, writing analyses of the institutional and administrative system,
- study of relevant EU standards for institutional and administrative systems, and analyses if the Armenian institutional and administrative capacities are in compliance with them define measures for bringing the existing state and public structures and institutions into compliance with the relevant EU standards, and for the creation of new state and public structures and institutions necessary for an effective implementation of the National Plan (NP) for Implementation of the Partnership and Cooperation Agreement (PC A)
- You will finally contribute to the elaboration of documents, which will be adopted by the European Union and AEPLAC, to be forwarded as position papers to the Armenian Government.

Your qualifications and skills:

- You should be available immediately, and the quantity of your assignment can be discussed.
- You are objective and a critical analyst, can easily write and have a proven track record of writing.
- You have an advanced degree in Law or Economy, with a strong emphasis on one or several fields like: **Free movement of workers, Right of establishment and freedom to provide services, Company Law, Intellectual Property Law, Financial services, Information society and media, Food Safety, Veterinary and phytosanitary policy, Transport policy (road, rail, air transport), Energy, Social policy and employment, Justice, freedom and security, Environment (or sectors hereof).**
- You have excellent knowledge of relevant administrative structure and institutions of Armenia in one or several of the abovementioned fields.
- You know how Armenia proceeds its approximation of legislation to that of the EU.
- You know the PCA and the National Programme for PCA Implementation.
- You have excellent communication skills, both oral and written, and you have fluency not only in Armenian but also in English (your working language with the EU advisors, and the reporting language of the reports).
- You are punctual and can work within tight time limits.

We will take care of:

- attractive payment,
- your working place in AEPLAC (Charents street 28, Yerevan), and a computer equipment (applicants with laptops are of course welcome).
- If you prefer working at home this will be possible, with occasional office presence^

Armenian civil servants cannot apply, for legal reasons. Please send your CV and a short letter indicating your availability as well as the field(s) of work mentioned above to:

Hans-Juergen ZAHORKA. Team Leader

(Implementation of Administrative Capacities Evaluation) c/o AEPLAC, Charents str. 28, Yerevan (e-mail preferred: zahorka@gmx.de)

Deadline: Monday, 12.2.2007,18.00 h

ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրերի հայաստանյան գրասենյակը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ նախագծային աշխատանքների համար.

- Կոռնիձորի համայնքի գազաֆիկացում
- Արհեստագործական կենտրոնի վերանորոգում

Ցանկացողները կարող են ձեռք բերել մրցույթին մասնակցելու անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը, այցելելով ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակ՝ Պետրոս Ադամյան 14, դիմել Գագիկ Շահինյանին՝ 56 60 73 լր. 119: Փաստաթղթերի ներկայացման վերջնաժամկետը՝ 2007, 12 փետրվարի, ժամը 17:00:

UNDP

ՀՀ կենտրոնական բանկը տեղեկացնում է, որ արժութային շուկայում ձեւավորվել են հետեւյալ արտարժույթների միջին փոխարժեքները. 05.02.2007 թ.

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Միջին փոխարժեք *
USD	1	ԱՄՆ դոլար	359.34
EUR	1	ԵՎՐՈ	467.86
RUR	1	Ռուս. ռուբլի	13.57
GEL	1	Վրաց. լարի	208.98

www.azg.am
www.azgdaily.com

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 5.02.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: